

m. zundel

V hlubinách Oběti

PŘELOŽIL

p. KAREL CHLAÐ

Dominikánská

Edice Krystal

Olomouc . 1938

Blahoslavené Panně Marii

Matce krásného

milování

PŘEDMLUVA

Je spíše třeba ukázat božskou čistotu vnitřního života Církve, než Církev chváliti a hájiti.

Je Matka, jejíž katolické srdce objímá i duše těch, kteří ji ignorují, nebo sní o jejím zničení.

Je Matka, jejíž modlitba se neustále vznáší v chválách a prosbách k nejčistší Kráse, jež jediná je s to nasytiti slávou naši duši, dychtící po velikosti.

Kéž v ní, ve světle, které ozařuje její tvář, ve snu Krásy, která se odráží v jejích rysech, tato kniha ukáže Příbytek Ducha svatého a Nevěstu Páně.

Vše, co zachytila z čistého záření její tváře, je od Boha a dílo jeho milosti.

Vše, co je v ní smíšeno se stínem a nepěkností, je majetek spisovatelův.

Mše svatá je tajemství, jež třeba prožiti ve smrti Lásky. Její božská skutečnost přesahuje všechna lidská slova.

Je to Úkon¹ po výtce, sám úkon našeho vykoupení v připomínce, která jej zpřítomňuje.

Její plodnost je patrná, jen když se jí otevře celé vlastní bytí a soustředí se v ní všechny mohutnosti.

Lze tu uvést zcela totéž, co praví Ignác z Antiochie o utělení Slova: Tajemný výkřik v tichu Boha.²

¹ Je to narážka na název originálu: *Le Poeme de la Sainte Liturgie*. Poeme od řeckého poiein, konati, činiti.

² Eph. XIX, 1; vydání Lelong, str. 24.

Liturgie je škola mlčení; učí nás naslouchati - což je asi nejvyšší druh poslušnosti lásky.

*Kolik duší, jejichž slova porušují tajemství, otevřelo by se vlastnímu mysteriu, kdybychom lépe vy-
pozorovali „božský způsob jednání“ v tichu hostie.*

*Tyto stránky by rády vydaly nejpokornější svě-
dectví tomuto úctyhodnému způsobu jednání Nejše-
chetnějšího, tomuto nevystihlému počínání, kterým
výsostně projevuje, že nám chce stůj co stůj ucho-
vat v našem milování naprostou svobodu.*

*Právě v tomto mlčení našla naše duše otčinu,
právě v něm se nám zjevilo tajemství Církve: nej-
vyšší nutnost a nejkrásnější zdroj pravé svobody
jest zřící se sebe a obléci Boha.*

*Nechť se čtenář modlí, abychom lépe žili skuteč-
nost, která se zjevuje jen chudým duchem, jejichž
celé bytí se pohrouzilo v mlčení, než ji dovedeme
slovy vyjádřit.*

Neuilly, červen 1934.

svátostné vzezření světa

U PRAMENŮ HYMNU BENEDICITE¹

Život nás přesvědčuje, že jsme schopni pojmout nekonečno.² To je tajemství naší svobody. Vše mizí před naší představou o velikosti, ba sama nczměrnost vesmírných prostorů je leda mátožný obraz našeho rozletu. Jakákoliv ohrada v nás budí vzpouru a jakákoliv mez jitří naše touhy . . .

To právě je pramen naší bídy. Vnímavost je jen vloha k přijímání. Vnímavost nekonečna je nekonečná nuzota, která křičí po nasycení tím naléhavěji, čím je propastnější.

Kromě toho je zřejmé, že nespoutaně široké chtění netryská z našeho těla - to je ve vesmíru pouhý prášek. To se hlásí o své naše duše a tím je naznačeno, jaká strava nás jedinečně nasytí. Najdeme ji jen v neviditelnou, ve vnitřní oblasti ducha.

¹ Benedicite je vznešený chvalozpěv z Písma sv., vzdávající Bohu chválu tvorstva. Z Daniela 3, 52-90 bylo vyňato 20 veršů a vytvořen z nich chvalozpěv, který je v breviáři v nedělních chválách.

² Vnímavost nekonečna zřejmě ne ve smyslu, že jsme schopni pojmout nekonečné a rovnati se jeho bytí, nýbrž ve smyslu, že nás pouze nekonečné uspokojuje, kdežto konečné nás nezbytně neukojí, neboť je vždy přesahuje šíře našeho chtění, které je neschopné určit si mez, poněvadž je zaměřeno k Dobru jen s hlediska Dobra, bez jiné pohnutky, bez jiné vzpruhy než pro samé Dobro, nemající v sobě omezení.

I naše tělo do ní musí vniknout a přizpůsobit se jejím nehmotným zákonům, nemá-li podstatná část naší bytosti nedosíci svého plného uskutečnění. Neviditelný svět však tělo děsí a mate. Cítí se oloupeno o svá práva a tím větší silou se přimyká ke svému panství.

Poněvadž nedospíváme ke svému sjednocení shora, pokoušíme se k němu dospěti zdola. Tím, že upneme své dychtění na smyslové předměty, skýtáme jim nekonečnou svůdnost, jež se takřka blíží nesmírnosti našich tužeb.

Co je snadnější, než povolit si slibům věcí a podlehnouti kouzlu jejich přitažlivosti. Jak bychom my, hladovějící po nekonečném, odolali jejich volání, když se nekonečno zdá blízko, na dosah?

A nevidíme, že nás ve věcech uchvacuje a opájí vlastně jen mžikový odlesk bytostní potřeby nekonečna, která nás sužuje, že je to jen zajiskření ducha na pohyblivém hřbetě prchajících vln. Pachtíme se po nich - a v rukou nám zbude sotva tolik, co dítěti, lapajícímu měnivou barvu mýdlové bubliny. Naše touhy se leda vydražďují, jsme čím dál zchytralejší, ale i prázdnější.

V této věci by byla jediná pomoc: uvědomit si, ukázat, po čem se vlastně pídíme, a ne se věčně ubíjet nicotnými věcmi, které nás svádějí. Vždyť nás nemámí věci, nýbrž jen měnivý třpyt nekonečna v záhybech jejich hmotnosti. Dokonce i největší výstřednosti ještě svědčí o našem povolání k božskosti: jsou to často jen zoufalé rozběhy našeho srdce k nepostižitelnému štěstí.

Jaká rána je často ve skutečnosti objevení naší velikosti a jakou neumlkající ozvěnu působí ve všech našich hnutích tato způsobilost k nekonečnému, jež je základ naší přirozenosti! Naše bolesti a radosti jsou bez mezí, jako naše odevzdanost a podiv. A proto se nám zdají tak nejisté a marné naše skutky.

Budou naše činy věčně hroby, jejichž prázdnotu zakrývají třpytivá slova, nebo lze připustiti s mírným skepticismem - aby se uniklo kouzlu náladovo-

sti - že se život scvrká v nesouvisející náhody třestící fyziky a chemie?

Pak by se nevysvětlila tato potřeba pochopiti, jež je v nás o tolik větší než užitek, který z věcí máme, ani jak to, že jsme rozumní, ač vesmír by byl nepochopitelný.

Věda postavila celé své geniální, trpělivé, hrdinné, nesmrtelné dílo na přesvědčení, že je příroda s to odpověděti na otázky, které v nás budí, neboť je změřena čísly a proniknuta rozumem a rodí v nás myšlenky. A jestliže věda nikdy nedojde ke dnu skutečnosti, přece je neustále hledá a přibližuje se mu tím, že naslouchá nevyčerpatelným, důvěrným náповědím věcí.

Umění vždy pocitovalo, že hmota sebe samu nekonečně převyšuje a k vyjádření tohoto převyšování používalo dokonce hmoty.

Rozměry smyslového světa se rozšířily bez míry, jeho obrysy zvláčněly v plynule průzračné ovzduší a z nespočetných tahů vynikla jediná tvář: tvář, jejíž oslnivý a mučivý jas nikdy neustal přijímat obrysy.

Láska je věčné vytržení v kolébce života. Je okouzlena všemi nadějemi, zakusila všechn vzlykot, mučila se všelikým zraněním, opojení životem stupňovala až k smrti. Přisvojila si mluvu klanění, tak si byla jista, že je v zajetí Nekonečna. Ale zřídka se poznala její pravá přirozenost. Jako umění a věda podléhá i ona velmi často magnetismu, který na ni z onoho světa bez ustání působí, třebaže nezná jeho pramen. Člověka přivedla do nevýslovných muk, při kterých si byl často sám v zaslepené zuřivosti obětí a katem.

Většinou se umění a věda vyvíjely s menší prudkostí. Avšak poskvřnily se vždy stykem s člověkem, který se jimi obíral, ztrácí ve zmatku svých vášní jejich průzračnost a poddajnost, až se staly znamením jeho pýchy a prázdnoty.

Mystik ohledával tyto bolesti s nevýslovnou něhou a šlechetným soucitěm. Pochopil, že se okázalý vzlet zhroutí, nebo se snese na nějakého bůžka, že

toto vítězoslavné vyjití musí skončiti zlým otroctvím, jestliže vytržení nenajde svůj pravý předmět, jestli se nekonečné neomylně nezjeví v podobě čehosi jiného, jemuž se může každé bytí skutečně oddati se všemi požadavky svého vnitřního života, se vším bohatstvím svých tužeb a celou nezměrností svého srdce. Čehosi jiného, co však je duchovního řádu a tak vnitřní, že osoba získává opravdovou svobodu, když mu ustoupí a vzdá se mu jako svému pravému já. Čehosi jiného, jež nejsme sami, a na němž lze založiti naše mravní bytí s altruismem, posvěcujícím jeho jednotu.

Mystik rázem vycítí božskou povahu záhady a veliké hodnoty zasažené těmito osudnými omyly, jichž je schopna jen duchová bytost. Ví mimo to, že rány duše jsou místa, z nichž rostou její křídla a že naše nejhlubší pudry, chápané v celé jejich čistotě a rozvinuté do celé šíře jejich vzletu, sahají do mlčelivých krajín modlitby. Mystik je otevřen všemu jsoucímu a v jeho srdci nalezlo útočiště všechno kvílení vesmíru, všechno hledání ducha, všechny sny umění, všechno vzrušení a bol lásky. Poslouchá všechny tyto hlasy, jejich vnitřní ozvěnu, jejich „De profundis“, jejich Božské volání; a slova podobenství: „Příteli, postup výše,“³ se mu stávají tajuplně čitelná jako úplné zbavení všech úzkostí.

V hledání je třeba postoupiti ještě dál, jest se třeba nejvnitřněji ztotožniti s předmětem, ke kterému touhy spějí, a dále se uváděti v zapomenutí, zbavovati se z hloubi sebe, naslouchati s největší pokorou; neboť v té míře, v jaké je ukřižováno já, přichází v nás najevo ono „Jiné“ a Nekonečno, jemuž je všechno bytí otevřeno, lze chápati ve smyslu duchovní přítomnosti a překypujícího života. Je třeba otevřít ruce k přijetí a ne ke vzetí, k darování vlastního života a ne k zmocnění se života cizího.

A to právě je tajemství kříže, tajemné kolébky nového světa, stromu života milosrdně vkořeněného v našich srdcích, jehož nevyčerpatelnou plodnost

³ Lukáš 14, 10.

vyvolává a uskutečňuje v každém okamžiku dne na některém místě zeměkoule Nejsvětější Obět.

Jak vypovědět její nevýslovnou smírčí moc, jakmile je skutečně prožita, když se vznáší co nebeský zpěv Mlčení ve sloupoví rozjímání.

Vše se v ní tiše sklání vykupitelským potřebám ukřižované Lásky: pohyby se stávají niternější, slova umlkají, zpěvy tiše zaznívají, barvy zkrášlují období duše, kadidlo dává stoupati modlitbě a každá věc nabízí hloubky svého srdce duchu k odpočinku. Tvorstvo se ukazuje z vnitřku, prosvíceno jsouc živoucím spojením s Láskou. V plameni svíčky se blýská světlo světa a jeho srdce bije v tajemství lampy. Vesmír ve stavu nazírání je nesmírná svátost.⁴ Spatříme jej konečně s jeho trojrozměrným jsoucnem⁵ v nekonečném počátku jeho trojího řádu, co svrchovaný dar Božské lásky lásce lidské a svrchované díkůvzdání lásky lidské lásce Božské. Nekonečné je tu, na dosah ducha, v srdci proměněné hmoty, na kterou lze hledět již jen očima duše, v míře, v jaké se ochutnává Božský kvas, který našemu životu vtěluje pod závojem chleba nekonečné Tajemství ukřižované Lásky.

Náš zrak se noří do nejvnitřnějšího středu věcí a šíří se zevnitř vně podle pohybu pramene — zalévaje tento vnějšek světlem zevnitř, slabikuje božskou myšlenku jásavou abecedou znamení. Nejpokornější skutečnost kmitá na obzoru duše jako monstrance a připojuje v našem srdci k písni Slunce při každém střetnutí novou notu.

⁴ V širokém smyslu: pokud je představující znamení a pokud do jisté míry zprostředkuje Božské.

⁵ Podle širokého Paskalova pojetí: „Nekonečná vzdálenost těla a ducha zobrazuje nekonečně nekonečnější vzdálenost ducha a lásky, neboť ona je nadpřirozená.“ Myšlenky.

očistná voda

POKROPENÍ

Jaké to podivuhodné povýšení vody, jaká něha, jaká úcta, jaká láska!

Již básník opěvoval prameny, řeky, moře. Vylíčil zázračný oběh této vody, štědré živitelky všeho živého pod sluncem, vylíčil veliké dobrodružství, kterým neustále prochází - v přátelství s hvězdami a větry, za skvoucího doprovodu slunce a tichého magnetismu luny - až z ní vznikne postupně pádící proud nebo bublající potůček, snivé jezero nebo rozpoutaný oceán, mocný proud nebo tichý pramen, těžký a hustý déšť nebo čirá rosa, kolébaná na srdci růže.

Dávno básník shrnul do svých ód vzdech par a smutek mlh a zavedl do hrdinných veršů velkolepý průvod mraků.

Zdalo se, že voda dostala svůj díl slávy a že splnila svůj úkol v těchto dvou kruzích: kosmickém¹ a básnickém.

Přece však jí bylo vyhrazeno vznešenější povýšení, a to tajuplným vplynutím Božského pramene.

Voda je stvořená věc a tato obyčejná vlastnost je její nejvyšší vyznamenání. Skutečně byti tvor znamená byti v myšlence a lásce Boží. A to již je jaksi účast na Božím životě. Což lze mít účast v životě Božím a nemít ji stejnou měrou v jeho činnosti?

Bezpochyby ne. A každé bytí má svůj stupeň tvořivosti,² ve které září paprsek Boží působnosti, v mezích posledních cílů vesmíru, k nimž má každá činnost směřovati. Boží dobrota ji všechnu obsahuje, otevírajíc všem tvorům nevyčerpatelné bohatství svého srdce. Kdo by mohl omeziti vylévání těchto pokladů, když jediná míra daru je nekonečná láska?

Bůh ovšem nemůže stvořit bytost, která by se mu vyrovnala svou vlastní podstatou. Bytí stvořen obsahuje neobyčejnou závislost na nekonečné Bytnosti.

¹ Náleží ke kosmu - k vesmíru. ² Moc něco vykonati.

Právě tak božské bytí není sdělováno ve své plnosti leč v lůně samého Božství, při plození Slova a vycházení Ducha Sv. Každé vyvolání bytí vně s sebou nevyhnutelně nese omezení, které zúžuje šíři bytí sice na nekonečně různé možnosti, ale vždy ohraničené bytností, která je přijímá. Zdá se však, že Bůh vynaložil všechnu svou péči na tuto výhradní závislost, na naše stvoření - které nás ani Bůh nemohl zbavit, neměl-li nám odepřít bytí - a pak nahradil omezení a zničil následky zázračným pozdvižením milosti, která nás zaměřuje k jeho vnitřnímu životu, našemu nejvyššímu dobru.

Hojností svého světla setřel stín našeho původu. Nechtěl otroky, chtěl děti, místo ustrašené bázně před velebností pána zcela nezaslouženým darem v našich srdcích vzbudil lásku, lásce odpovídající.

„Již vás nenazývám služebníky, nazývám vás přáteli.“³ Tato slova, týkající se původně bytostí duchovních, se pak vztahovala podle plánu posvěcující Lásky na všechno stvoření, pokud bylo schopno porozumět volání.

Zajisté jenom duch se mohl vědomě účastnit vnitřního Božího života a svobodně přisvědčiti nekonečné lásce, jež se tajemně předkládá naší volbě. Třebaže nemohlo nerozumné tvorstvo samo sebou proniknouti do nevýslovné svatyně Ducha, přece se mohlo stát alespoň poslem jeho lásky a oživujícím znamením jeho milosti.

Darem, který zprostředkovalo - aniž se s ním mohlo spojit - účastnilo se po svém způsobu nekonečné ušlechtilosti Pramene, jeho neposkvrněné duchovosti, jeho nejdůvěrnější něžnosti.

Život, který v tvorunemůže dlíti, jím aspoň prochází a Nejsv. Trojice, jeho věčný krb, se stala zázračným poutem a nevýslovným tajemstvím všeho stvoření.

V této šíři lze rozumět příkazu svěřenému Kristem apoštolům: „Jděte do celého světa a zvěstujte evangelium všemu stvoření.“⁴

Sluší se jistě v tomto světle hledět na celé svá-

³ Jan 15, 15. ⁴ Marek 16, 15.

tostné zřízení, pokud přijímá nerozumné tvorstvo za nástroje našeho posvěcení. Stává se řečí, plnou Slova Života; mluvití jí je konati. Stává se účinným slovem a voda, nad níž se vznáší božská holubice, je ochotné duši pramen tryskající do života věčného.⁵

Svátosti nám tedy jsou znamení, která působí, co naznačují.

Nejsme ovšem ochotni popřítí potřebnou přípravu k dobrému přijetí: světlo neozáří byt se zavřenými okenicemi. Víme, že Bůh je duch, a že ti, kdo se mu klanějí, musejí se mu klaněti v duchu a pravdě.

Nemůžeme si přece představovati, že je božská moc, kterou nám svátosti zprostředkují, hmotně obsažena ve znamení, které ji naznačuje. To jsou hrůzné představy. Prostě věříme, že je v srdci každého tvora stopa Nejsv. Trojice a že i nejhmotnější věci v sobě mají alespoň ve stupni možnosti nějakou duchovní působilost, jejíž nevyřknutelné očekávání může Bůh podle svých plánů jednoho dne změnit ve skutečnost.

Jestliže můžeme z hmoty zvuků, ze kterých vzniká hluk, utvořiti plynulou a průzračnou stavbu hudby - jestliže může inkoust a papír vyvolati v duši druhého jemné zaznívání naší myšlenky, jestliže může polibek ukázati malomocnému nejvznešenější lásku, jest třeba žasnouti, že v nás Bůh ráčil mluvou vesmíru vzbudit velmi důvěrný ozvuk a tajemný tep svého života?

Pohoršíme se a pozastavíme se, že nás tím (jak se zdá), podřídil hmotným věcem - nad nimiž se jeho něžnost přece nezdráhá skláněti - a budeme k vesmíru méně bratrští, než on je mu otcovský?

Nezachvátí nás spíše radost, že nemůžeme uniknouti jeho něžnému pronásledování a že v každém tvoru nacházíme pohled věčné Lásky, namířený k nám?

Ač totiž vše není svátost v přesném, ostatně obdobném⁶ smyslu, vyhrazeném sedmi znameními to-

⁵ Jan 4, 14.

⁶ I mezi svátostmi jsou stupně. Křest na př. není svátost v takovém smyslu a v téže plnosti jako Nejsv. Svátost.

hoto jména, vše přece je, nebo může být, svátostné: totiž znamení označující Božské, tím že zpodobuje a jaksi v nás vzbuzuje rozkvět Božské milosti: Vše od vzduchu provoněného modlitbou Anděl Páně až ke skromnému dřevu palem, od hor ozářených křížem až k moři, posvěcenému klekáním, od pomalých stád, která kněz posvětil až k letadlu pohlcujícímu vzdálenost, jež modlitba zasvětila službě spravedlivým zájmům.

Mimo to není dobré věci, jež by nemohla býti církevním požehnáním obklopena tajuplnou ozvěnou božské něhy.

A poněvadž vše pokud je, je dobré - zlo je pouhé popření dobra - zkrátka celý vesmír se chce stát Svátostí, jako by byl nesmírná monstrance Božské Přítomnosti.

Ó nová země, průsvitný měsíci, světelné prameny, jež jste chvalozpěv o Prameni, ó stříbřité proudy, odrážející bělost vrcholků, ó potoky radosti, jimiž běží řeka života.

Vidi aquam egredientem de templo a latere dextro. Alleluja.

Viděl jsem vytékati ze Svatyně vodu na pravé straně. Alleluja.

A všichni, k nimž pronikla, byli touto vodou uzdraveni - a zpívali. Alleluja, Alleluja.

Není ti nyní voda bližší, necítíš se v ní ohvěti tajemství Lásky, která ti ji dala, a nemiluješ ji již jako sestru?

Již při vstupu do kostela tě vítá voda tvého křtu, tvé čistoty, tvého Božího synovství. A nad to ji kněz rozptyluje do vzduchu navlhčeným žezlem, aby padla na tvé čelo jako rosa radosti.

*Asperges me, Domine, hysopo et mundabor.
Pokrop mě, Pane, ysopem a budu čist.
Obmyj mě a zbělím nad sněh.*

I

Mše křtěnců - obřady synagogy

1. PŘÍPRAVA

ZNAMENÍ KŘÍŽE

Do Božské liturgie vstupujeme znamenajíce se ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Naznačujeme na sobě znak kříže, jehož tajemství budeme prožívat. Vyzýváme věčnou Lásku, jejíž krvavou extasí na rozhraní věků, je právě on. Dovoláváme se nerozdílné Trojice, které svaté Člověčenství, spojené se Slovem, přináší oběť.

Klaníme se Otci, jenž se vyjadřuje vyslovením Slova, Slovu, které se potvrzuje vyjadřujíc Otce a Duchu, který chce sám sebe, jsa věčně planoucí polibek, který je pojí. Vyznáváme zázračnou plodnost syrchované jednoty a nekonečné svatosti osobotvorných vztahů, jimiž se Boží život jeví v ohnisku osoby jen co vzlet k druhému, jimiž já každé osoby je naprosté vytržení a družnost, jimiž je nesdělitelnost já založena na věčném sdělování, jimiž přivlastňování je úplné rozlití celého bytí, pro něž není myslitelné jakékoliv sobectví, vytáčka, samolibost a „vlastnění“, jimiž věčná jasnost bezmezné Lásky dovoluje nahlédnouti na nevýslovnou tvář přesvaté a přešlechtné Chudoby,¹ do pokladů jejích propastí.

¹ V těchto rozjímáních bude často řeč o chudobě Boha. Tento výraz neuvádí v pochybnost nekonečné bohatství Božského bytí, na které se bude naopak stále narážet. Znamená

Snad je to našemu zraku pouhá formule, vtisknutá paměti, metafysický problém, jehož jemné, třebaže pravdivé rozlišení, se snaží sloučiti mnohost Tří s nedílností Jednoho.

Zcela jiná věc je to v očích víry: tajemství věčné Svatosti v nekonečné družnosti věčné lásky. Není to to, co přináší sv. Jan ve svém prvním listě? „A my jsme poznali a uvěřili v lásku, kterou k nám Bůh má: Bůh je láska.“²

Je třeba žasnouti, že se časové vyjádření Božího života vtělením Slova dovršilo na kříži v prokletí nejkrutější chudoby - a v nekonečném rozpětí rozetvorené náruče?

Propast volá na propast v nepochopitelném střídání nevýslovného „De profundis“.³

pouze, že toto bohatství, místo aby bylo každou osobou přisvojeno jako vlastnictví, tak aby tíhlo výlučně k okruhu jejího já, je přisvojováno jen vztažně a družně, sdělováním všeho, co osoba má a co je, osobám druhým, které k ní mají obdobný poměr.

Tento způsob přisvojování, který zosobňuje božské Bytí ve tři já, čistě vztažná, čistě družná, by se mohl nazvat přisvojování poměrné, darující nebo sdělující, zbavující nebo zříkající se vlastnictví, dají-li se tomuto slovu všechny duchovní odstíny, které má v řeči Lásky, jejíž podstata je v darování sebe. To znamená jinými slovy, že je každá osoba vztahem k druhým osobám podstatný dar.

Evangelická chudoba, omezující užívání a vlastnictví časného dobra, jen aby způsobila zbavení se sebe, aby dala vzkličít chudobě vlastního já, posíleného vzletem lásky k Bohu, chudobě ducha, nachází tak v Nejsv. Trojici svůj nevylicitelný pramen, nejvyšší vzor a věčné ohniště.

P. Garrigou-Lagrange ve spise „Dieu, son existence et sa nature“ 4. vyd. str. 510 k tomu podivuhodně praví: „Kde tu naléztí nejmenší sobectví? Já je jen podstatný vztah k milovanému, nepřisvojuje si nic . . . Všechno sobectví Otce je v darování své nekonečně dokonalé přirozenosti Synu, pro sebe si neponechává nic kromě otcovského poměru, kterým se opět vztahuje k Synu. Veškeré sobectví Syna a Ducha je míti vzájemný poměr k sobě a k Otci, z něhož vycházejí. Tři božské osoby podstatně vzájemně vztažné jsou znamenitý příklad života lásky. Srv. obdobný pohled na Boží pokoru u J. Maritaina „Umění a scholastika“.

² 1 Jan 4, 16.

³ De profundis Božství člověkem odmítnutého, rozpínajícího denně ruce k lidu, který se zdráhá a De profundis svatého

S jakou úctou, s jakou horlivostí, s jakou otevřeností srdce a duše, s jak hlubokým podivem a radostnou vděčností, nevyřknutelným zahanbením a láskou ke všem, s jak zdrželivou vážností a naprostou usebraností se tedy sluší činiti znamení kříže, vždy a všude, ale ještě s větší usebraností nyní při vstupu do posvátné liturgie: Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.

JUDICA ME

*Přistoupím k Božímu oltáři,
k Bohu, jenž oblažuje mou mladost.*

Tato antifona nás přenáší do dob, kdy kněz před vstupem k oltáři soukromě recitoval 42. žalm. Je naplněn žárem a touhou žalmisty, vyhnaného k pramenům Jordánu, daleko od svaté hory Hospodiny.

Je to úvodní zpěv Mše sv., zralého plodu stromu života, zasazeného na Kalvarii: Tajemství bolesti, tvořící radost ve vzestupu lásky.

Je tak snadné vysloviti slova, znamenající darování sebe sama, a je tak nesnadné vyplniti jejich slib.

Když se již nemá nic přijímat, když nadchází hodina dávání, to je ve skutečnosti, když nastává hodina lásky, nepoznáváme tvář, po jejíž přítomnosti náš žár dychtil. Odmítáme kalich hořkosti, odvracíme se od kříže a naše srdce je sám nářek na nespravedlnost osudu.

Sud' mě, Hospodine, slyš můj nářek.

Zbav mě lidu bezbožného, člověka lstivého a zločinného. Neboť ty jsi má síla, Hospodine.

Proč jsi mě odmítl a proč mám bloudit v zármutku, že mě utlačuje nepřítel?

Člověčenství, které se za nás stalo „hříchem“, které zmírá pod nevýslovnou tíží našeho odmítání. Je to výraz sv. Pavla 2, Kor 5, 21. „Toho, jenž hříchu neznal, pro nás učinil hříchem, abychom se my v něm stali spravedlností Boží,“ to znamená, že ho učinil obětí za hřích, ztotožniv ho jaksi s našimi hříchy.

Bůh rozumí tak dobře tomuto nářku, poněvadž sám vyslovoval slova rty osvětleného pěvce, abychom nikdy nepochybovali, že je věčně přístupný našemu lkání. Neunaví se naším křikem, vždyť dal lidské opuštěnosti podivuhodné útočiště v nekonečné úzkosti: „Otče, jestli je to možné, odejmi ode mne tento kalich.“⁴

Běda, není to vždy možné! Jsou tak veliká dobra, že se naše srdce musí roztrhnouti, aby jim uvolnilo vstup. Jak by nemělo Nekonečno roztržiti hranice, když se má včlenit do našeho života?

Naše bytost se ohvěje hrůzou pod údery této smrti, jež nás krutě zbavuje jakékoliv důvěrné opory a odcizuje nás i naši vlastní tváři. Kéž by se v nás alespoň zrodil pravý život a kéž by duše procitla v božském jasu.

*Sešli své světlo a svou pravdu!
Povedou a dovedou mě
k tvé svaté hoře, k tvému stánku.*

Duše se ponenáhlu zbavuje sama sebe a střed jejího života se přesunuje do Boha. Toto úsilí celou její bytost napíná.

*Půjdu k oltáři Hospodinovu,
k Bohu, světlu mé radosti.*

A nyní již na sebe nemyslí, již vstoupila do tajemného kruhu pečlivé lásky, která učiní z každé duše pokornou obstaravatelku Boží slávy.

*Harfou tě budu opěvovati,
Hospodine, můj Bože.*

Láska nalezla svůj rád, jenž je: sebe milovati pro Boha a Boha pro něho vděčným přilnutím, nekonečně převyšujícím naše štěstí. Smutek již nebude výplň duše, setrvávající při svých bolestech, nýbrž bol z pohledu na zneuznanou Lásku a její zpoždované království. A poněvadž nic nemůže omeziti rozmach Lásky v tichu srdce, zůstávají v nejhlubším nitru

⁴ Matouš 26, 39.

duše prameny radosti, třebaže nevycházejí na venek.

*Proč bys byla stísněna, má duše,
a proč bys nade mnou plakala?
Doufej v Hospodina, neboť ho ještě budu chváliti,
jeho, spásu mé tváře
a mého Boha.⁵*

Tak končí vyhnanství a duše nalézá vlast v ne-
zištné chvále čirého nazírání:

*Sláva Otci i Synu i Duchu Svatému,
jako byla na počátku,
nyní, vždycky
a na věky věků. Amen.*

CONFITEOR

Pojem hříchu se příliš snadno zužuje na vnější přestupky, nadto stále určitěji vymezované, čímž se potlačuje smysl pro mravní odpovědnost. Avšak společenské cítění je často velmi svévolné, zaslepené dokonce v otázkách tak základních, jako je spravedlivé rozdělení života nezbytných potřeb. Většinou se nechápe vážnost vnitřních chyb, že jsou pramen jiných, ani nutnost použití léku v hloubi duše.

Odvrátit se od Boha a přilnouti k sobě je hlavní věc v dramatu, jehož podivuhodnou obětí se stal sám Bůh. Bez nás se ovšem jeho království nemůže ani v nás upevniti, ani rozšířiti po celém světě (pokud člověk a příroda podléhají naší duši).

Proto vše, co v nás zatemňuje jas Boží tváře, nebo oslabuje záření jeho lásky, vše, co přerušuje proud milosti, spřátelující duše vzájemně a spřátelující je s Bohem, je provinění proti základnímu pořádku ve vesmíru.

Pokládáme se za spravedlivé, třebaže si někdy nevědomky činíme i ze samého Boha služebníka svých záměrů, a jeho království nám je pouhá zá-
minka ctižádosti a závoj pýchy. Jsme ovšem spíše

⁵ Podle hebrejského.

nevědomci než vinníci, a snad stačí upozornění, a spatříme celou hloubku spáchaného zla a šíří opomínutého dobra.

Ne, život se neomezuje na vnější příhody, které zjišťuje povrchní pozorování, naopak se jeho skutečnost ukazuje jen v největších hlubinách ducha, v rozvinutí mystické tragedie.

Pokaždé když přisvědčíme svému já, zatarasujeme ve skutečnosti samému Bohu cestu do temnoty srdce, které již nedovoluje vstup jeho světlu: neboť nikdy nemáme dáti něco menšího než Nekonečno, a to pokorným úkonem, vyzařujícím jeho přítomnost.

Byli bychom hrůzně vinni, kdybychom nebyli tak propastně nevědomí.

Opravdu nepoznáváme obludnou povahu své pýchy, leč ve chvíli a v míře, v jaké nám Boží láska zjeví celou její hrůzu a nás z ní vyléčí.⁶ Nejhlodavější vědomí viny je spojeno s nezlomnou nadějí v odpuštění a proto hluboká lítost vylučuje zmalátnělost a obnovuje synovskou důvěru, neboť:

*Pomoc naše ve jménu Páně,
který učinil nebe i zemi.*

S tohoto hlubokého hlediska a pouze v tomto světle nalézá řeč obviňujícího se svědomí úlevu ve slovech a pokora srdce se přirozeně vylévá v lítosti, ve které je brán celý duchovný svět za svědka chyb, které urazily všechno tvorstvo, přerušivše záření z Pramene.

Vyznávám Bohu všemohoucímu, blahoslavené Marii, vždy Panně, svatému Michaeli Archandělu, svatému Janu Křtiteli, svatým apoštolům Petru a Pavlu, všem svatým a vám, bratři, že jsem hřešil mnoho myšlením, řečí a skutky. Má vina, má vina, má největší vina. Proto prosím blahoslavenou Marii, vždy Pannu, sv. Michaela Archanděla, sv. Jana Křtitele, svaté apoštoly Petra a Pavla, všechny svaté a vás, bratři, přimlouvejte se za mne a Pána Boha našeho.

⁶ Srov. Pascal, *Mystère de Jésus*: „... a co jsem ti řekl, je znamení, že tě chci vyléčit.“ 553 (Br.).

Chápu věřící při slyšení knězova vyznání, že ho svatost jeho kněžství, pocházející od Krista, nevyjímá z všeobecné křehkosti, která pochází od člověka?

V této myšlence by našli pramen modlitby, která by je zbavila vždy planého posuzování, přinášejíc jediný účinný lék žalostným slabostem. Je asi nejtragičtější stránka lidského osudu, že jsou hříšníci povoláni k záchraně hříšníků, ale také bezpochyby nejpodivuhodněji vykupitelská: neboť na světě není neodolatelnějšího vybídnutí k ctnosti, než pohled dítěte, tiše se tážající otce a matky jasnou a bezpečnou otázkou, na kterou je jen jedna odpověď: „Pravda, vy sami konáte vše, co ode mne chcete?“ Tak nám často duše zjevují jas Tváře, který hledají u nás.

Střídání dvojího vyznání vyjadřuje pohnutým způsobem dvojí proud mystického přispění, střídavě poskytnutého a přijatého při tichém vyslechnutí vyznání a při důvěryplné modlitbě za přispění:

Nechť se nad vámi smiluje všemohoucí Bůh, odpustí vám hříchy a přivede vás k životu věčnému. Amen.

Jak by mohla být nevyslyšena modlitba, živená pokorou, obětovaná Bohu z lásky?

V přesvědčení, že je v nebi schválena, se kněz znamená křížem a říká:

Kéž nám dá všemohoucí a milosrdný Bůh promínutí, rozhřešení a odpuštění všech hříchů. Amen.

Láska, prohloubená lítostí a zmlazená odpuštěním, se vznáší s novým zanícením v rytmu rychlé rozmluvy, v níž se žhavé a krátké otázky a odpovědi střídají jako ohnivé střely, obléhající Boží Srdce:

Pane, obrať se a dej nám život.

A lid tvůj se v tobě zaraduje.

*Pane, ukaž nám své milosrdenství, a dej nám svou
spásu.*

*Vyslyš, Pane, mou modlitbu a ať k tobě dolehne mé
volání.*

Výstup k oltáři dovrší toto volání. Než kněz vystoupí na stupně, osloví věřící pozdravem, který zopakuje ve všech částech sv. liturgie, který se stane styčným bodem lidu s knězem, v důvěrném styku s Kristem, neviditelným obětujícím, při Úkonu, z něhož nebudou mít věřící menší díl než kněz, který je pouze přísluhující.

*Pán s vámi!
I s duchem tvým!*

Kněz se napřimuje z úklony, ve které vykonal prosby, rozpřáhne ruce, jak se to dělalo původně při modlitbě, a vystupuje po stupních, které ho přivádějí k posvátnému stolu, kde má Církev svou opravdovou svatyni s tajemstvím víry:

Pane, prosíme tě, zbav nás našich vin, abychom přistoupili k Nejsvětějšímu s čistým srdcem. Skrze Krista Pána našeho. Amen.

2. VSTUPNÍ OBŘADY

LITURGICKÉ POLÍBENÍ

Oltář je živý, jako byl hrob Páně. Smrt vykonala své dílo, ale cítíme, že se nad jeho mlčením vznáší záhy vítězíci život. Pět křížků vtiskuje do posvátného kamene světlo pěti svatých ran. Nedávno těmito ranami křížovaný Kristus je týž jako nyní triumfující ve slávě.

Ke vzkříšení je třeba dojít smrti.

Zde na zemi sneseme opojení životem, jen když vyjdeme z očištného objetí kříže, když odumření srdce ukojí žhnoucí chtivost našich rukou. S počátku se ovšem vzpouzíme, předstíráme, že nevidíme trhliny svého štěstí, bez rozumu se přimykáme k modlám věcí, které jsme již dávno ztratili, až konečně pozná-

me, že je pro nás lépe snášeti bolest, než znesvěcovati radost.

Tehdy se nám počíná zjevovati tajemná plodnost křižujícího pokoje ve změně vnitřního vzletu, jehož vnější skutečnost nás zanechala tak hrozně zmučené ve vnitřním a proto nevyčerpatelně plodném rozkvětu hledání, které vede k blouznivému rozštěpení podstat a věcí samých, pokud zasahuje na venek.

Avšak jaký musíme vykonati výstup, a jak potřebujeme podpory naděje, která očekává od posvátného náhrobku splnění božských slibů!

Po smrti byla vyslyšena modlitba zmírajícího Krista. Proto pro nás má jeho tajuplný pobyt v hrobě Josefa z Arimathie lidsky nejupřímnější a božsky nejbratrštější poučení.

Můžeme přijmout kříž, který pro nás nesl a v nás ponese, s jistotou, že nalezneme život, když přisvědčíme k jeho ztrátě a že nás nepřivádí ke své smrti, než aby nám dal účast na svém vzkříšení.

To vyjadřuje políbení, které kněz dává Kristu, odpočívajícímu pod symbolem posvátného kamene, když se přiblíží k oltářní desce. Odpovídá: „Adsum“⁷ jako v den svého svěcení na otázku biskupovu, vsadiv celou svou bytost bez jakéhokoliv jiného zajištění než zajištění milosti, která ho vybízela. Dosud každého rána s velkou nedůvěrou v sebe a zcela ubezpečen láskou svého Boha volá: „Jsem zde!“ Co chceš ode mne? Začnu být opravdu tvým žákem, vejdu konečně do společenství tvých bolestí, jež je vyvolený úděl všech Tvých přátel? Ať mi dáš cokoliv, Pane, nejdříve mi dej sebe, nebo Tebe hledám, Tebe, jehož téměř neznám, jenž mě tak mocně přitahuješ, který mě osvobodíš ode mne, jenž jsi můj chléb a víno.

Není smysl políbení v podivuhodné řeči lidské něhy: Jsi mi strava, důvod bytí, pramen života?

Jak se tu obnovuje ono gesto a jaké nabývá plnosti přilnutím celé bytosti k ukřižovanému Spasiteli: Jsem tu, abych s Tebou zemřel, pro Tebe a skrze

⁷ Jsem zde.

Tebe. Jsem tu, abych žil ne již svým životem, nýbrž Tvým.

Láska jistě nikdy na jinou věc nepomýšlí. Jen v Kristu poznává svůj vlastní cíl a uskutečňuje celou jeho pravdivost. Jen kříž může bytost zbaviti sebe a svobodným odevzdáním, které hledí pouze na své pravé dobro, ji spojití s jinou. I nejlidštější něžnosti mají mystické poslání. Pro nevědomost často dospívají k ohromujícím tragediím, v nichž se v zoufalství ničí a zuřivě zkrvavují.

Svatá liturgie je tímto ranním polibkem tiše přivádí k jejich prameni, jímž se skrývá naše láska do zmírání a smrti, do naděje a vítězství Syna Jedineho.

Není to chvíle k odevzdání našich srdcí Bohu, aby je přetvořil podle své vůle a aby obnovil všechny naše vzněty v ohni svého Ducha?

Neběží však o to milovat více, nýbrž začít milovat pravdu. Kdo milují Boha, milují také nejvíce své bratry, lidi. Jejich rty, nesoucí dotek oltáře, již nemohou znesvěcovat něžnou mluvu a jejich srdce, spočinuvší na srdci Mistrově, ví, že nemiluje, kdo nedává svůj život.

V srdci mše svaté otevře políbení pokoje tyto prameny božské něhy a v objetí přísluhujících zjeví samovolné rozvinutí lásky Boží k lidem. V tomto pořádku dosahuje život srdce své pravé míry, čistoty a radosti. Opravdu se dáváme, když dáváme Boha, abychom Bohu byli oddáni. Všecka něha se musí ztráceti v Kristu, dávajíc zazářiti jeho lásce, jak to naznačuje obdivuhodné přání svaté liturgie, jež kněz pronáší teprve po políbení oltáře častěji, jako by chtěl své rty pokrýti Božskou přítomností:

*Dominus vobiscum,
Pán s vámi.*

Když střežíme ve všech svých citech hluboký smysl tohoto symbolismu, zjišťujeme, že je svatá liturgie nejvyšší a nejčistší škola něžnosti. Cítíme velké zahanbení, že jsme tak málo a tak špatně milo-

vali, když si přisvojujeme na prahu Svatého úkonu slova při líbání oltáře:

Pane, prosíme Tě pro zásluhy svatých, jejichž ostatky tu jsou uloženy a pro zásluhy všech svatých, odpusť mi všechny mé hříchy.

Jistě v tomto duchu, s nejhlubší pokorou, slabostí zapření zburcovaný Petr vyznal vzkříšenému Mistru lásku: „Pane, znáš všechno, víš, že Tě miluji.“⁸

Kdo může říci, která láska je Bohu dražší, kající anebo panenská, láska apoštola Jana nebo Magdaleny?

Toto políbení, zvlhlé slzami, pročištěné smrtí, proměněné zmrtvýchvstáním, toto odhmotněné políbení posvěceného kamene je velepíseň ve ztichlém srdci chrámu, nejčistší uskutečnění extatické výzvy biblického zpěvu lásky.

Osculetur me osculo oris sui.

At mě políbí polibkem svých úst.⁹

VSTUP

Každý soulad je jakýsi druh mlčení. Lze to nejlépe pozorovati, když zazní hluk v žáru letního večera. Celá příroda se chvěla, veškerý život plál v omamně purpurovém světle, hory oslavovaly střídavým zpěvem ohně extasi slunce - a náhle křik, hádka, přetrhla všechn tento zpěv, znesvěcujíc jej - a ukázala nám velebnost ticha.

Každý soulad obnovuje niternost našeho života a opřádá hmotné věci duchovním ovzduším, které je přivádí dovnitř. Obrysy vláční, otvírají se, šíří se, ztrácejí se a zhasínají a konečně se rozzáří nekonečným snem, který vyluzují, ač jej nikdy neobsáhnou.

Všechna umění se snaží o soulad, ale hudba vyjadřuje jaksí bezprostředněji než ostatní tuto dynamickou stránku bytosti, její stav započetí, její rozlet k Nevýslovnému.

⁸ Jan 21, 17. ⁹ Velepíseň 1, 1.

Jistě proto se stala hudba v nejvyšších stavech duše úhrnným výrazem a pramenem a jako by svátostí¹⁰ ticha. Liturgie jí vyhradila prostor, který stále rozšiřuje. Požaduje od ní zvláště ukáznění svých posvátných průvodů a především tiché uspořádání příchodu přísluhujících ze sakristie k oltáři - za zpěvu Introitu.

Původně - asi až do 6. století - to byla antifona, to jest žalm, střídavě zpívaný dvěma kůry, z nichž jeden pravděpodobně pouze opakoval antifonu¹¹ mezi verši, zpívanými druhým kůrem, až dal kněz znamení ke Sláva Otcí - jež pravidelně zakončuje každý žalm.

Zjednodušením obřadů, zavedením tiché mše svaté, se vstupní modlitba zkrátila na antifonu, veršík doksologii¹² a opakování antifony.

K uvedení duše do tajemství dne to postačí. Vlastně tu ani tak neběží o podání jasně vyjádřeného poučení jako spíše o uvedení ve styk s nevýslovnou Přítomností Boží, jež naplňuje texty. Vyslechnouti ji bez literární souvislosti, bez přesného zvážení smyslu slov, s pouhou přípravou duše, dychtící po světle, postačí k zachycení vnitřní ozvěny slov, k porozumění, že k tobě někdo mluví, koho posloucháš:

Duch Páně naplňuje okresek země a ten, který vše obsáhne, zná každý hlas.

Ž. Kéž povstane Bůh a jeho nepřátelé jsou rozprášení, ať prchají před jeho tváří, kdo jej nenávidí.¹³

Je ve mně nenapravitelnější odpůrce Tvého království, než jsem já sám? Můj Bože, odluč mě ode mne a přes zmatek mého jednání, přes hluk mých slov zachyť ve mně tuto beztvarou modlitbu, kterou Tvůj Duch zná lépe než já, dej, ať se v nejdůvěrnějším mlčení mé duše zrodí Tvé Slovo, jež obsahuje všechnu pravdu a dýchá láskou:

¹⁰ Více nebo méně v liturgii, kde má do jisté míry svátostný ráz.

¹¹ Antifona se zpívá před žalmem a je též refrénem.

¹² Modlitba, vzdávající slávu Bohu. Zde Sláva Otcí . . .

¹³ Hod Boží svatodušní.

Zatím, co všechno bylo v hlubokém mlčení a noc dospěla ve svém běhu k polovici, přišlo, Pane, Tvé všemohoucí Slovo s nebe, z královských sídel.

Ž. Hospodin kraluje, je oděn krásou, oděn je Hospodin silou a opásán.¹⁴

Kraluje, ale „jeho království není z tohoto světa“.¹⁵ „Nepřijde s leskem a neřeknou: ‚Tu jest‘ nebo ‚tam‘. Neboť království Boží je ve vás.“¹⁶

Muži Galilejští, proč hledíte s úžasem do nebe? Aleluja. Jak jste ho viděli vstupovati na nebe, tak přijde. Aleluja, aleluja, aleluja.

Ž. Tleskejte rukama všichni národové, plesejte nad Bohem s jásáním.¹⁷

Nebyli jste varováni: „Jest vám užitečné, abych já odešel, jestli totiž neodejdu, nepřijde k vám Utěšitel?“¹⁸ Co je vám zdánlivě odňato, bude vám v přemíře vráceno v den, v němž s podivem v srdci potkáte Otce, Bratra, Přitele.

Přijměte radost své slávy, aleluja, děkující Bohu, aleluja, jenž vás povolal do království nebeského, aleluja, aleluja, aleluja.

Ž. Popatř, lide můj, na můj zákon; nakloňte své ucho ke slovům mých úst.¹⁹

Ovšem toto setkání nemá stále tutéž příchut, ani toto zjevení týž lesk. Svátek Božího těla je jen jednou do roka.

Krmil je nejlepší pšenicí, aleluja, a medem ze skály je sytil, aleluja, aleluja, aleluja.

Ž. Plesejte Bohu, našemu pomocníku; jásejte Bohu Jakobovu.²⁰

¹⁴ Neděle v týdnu vánočním.

¹⁵ Jan 18, 36.

¹⁶ Lukáš 17, 20-21.

¹⁷ Nanebevstoupení.

¹⁸ Jan 16, 7.

¹⁹ Úterý svatodušní.

²⁰ Božího Těla.

Chléb náš vezdejší je obyčejně hořčejší. Duše musí poznati všechny stavy Jednorozeného Syna do jisté míry vlastním prožitím. Neboť nás Bůh nemůže spojit s Kristem, dokud nás nepřipodobní jeho utrpení. Naše vánoce²¹ jako Ježíšovy jsou vždy jaksi kalvarská oběť - jakkoli je božsky něžná ruka, která na nás doléhá - aby nám nechyběla žádná synovská vlastnost.

Hospodin mi řekl: „Ty jsi můj Syn, já jsem Tě dnes zplodil.“

*Ž. Proč se bouří lidská pokolení a národové marně osnují plány.*²²

Ať se stane cokoliv, Pán nám nedá méně než část sebe a ponechá nám slávu, která byla milované dědictví assiského Chudáčka.

Budiž ode mne daleko, abych se honosil leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista, skrze něhož je mi ukřižován svět a já světu.

*Ž. Hlasem svým jsem volal k Hospodinu, hlasem svým jsem se k Hospodinu úpěnlivě modlil.*²³

Tak nás introity vítají při vstupu do Mše sv. jako triumfální oblouk na význačném místě římské cesty, jako sloupoví před vstupem do tajemství, jako ruka, napřažená k plačícímu dítěti, jako přítomnost milého ve sklíčenosti vyhnanství.

Liturgie není text, je to Někdo, jenž nám jde vstříc.

KYRIE ELEISON

Kyrie eleison dosvědčuje, že byly na počátku římské liturgie před zavedením introitu litanie. Ostatně se tento zvyk uchoval ve vigilií velikonoční a svato-dušní a je také dosud v liturgii východní.

Etheria, panna galicijská,²⁴ koncem čtvrtého sto-

²¹ Naše zrození Bohu a jeho zrození v nás.

²² Půlnoční o vánocích.

²³ Svátek jizev sv. Františka 17. září.

²⁴ Španělská provincie.

letí v Jerusalemě ve svatyni Vzkříšení slyšela děti, jejichž hlasy byly „nekonečné“, zpívati Kyrie eleison. Bylo to za svítání, množství svíček vrhalo kol Svatého hrobu „nekonečné“ světlo, ve chvíli, když jáhen²⁵ předříkával „jednotlivá jména“, to jest připomínal svaté, jejichž pomoci se dovolávali, a jména hodnostářů a stavů, za které bylo zvykem konat modlitbu.

Je velmi pravděpodobné, že se toto často opakované vzývání též vtisklo do paměti jiných latinsky mluvících poutníků, kteří stále ve větším počtu přicházeli do Svaté země a že oni tento zvyk asi kolem roku 500 rozšířili na západě.

Kyrie eleison, jsouc odloučeno od proseb, na které odpovídalo a poněvadž se nedostalo na místo „Tě prosíme, uslyš nás“ - které mu odpovídalo v římských litaniích - bylo samostatný úvod a zakončení litaní a zůstalo, když z mešní liturgie litanie zmizely. Původně se opakovalo podle vůle kněze bez omezení na určitý počet. Christe eleison je změna, které sv. Řehoř († 604) použil k důkazu, že se římské podání liší od zvyklostí řeckých. Nadále se již od této změny neupustilo, a střídání Kyrie s Christe je od té doby nedotknutelný obřad. Na počátku osmého století je konečně ustálen počet devět a dnešní pořadí, v němž je každé osobě Nejsvětější Trojice zasvěceno trojí vzývání.

Celý tento vývoj se nedál náhodou. V přetrvání řeckého vzývání na počátku římské mše nelze spatřovat náhodný zjev. Když Řím a Byzanc - starý a Nový Řím - mlčky již bojovaly před oddělením žalostnou roztržkou, když se již u Bosporu latina zdála být jazyk barbarský a na březích Tibery nebylo slychat atičinu, Jerusalema, „naše matka“,²⁶ vytyčila tento prapor míru a zpečetila v naší liturgii jako milosrdnou prosbu o smír toto střídavé vzývání, které se vždy zpívalo ve všech církvích, připojených ke Konstantinopoli.

²⁵ Ve východní církvi se to dosud dělá.

²⁶ Ke Galatským 4, 26.

Kyrie eleison!
Pane, smiluj se!

Nepočaly se k východu obracet pouze římské basiliky, nýbrž i sama modlitba „zvýchodnila“ a duše upíraly svůj zrak a tváře k pozemské kolébce evangelia.

Po tolika stoletích jsme - obě dvě strany - zdědili postavení, které jsme nevytvořili, naše pýcha se ho nemá proč účastnit, naše láska ke Kristu jím nesnesitelně trpí. Nevede naše společná modlitba, samo volání pokory, svědomí do srdce otázky: Co chce od nás Kristus?

Kdyby si každá duše, ať z východu nebo ze západu, nejprve dala se vši svou vírou a láskou tuto otázku, Kyrie eleison by nabylo celé své obsáhlosti a vytrysklo by ze všech srdcí k nepřemožitelnému obnovení jednoty, zaslíbené a vytoužené velekněžskou modlitbou Božského Pastýře: Aby všichni jedno byli v nás, Otče, jako jsme jedno ty a já.²⁷

Pane, smiluj se nad roztrženou jednotou!
Kyrie eleison!

Jen pokornou vírou a pronikající láskou může všem zazářit tvář Pravdy, oné Pravdy, kterou jsme poznali z evangelia v podobě Božské Osoby, věčného Logos, Slova Otcova.

Co od nás chce Kristus?

V míře, v jaké dojdeme k tomuto theocentrickému²⁸ výhledu, staneme se citliví ke všemu, co nás pojí, dříve než ucítíme, co nás odděluje. Postihneme vnitřní ohlas slov lépe než jejich hmotný význam, mimo to budeme si u bratří všímat svědectví živé víry spíše než svědectví rozprav, které se ji snaží vyjádřit, ale často zůstávají velmi daleko za jejím bohatstvím.

Svým bratřím můžeme pomoci odpověděti na vyzvání Pravdy jenom vyposlechnutím duší, ponecha-

²⁷ Jan 17, 11, 21-23.

²⁸ V němž je Bůh středem

jíce jim vyjadřování jejich vlastními slovy - svou řeč upravíme podle jim obvyklého způsobu - stále ustupující Duchu, který je jedině může poučit uvnitř. Ostatně stykem s nimi se často více obohatíme, než mohou získat oni od nás.

Nechceme zavírat oči před otázkami, které nás snad dosud dělí, ale jistě je prozřetelnější a spravedlivější zdůrazniti základní souhlas duší, zapálených pro Krista, než bez rozdílu shromažďovati povrchní postřehy, týkající se často ve sporech vedlejších věcí, v nichž se nesnáze zvětšují více než ve věcech hlavních, při nichž je naděje na rozřešení.

Bezpochyby budou mít naši bratři tím menší potíže v pochopení, že římská církev musí být věrná ve svědectví, které neustále vydávala žijícímu učitelskému úřadu v osobě Petra a jeho nástupců, čím se jim bude zdát náš život starostlivější o vplynutí v jeho život.

Krátce největší činitel při smíru bude vždy ve všech zemích svatost.

Jí jistě nabude účinnosti prosba našich východních bratří, přenesená Jerusalemem - naší Matkou - na západ a nedávno přijatá našimi bratry anglikány a prakticky schválena novým vydáním jejich „Prayer book“.

Kyrie eleison!
Christe eleison!
Kyrie eleison!

3. chvalo zpěv andělů

SLÁVA

*Sláva na výsostech Bohu
a na zemi pokoj lidem dobré vůle.*

Je to vánoční poselství na úsvitě vykoupení, božsky prosté prohlášení zásadního pořádku.

Náš život je ve svém základním uzpůsobení mystický. Již jsme upozorovali, že žízeň po svobodě, neklid při jakémkoliv omezení, ba i naše vzpoury a unáhlenosti svědčí o naší vnímavosti Nekonečna a o božském povolání.

V mnoha činnostech a pod různými jmény, všude hledáme naplnění těchto neohraničených možností, které nemůže nic vyčerpat kromě Toho, jenž nemá mezí.

Kouzlo dětství, opojení lásky, umělecké vytržení, dychtivost ve zkoumání, rozvoj vědy a pokrok techniky ukazují hloubky a snaží se je vyplnit.

Peněžní pohromy a tragedie lásky, hospodářské boje a národnostní útisk, třídní boj a soupeřství národů svou nelidskostí dokazují, že se opravdu můžeme rozvinouti jen uvnitř, v tajemném vnitřním životě, v duševním společenství.

Hmotný prostor bude stále příliš úzké pole k rozpětí nekonečných sil. Nevyhnutelně v něm tyto síly způsobí výbuch a rány, které nám v něm zasadí, jsou ohnivé známky zneuznané přítomnosti Boží.

Jakým právem si naříkáme, dokud souhlasíme s příčinou svého zla, dokud jsme hluchí k volání Duha, dokud vyháníme Boha ze své duše, ze svého domu nebo města. Hmotné pohromy a vzájemné boje lidí - třebaže jsou strašné - jsou pouhý symbol nekonečné tragedie v hloubkách. Naše zlo je větší než všechna zdánlivá sklíčenost a všechno násilí těla. Láska k Bohu krvácí v našich srdcích.

Nosíme v sobě vrcholnou hodnotu, nejsme jí my sami, před kterou všechno naše se musí ztráceti. Náš

život nemá ceny, jestli se nerozplyne v tomto jiném, jež je v nás vrostlé více než my v sobě. Jediná naše povinnost a největší chvála je - připraviti mu ve své duši a v duši našich bratří tajemnou kolébku, do které Ho naše láska porodí.

Kdo činí vůli mého nebeského Otce, je mi bratrem, sestrou i matkou, praví Ježíš.²⁹

Je mi matkou. Lze tragičtěji vyjádřiti nutný lidský úkol: zroditi Boha?³⁰

Vesmír není hra na podívanou. Je to dílo, jež třeba vytvořit, je to stvoření, jež třeba udržovat, je v něm zajatý Bůh, jehož třeba osvobodit.

Stojím u dveří a tluku. Jestliže kdo uslyší můj hlas a otevře mi dveře, vejdu . . .³¹

Příteli, jaký je to zisk, jaký sen, či spíše jaká nevýslovná skutečnost! Jaká výhoda v hlubině a jak klidné vítězství! Proč žasnout nad tím, že se nám hmota vymyká, když množíme do nekonečna vnější nástroje života, který vyvěrá z ducha a jím se řídí a nemůže být nástroji zvládnut, leč v míře v jaké jej máme, když se dáváme Lepšímu, než jsme my.

Proč se horšiti nad zástupy mladých mužů, které všude tísní tragická povinnost učit se rozdávati smrt k obhájení života.

To je jen následek, příčina je jinde. Válka nebude jistě nikdy dosti zatracována. Nikdy nebude dostatečné obrany proti tomuto bezectnému způsobu řešení lidských sporů, téměř vždy hmotné povahy, vražděním lidí. Jsme ohavní, jestli na tu věc myslíme bez pocitu nehodnosti lidského údělu a což tepr-

²⁹ Matouš 12, 50.

³⁰ Beda Venerabilis praví: Spasitel potvrzuje v našich srdcích radostným způsobem zvolání ženy („Blahoslavený život, který tě nosí“), tvrdí totiž, že nebyla blahoslavená jenom ta, která zasloužila tělesně zroditi Slovo Boží, nýbrž že jsou blazení i ti, kteří se snaží duševně počítí totéž Slovo uposlechnutím víry a jakoby zroditi a kojiti je konáním dobra ve svých srdcích a v srdcích svých bližních. (9. lekce ze svátků P. M.).

³¹ Zjevení sv. Jana 3, 20.

ve křesťanského. Je třeba viděti, že činíme válku nevyhnutelnou, pokud dáváme přednost hmotným hodnotám a že budeme odpovědni za zoufalý čin, jímž snad jedenkrát budou nuceni nevinní sáhnouti po zbraní, aby nedopustili zánik veškeré spravedlnosti, proklínajíce osud, který je přinutil k tomuto neblahému východisku.

Nelze napnouti síly jednotlivce k ničemu, tím méně dokonale uspořádané síly národa. Dáti jim čistě hmotný cíl, znamená tropiti si z nich výsměch, či alespoň dávat jim nátlak absolutna a slibovati jim neomezenost. A to je již nebezpečí války.

Kdyby se dal jedinému člověku celý hmotný svět, přece by měl proč jím pohrdat jako ničím; jediná touha jeho srdce je větší než nekonečné světy.³²

Jak by tedy kdo mohl chtíti, aby se národ spokojil s tím, co je příliš malé jedinému člověku, a aby dal mzdu svým výbojným touhám, kdyby jeho vzlet nemagnetisovalo vyšší hledání. Opak by byl nerozluštitelná hádanka. Ve skutečnosti tu nemůže a nesmí být mír, jestli člověk sám sebe nepřekročí, jestli se neoddá Nekonečnu, které ho tísní, jestli se všechny národy nesetkají bratrsky na kolenou při společné prosbě o Království Boží.

Nedočkáme se v brzkou této spásné vzpoury národů proti vůdcům, kteří je odvádějí z lidské cesty a vlekou je do hmotných dobrodružství, ve kterých ztrácejí pozemské bytí, dříve než mohly odhaliti své bytí duchovní?

Avšak tato vzpoura musí začíti ve tvém srdci a prostřednictvím tvého srdce se dostane do srdcí bratří, neboť je to vzpoura, která neboří a nezraňuje, nýbrž oživuje a zachraňuje.

Považ, kde by lidstvo bylo, kdyby se stále nezábývalo svými vražednými zálibami, kdyby však nesobecky milovalo, hladovělo po slávě Boží, chtělo na každé tváři objevit záření věčnosti.

Hluboký smysl chvály, ke které tě zve v Gloria

³² „Prostorem mě svět uchopuje a pohlcuje jako bod. Myšlenkou já jej chápu.“ Pascal, *Pensées* 348.

Církev, je v tom, aby dnes tvým srdcem přišly na svět vánoce.

*Sláva na výsostech Bohu a na zemi
pokoj lidem dobré vůle.*

A nyní se všemi strážci chvály, se všemi žalmisty a Božími pěvci, se všemi hlasateli Božího prvenství, se všemi chudými duchem - naplň svým životem slova pokorná, slova skromná, radostná, skočná, střídající se jako čilá hra rukou dětí, které zpívají píseň a při ní tancují:

*Chválíme Tě,
Dobrořečíme Ti,
Klaníme se Ti.
Oslavujeme Tě.*

Čtyři stoupající vzmachy, spěšně se vlévající do nesmírného rytmu jako vznášející se let nad propastmi světla.

*Vzdáváme Ti díky
pro velikou Tvou slávu,*

neboť právě ona nám dává cítiti nekonečnou vzdálenost, kterou Tvá láska překračuje. Šlechetný, který můžeš jen dávat, Otče nesmírné velebnosti, jehož velikost se stále snižuje, ač se nikdy nezmenší:

*Pane Bože, Králi nebeský,
Bože, Otče všemohoucí.*

A Ty, Velikáne, dobrovolně chudý, jenž jsi podivuhodná Nouze z lásky, která se nabízí ve věčném očekávání v tichu, v němž vyrůstá naše svobodná volba:

*Pane Ježíši Kriste,
Jednorozený Synu,*

jenž jsi vstoupil do našich dějin co Syn člověka, dělník, odsouzenec, jenž jsi vstoupil do našich dějin, pro něž je vrchol v nejvyšší svatosti, v krvavém křtu Tvé vlastní oběti.

*Pane Bože, Beránku Boží,
Synu Otcův,*

jenž jsi sklopil oči před cizoložnicí, abys nezvětšil její hanbu:

*Jenž snímáš hříchy světa,
smiluj se nad námi.*

Ty, jenž jsi dal Samaritánce vodu Živou, zjev evangelium ducha té, která žila v těle.

*Jenž snímáš hříchy světa,
přijmi naši prosbu.*

Ty, jenž jsi přijal vonnou mast Magdaleny, dovoliv jí následovat Tě na Kalvarii a zavolav ji vlastním jménem, než jsi „odešel k Otci“,

*jenž sedíš na pravici Otce,
smiluj se nad námi.*

Dej nám, oč naše duše horoucně prosí: chudobu vlastního já, která se zříká sebe, a slávu života, kterým je Tvůj život vyjádřen, neboť býti svatý znamená pouze Tě zcela ponechat ve svém nitru.

*Neboť Ty jediný jsi svatý,
Ty jediný jsi Pán,
Ty jediný jsi Svrchovaný,
Ježíši Kriste,*

dávaje se Otci, Ježíši, náš Bratře a Pane, věčnou Láskou, kterou Ti dává Otec, Bože požehnaný po všechny věky

*s Duchem Svatým
ve slávě Boha Otce. Amen.*

4. VLASTNÍ MŠE KŘTĚNCŮ

KOLEKTA³³

Modlitba je dech duše, je to „Staň se!“ tvora, odpovídající na „Staň se!“ Stvořitelovo, v tajemném střídání, činící z nás pomocníky Boží. Naprosto nezamýšlí poučiti Boha o potřebách, které on zná nekonečně lépe než my, ani nechce pohnout jeho vůlí, aby modlitbu splnila, poněvadž jeho vůle je věčný Dar nekonečné Lásky. Chce nás pouze činiti stále schopnější k přijetí takového daru, otevřítí nás světlu, probourati příliš těsné veřeje našeho srdce, aby se uvolnil vstup Králi Slávy.

Netřeba znepokojovati Boha prosbami o naše dobro, neboť on je stále chce. My mu klademe překážky a jeho lásku držíme v šachu.

„Jerusaleme, Jerusaleme, kolikrát jsem chtěl shromáždit tvé dítky jako kvočna shromažďuje pod křídly kuřátka, ale Ty s nechtěl.“³⁴

Je zdrcující výrok o božské tragedii: „Já, tvůj Pán a Bůh, jsem chtěl - ale tys nechtěl.“

K této nevýslovné stížnosti by se mohl připojiti již citovaný text Zjevení sv. Jana: „Čekám u brány a tluku.“ - Bůh člověka vždy vyslyší, Bůh je věčné vyslyšení, zato člověk často nechce vyslyšeti Boha.³⁵

Právě modlitba je vyslyšení věčného čekání Lásky, která se nám předkládá s bezmezným ohledem na naši svobodu.

Proto není se třeba ptáti, zda je každá modlitba

³³ Kolekta, původně shromážděný lid nebo shromáždění (synaxis). Nejdříve se tak nazývala modlitba v kostele, ve kterém se věřící shromažďovali před průvodem do kostela, ve kterém bylo zastavení. Tam byla asi opakována, zahajujíc řadu mešních modliteb. Batiffol, *Leçon sur la Messe*, 8. vyd., strana 120.

³⁴ Matouš 23, 37.

³⁵ Pascal, *Mystère de Jésus*: „Ježíš prosil lidi a nebyl vyslyšen.“

vyslyšena. Je vyslyšena, jakmile je to opravdu modlitba a v jaké míře je to modlitba, neboť modlitba je stále větší otvírání duše tajemnému vniknutí Boží Přítomnosti - a je celá obsažena ve vrcholném volání Zjevení sv. Jana: „Přiď, Pane Ježíši!“³⁶

Tím se neříká, že je dar Boží přísně omezen naší nynější připraveností čili naší pohotovostí v daném okamžiku. Narýsovanému úhlu lze neomezeně prodlužovati ramena, jakmile je dána jeho velikost. Musí však mít určitý stupeň velikosti. Když dále předpokládáme, že může velikost vzrůstat, nic nepřekáží zvětšování velikosti úhlu podle prodloužení ramen. Odpověď Boží na naši odpověď (rozmluva vždy začíná od něho) je zcela svobodná, s nevyčerpatelnými možnostmi a naprosto niterným způsobem projevu. Jeho světlo může bez jakéhokoliv nucení svrchovaně tlačiti na nejvnitřnější vzpruhy naší duše a může přivést k nekonečné zralosti počátek odpovědi, začínající v naší modlitbě, počátek vyslyšení nevýslovných vzdechů jeho Ducha.

Není rozmluvy bez odpovědi a není sňatku Lásky bez vzájemného souhlasu.

Mezi námi a Bohem běží o sňatek Lásky. A v tomto sňatku, jehož důvěrnost má neustále růsti, až se rozvine věčně, je modlitba naše ano!

Nemusí být upravená, může to být pouhé tiché přitulení, prostý pohled, jímž se dává celá bytost, trpné naslouchání, ve kterém duše, nic svého nepřiměřujíc, poslouchá Toho, který se v ní vyslovuje svým jediným Slovem. A každá modlitba tíhne k této čiré trpnosti, která odevzdává diamant naší svobody ohni věčného světla. Lze se modliti, aniž se co žádá a říká, aby mohl svobodněji mluvit Bůh.

Avšak lze se také modliti prosbou, chválou, díkůčiněním, důvěrným šepotem nebo vyznáváním lásky, voláním bolesti, lítosti nebo beznadějnosti. Není nic svobodnějšího, rozmanitějšího, bohatšího a nepředvídanějšího než tento rozhovor lásky, ve který jsou duše a Bůh navždy zabráni.

³⁶ Zjevení Sv. Jana 22, 20.

Modlitbě může sloužit k rozletu každá naše potřeba, neboť každá je nějakým způsobem odhalení a jako by „svátost“ potřeby Boha, která v každém otvírá propasti, jež jen On může naplnit. Ve skutečnosti On je v každém jeho neutišitelný neklid, stále otevřená rána, neukojitelná touha a tajemné naplnění. Třebaže je modlitba zdánlivě hmotná, postačí ji otevřít Bohu, tím že se uvolní ze zajetí vlastního já, a objeví se její pravá povaha a rozepne svá křídla v azuru.

Od Boha můžeme žádati vše, neboť ať žádáme o cokoli - jestli o to žádáme dobře - žádáme konec konců o samého Boha a o vše, co k němu vede a pokud k němu přivádí. Soud o tomto „pokud“ ponechává modlitba Bohu, jen když přijde jeho království a on je náležitě oslaven.

A opravdu, nastává chvíle, kdy modlitba, unášená láskou, která má střed v Bohu, a vnitřně očištěná ode všech příměsků, nechce nic leč Boha, Boha v sobě, Boha v nás, Boha ve všem. Chce jen lnouti ke všemu Božímu v sobě, ke všemu, co on je a chce být v nás a ve všem stvoření, nekonečně povznesená nad to, co kdy pochopíme, nekonečně nad to, co nás kdy potká.

Pro Boha přestává duše toužit po vlastní blaženosti, aby se její láska neminula cílem, aby se uskutečnilo duchovní povolání vesmíru, aby vše v tvorstvu bylo „ano“, jako je vše „ano“ v Bohu.³⁷

V tom ohledu nás nesmí klamati antropocentrická³⁸ povaha většiny modliteb, které jsou v knihách, nevyjímajíc bibli, misál, breviář a tím spíše rituál.³⁹ Naše potřeby jsou modlitbě snadné východisko. Jde jen o to, rozběhnout se k letu bez přistání, jehož dráhu zná pouze Bůh.

Římské kolekty mají dynamický⁴⁰ ráz v nejvyšší míře. Na první pohled zarážejí pokorou, jako chléb

³⁷ 2 Korint 1, 19.

³⁸ Člověk je středem.

³⁹ Rituál krom jiného obsahuje formule žehnání.

⁴⁰ Schopný hýbání, rozechvění, nárazu.

hostie. Zdají se uhněteny z našich potřeb. Jejich strážlivost nám však nedovoluje zdržovati se u obrysů slov. Když se jim duše oddá, je vržena na mořskou hlubinu, nad propast světla a noci, bolesti a míru.

Kolekty jsou více než pouhé modlitby, jsou „svátosti“ modlitby, úvodní formule do podstaty modlitby, kterou jsme se snažili vylíčiti.

Nic nemůže být prostší, pročištěnější, a stručnější, švižnější a zhuštěnější než čtyři či pět částí, souladně vyvážených, z nichž se skládá většina našich kolekt.

*Všemohoucí věčný Bože, shlédni milostivě na naši slabost a k naší ochraně vztáhni pravici své Velebnosti.*⁴¹

Je zřejmé, že většina opravdových nebezpečí přichází zevnitř a že žádné neštěstí nemůže ochudit duši, která je chrám Boží.

*Prosíme Tě, Pane, nakloň své ucho k našim prosbám a osvět milostí svého navštívení temnoty našeho ducha.*⁴²

Třebaže potřebujeme nebeskou rosu, nechceme býti utěšováni. Pohled proniká hlouběji a hledí se především ztotožniti s jediným Vzorem, ve kterém lidská přirozenost má své bytí ve Slově a jen je vyslovuje.

*Bože, jehož Jednorozený se zjevil v podstatě našeho těla, dej nám, prosíme, abychom zasloužili býti vnitřně přetvořeni tím, o němž jsme vně poznali, že je nám podobný.*⁴³

Pouze zkušenost celého života zjeví obsah takové modlitby. Bůh ví, čím komu bude tato podobnost „muži bolesti“,⁴⁴ než se setká se „slavnostní Tvá-

⁴¹ Třetí neděle po Zjevení Páně.

⁴² Třetí neděle adventní.

⁴³ Týden po Zjevení Páně.

⁴⁴ Isaiáš 53, 3.

ří“.⁴⁵ Jen Bůh zná náš kříž a jen on nám o něm může mluvit a nezranit naše nitro. Jen Bůh nám jej může seslati a nezahubit to, co zasluhuje života a jen on nám může seslat smrt a při tom nás nezabít. S nevystihle plodnou láskou rodící žena zná tuto nevyjadřitelnou směs života a smrti, bolesti a radosti. Co říci o duši, Bohem zrozené, když má ona zroditi⁴⁶ Boha, tím, že svůj život nabídne za útočiště Životu, v němž je vše život. Sama neví, kam se podíti, ani zda se má dožadovati ukončení svých muk a tím umenšiti své přispívání Božímu dílu, ani zda se má odvážiti požádati, aby se v ní Boží dílo dokonalo ještě strašnějším vyhnanstvím.

Avšak nezná On nekonečně lépe její úzkost, což není nekonečně více matkou než všechny matky? Oč dobrého jej můžeme prositi, co by on neznal a nechtěl v daleko větší míře, než sami ze sebe můžeme žádati?

*Všemohoucí věčný Bože, jenž dáváš v přemíře své dobrotivosti prosícím více, než si zasluhují a přejí, vylej na nás své milosrdenství a odpusť, čeho se leká svědomí, a přidej, co se neosměluje prosba vyslovit.*⁴⁷

Nadchází chvíle, kdy je konečně duše tak oproštěna sebe, že nechce nic, leč zalíbiti se Bohu. To je svrchovaná chudoba a opravdové dětství. Pak si stále může před Bohem pohrávat jako Věčná Moudrost.⁴⁸ V nevýslovném společenství Nejsv. Trojice, jež se jí stala rodinou a krbem, je jí vše radost.

Nikdo nepochybuje, že konec všeho bude právě jako počátek - radost. Kříž je prostředek na boření zdí kolem „já“, aby mohl strom života rozprostřít své větve a láska dosáhnouti celé své plnosti.

Bolest není dobrá, protože je bolest, nýbrž že v nás otvírá „prostory lásky“. Je dobrá, když nám ji

⁴⁵ V modlitbách za umírající (aspectus festivus).

⁴⁶ Srovnej str. 34, pozn. 21.

⁴⁷ Jedenáctá neděle po sv. Duchu.

⁴⁸ Přísloví 8, 30.

dává Bůh, avšak radost - když od něho přichází - je ještě žádoucnější. Hlavní je bráti vše z jeho ruky, dýchat jeho Dech, poslouchati jeho Slovo a sám zmlknouti.

*Bože, jenž působíš, že vše prospívá Tebe milujícím, dej našim srdcím nezdolný cit své lásky, aby touhy, jež povstávají Tvým vnuknutím, nemohly býti změněny jakýmkoliv pokušením.*⁴⁹

Nikdy nevyčerpáme plodnost těchto textů, naplněných nejživotnější a nejvelkolepější theologií.

Přece však jsou ze všedních dnů, přizpůsobují se všem okolnostem, mluví ke každé duši, jak ona by se nedovedla vyjadřovat, stále ji vedou výš - volají k rozsahu s tak bezpečným klidem, že vymycejí strach a znemožňují přepínání.

Doléhá k nám týž hlas, který pobízel Petra na hlubinu:

*„Zajed na hlubinu a rozestřete své sítě k lovu.“
„Mistře, pracovali jsme celou noc a nic jsme nechytily, ale po Tvé pobídce rozestřu síť.“*⁵⁰

EPIŠTOLA

Křesťanství je spíše hledání člověka Bohem než Boha člověkem. Především se v něm jeví božský podnět. Nezmenšuje naši činnost, nýbrž jí naopak zajišťuje celý rozsah a plodnost.

Čím je vliv vyšší a blahodárnější, tím více splývá s naší činností a činí nás svobodnější. Genius působí dozrání našich myšlenek a osvobozuje je z pout, i když se o to nepokouší. Právě tak v nás svatý oživuje skutečnost, o které víme bez vlastní zkušenosti a vzbuzuje v nás touhu osobně prožít co on. Tak je to s každým mravním duchovním působením.

Proto přímo souvisí naše svoboda s Boží činností v nás.

⁴⁹ Modlitba za dar lásky (mezi různými modlitbami).

⁵⁰ Lukáš 5, 4-5.

Omylem se klade přesažné⁵¹ proti vnitřnímu a na základě zdánlivého protikladu slov se lidé bojí nadpřirozeného, ohrožuje prý svéprávnost mravního života.

Přesažnost Boží však je vždy ve vztahu ke svrchované niternosti jeho přirozenosti. V oblasti nesmyslových skutečností, ve které vlastně jsme, se stupeň niternosti měří stupněm duchovosti.⁵² Jako nic neomezuje Boží duchovost, tak také nic neomezuje jeho niternost. Bůh je pouhá niternost. Naopak je každý tvor jaksi vnější pro meze, tkvící v jeho bytosti. A proto je tím více vnější Bohu a sobě, čím více je zúžena jeho schopnost bytí.

A právě nedostatek niternosti brání každému tvoru přímo, pouhými prostředky přirozenosti, poznati toho, v němž se hýbá a žije. Ať je sebedokonalejší, ponechán sobě, zůstává uzavřen v prostoru podobenství. Co Bůh je, chápe z toho, co není.

Přímé postižení je jenom nadpřirozené. Jestli jsme k němu povoláni, lze to uskutečniti činností nekonečně niternější, než nejvznešenější duchovní činnost stvořeného řádu může dosíci vlastními prostředky. Niternost Boží se musí sděliti naší niternosti jako tajemný kvas a naši niternost je třeba přivésti nevýslovným magnetisováním k souhlasu s niterností jeho. Niterná, čili imanentní nadpřirozená⁵³ činnost Boží nutně plyne z přesažnosti jeho bytí, která je ostatně vrcholný projev čiré niternosti jeho přirozenosti, poněvadž je jeho přesažnost totožná s niterností.

Není třeba připomínati, že jen Bůh dá počátek tomuto povznesení, čili tomuto zvnitřnění naší přirozenosti. Také jen on může vládnouti svým vnitřním životem a sdělovati nám jeho tajemství.

Je tedy obvyklé, když se chceme s této země obrátiti k přímému zachycení Boha a k nekonečné dů-

⁵¹ Přesažné, transcendentní je, co je mimo třídy stvořeného bytí, nad jakoukoliv mez a výměr.

⁵² Čili nehmotnosti.

⁵³ Vzhledem k nám, v Bohu není nadpřirozené vzhledem k němu.

věrnosti, kterou má v zápětí, že jsme k Božímu životu uváděni zjevením.

Opět se v tom spatřovalo zasahování, poněvadž se zapomnělo, že se takové zjevení může týkati jen nejhlubšího nitra našeho rozumu a nekonečně jinak, než jak je schopen náš rozum. Zapomnělo se, že se musí slova rozšířiti nad obvyklý význam v míře, v jaké jsou nutná ke zjevení sociální povahy, řídícímu všeobecnou zkušenost, neboť i ona jsou ponořena do nevýslovné niternosti, o které si nemůže rozum učiniti pravý pojem bez víry - bez tohoto nového pohledu, zaměřeného k božské tváři ve věcech.

Vybíraly se texty a myslelo se, že postačí čísti je jako každý jiný doklad. Tak by se zaměňoval eucharistický Chléb s chlebem obyčejným. Jen víra obojí rozliší. Totéž stanovisko vyžaduje styk s naukou a se svátostí.

Také nauka je chléb, eucharistie, jehož tajemný obsah je dosažitelný jen božským světlem zvnitřnělému zraku. Je jakási svátost, jejíž skutečnost, naznačená a sdělovaná slovy, je konec konců vždy to nejniternější z Boha, co nevyjádří slovo, nevystihne pojem, co zůstane povždy nepochopitelné: alespoň když se mluví o pojmu úměrnému předmětu.⁵⁴

Tu je nejvyšší dozrání víry. Víra se vrhá do propastí, ve kterých zmírají slova, kolísají představy, oči se zatemňují jasně. Pouze tu láska dosahuje vrcholu v nezištném přilnutí k ohromující plnosti, k nepochopitelné vznešenosti milované Bytosti.

Jen v lásce se děje pohyb víry.⁵⁵ Božské důvěrnosti, jež slyší, jsou plně pochopitelné pouze při intimní lásce. Víra nás může pouze upozorniti na Boha a každou větou říci: Je tu, ale za závojem. Láska poznává jeho přítomnost v každém slově a s poselstvím víry se přibližuje Božství, které jí zjevuje víc než podobenství, která velkými obrysy stínu vyjadřují věčnou záři jeho světla.

Proto láska trvá na věky. Nepřiklání se k Bohu

⁵⁴ Summa I, 12, 7.

⁵⁵ Summa 2, 2, 4, 3; 1, 2, 66, 6.

z dálky, jako je tomu u víry, která poznává „v zrcadle a nejasně“. Avšak pro toto poznání, které neustále provolává svou nemohoucnost a je jaksi zacíleno nad své síly, přimyká se k Bohu tak, jak on se sám vidí⁵⁶ věčným pohledem, „prozkoumávajícím hlubiny Božství“ a jak se sám vystihuje nekonečným pochopením, jehož plnosti nedosáhne ani oslavené oko tvora. Věru blažené patření nepoznává podstatu Boží v míře, v jaké je vůbec poznatelná.⁵⁷ Naší lásce tedy bude věčně dána radost přibližovati se Bohu samému o sobě, pro něho a v jeho nepoznatelnosti - tak, jak nám ji vůbec blažené patření dovolí pojmouti.

Sv. Pavel, který viděl, „co nespatriilo lidské oko a ucho nezaslechlo, co nevstoupilo do srdce člověka“, ⁵⁸ vyzpíval tuto věčnou lásku ve velepísni Nového zákona, ve 13. hlavě prvního listu do Korintu:

*„Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými,
lásky však neměl,
byl bych jako měď zvučící a znějící zvon.
A kdybych měl proroctví
a znal všechna tajemství
a veškerou vědu
a kdybych měl všecku víru, takže bych hory
kdybych však neměl lásky, přenášel,
nic bych nebyl.*

*A kdybych rozdal chudým na pokrmy všecken
a vydal své tělo k spálení, svůj majetek
kdybych však neměl lásky,
nic by mi to neprospělo.*

*Láska je shovívavá, dobrotivá,
láska nezávidí, nechlubí se, nenadýmá se,
není ctižádostivá, nehledá svého prospěchu,*

⁵⁶ Summa 1, 2, 67, 6 ke 2.

⁵⁷ Summa 1, 12, 7; sv. Jan z Kříže (Chevallier str. 108; 113-115).

⁵⁸ 1, Korint 2, 9.

*neroztrpčuje se, nemyslí na zlé,
neraduje se z nepravosti,
nýbrž se raduje s pravdou.
Všechno snáší, všemu věří,
všeho se naděje, všechno přetrpí.*

*Láska nikdy nepřestává.
Dar prorocství zanikne,
dar jazyků přestane,
dar vědění bude nadarmo.
Vždyť částečně poznáváme,
částečně prorokujeme.
Až však nadejde dokonalé,
ustane, co je částečné.*

*Když jsem byl dítě,
mluvil jsem jako dítě,
myslil jsem jako dítě,
soudil jsem jako dítě,
když jsem se stal mužem,
odložil jsem dětskost.*

*Nyní totiž vidíme v zrcadle,
v záhadě,
ale potom tváří v tvář.
Nyní poznávám částečně.
potom však úplně,
jakož jsem úplně poznán.
Nyní však trvají víra, naděje a láska,
tyto tři,
ale největší z nich je láska.*

To je čtení ze sv. Pavla na druhou neděli po devítníku. Vrcholně vyjadřuje theocentrismus⁵⁹ a naprostou niternost křesťanského života. Vše je bez ceny, když se naše láska nesjednotí s Láskou. Všechny činy jsou jen symboly na vyjadřování a plození lásky.

⁵⁹ Počinání duše, která se ve všem přizpůsobuje stanovisku Božímu, činíc ho středem.

Jsme tu tedy vzdáleni jak závislosti na nátlaku nám zcela vnějším, tak svéprávnosti, předstírající zákon, který by si dala sama naše vůle. Neboť se největší niterností své vůle dáváme Někomu, jenž je nám daleko bližší než my sami sobě.

Vždyť co je bytosti bližší než její láska a předmět její lásky? Sebe najde jen v tomto Někom, s nímž spojila své srdce, setká se se svým bytím, jen když je daruje, plně je sama sebou jen ve stavu čiré družnosti.

Je samozřejmé, že jen Bůh může být skutečný předmět takového odevzdání sebe, že sama láska k bližnímu musí mít střed v Bohu - a že není pravé lásky mimo theocentrickou,⁶⁰ zakořeněnou do našich srdcí „Duchem Svatým, který nám byl dán“.⁶¹

Dejme konečně tomuto slovu jeho božskou vznešenost, s vědomím, že je to jméno Boží, a že vystihuje celou Boží bytost. Sv. Jan praví:⁶² „A my jsme poznali a uvěřili v lásku, kterou k nám Bůh má, Bůh je láska.“

GRADUALE⁶³

Slova jsou znaky věcí.

Ale co jsou věci?

Rozumíme jejich praktické stránce a stále všeobecnější jazyk vystihuje jejich užitečnost, jejich styčný bod s našimi potřebami.

Ale co jsou ony?

Většina lidí nemá ani chuť, ani čas, aby si to objasnila. Mnozí však souhlasí s vysvětlením, jaké se jim dá, což je důkaz, že okruh užitečnosti jejich myšlení neuspokojuje.

Badatelé se na to ustavičně táží, usilující o uvedení nekonečné složitosti vesmíru na několik základ-

⁶⁰ Neběží nutně o theocentrismus vědomý a vyjádřený, nýbrž o theocentrismus prožívaný.

⁶¹ K Římanům 5, 5.

⁶² I. Janův list 4, 16.

⁶³ Od gradus = stupeň. Bylo zpíváno při stupních diakonem, konec opakoval kůr.

ních prvků, řízených obecným zákonem, na př. na hmotné body, uvedené v pohyb podle zákona přitažlivosti nebo na „silová pole, totožná s prostorovými útvary“.

Ostatně ať rozkládají jevy jakkoliv, snaží se jim dát prostý vzhled podle své potřeby porozuměti.⁶⁴

Výsledek velmi složitých výpočtů je často dosti ubohý, to je jisté, a zdá se, že se týká spíš látky obrazu než dovednosti, která se jím projevuje. Z tohoto vidění se mohou zdát vyloučeny všechny hodnoty a celá oblast jakosti, kterou svědomí tak bystře vnímá. Ve skutečnosti i učenci jsou oklamáni zdáním.

Ve skutečnosti je hmotné představy, ke kterým sahají, neuspokojují, leč svým součinitelem pochopitelnosti,⁶⁵ jež je nutnost a objev jejich ducha, vnitřní nedotknutelná a nevažitelná základní veličina.

Oko a pohled jsou různé věci. V očích hledáme pohled, odraz vnitřku v hmotném bodě, který pozorujeme. Právě tak zkoumá jevy učenec, jen aby zachytil jejich skrytý smysl. Tajemná myšlenka, vlitá vesmíru, všude přítomná a nikdy zcela nepociťovaná, je hybná páka jeho hledání. V její přítomnosti postupuje, podřizuje se jejímu jasu, poddává se jejím požadavkům a opájí se její tajemností. Odvádá se jí až k obětování života a když řekne: „Už to mám!“ ukázala se mu zřetelněji ve světle, které v jeho duchu rozsvěcuje.

Nezasvěcenci neznají nic z tohoto mlčenlivého rozhovoru, při němž duch badatelův naslouchá neviditelné moudrosti.⁶⁶ Technikové jim ukazují výsledky, pokud jich lze užít, rozšiřovatelé jim vykládají o hmotném pokroku, ale podstatné zůstává nevyjádřeno, jsouc ostatně nevyjadřitelné.

⁶⁴ Viz Einstein, *Comment je vois le monde* (Cros str. 153).

⁶⁵ To jest světlem, které jsou s to v jejich duchu zažehnout, podporou, kterou skýtají vzhledu. Srov. *Boutroux, L'idéal scientifique des mathématiciens* str. 203. Pojem zákona, „od shora dolů vládnoucího na žebříku fysických a přírodních věd“ spojuje s jakostí a podřizuje duchu vědecké pojmy na pohled nebo výrazem velmi hmotné.

⁶⁶ Einstein tamtéž str. 158, 162.

Je třeba říci ke cti největších učenců, že v tomto nehmotném styku s tajemnou duchovostí vesmíru, v tomto uposlechnutí jeho neodolatelného magnetisování, v této tiché pozornosti k mlčenlivým důvěrnostem našli nejčistší radost a nejvznešenější pobídky. Obcováním s nevýslovným se jaksi účastnili vzletu mystiků a dosáhli vřelosti básníků.⁶⁷ V základě hlubokým nazíráním a v míře, v jaké se ztrácejí před předmětem svého zkoumání, jsou všichni téhož druhu, téhož ducha.

Mluvíme o těch největších a ne o jejich díle, nýbrž o životě, a to ve chvíli, kdy přeskočila jiskra a nastalo spojení.

Učenci, mystici a básníci jsou opravdu stvoření ke vzájemné dohodě, třebaže je často oddělují slova, jakmile začnou mluvit řečí obyčejných lidí.

Avšak slova mohou oživit. Každý jim může naslouchati podle úrovně svého ducha, naplniti je svou zkušeností, sděliti jim tlukot svého srdce. Tehdy se otevře řeč každému, kdo je schopen vnímati tyto vnitřní ozvuky a strhne s sebou proudy světla, v němž má myšlenka kolébku.

Zajisté nezáleží na přesném vymezení významu, což je chloubou slovníků, nýbrž na nevažitelném ohlase, v němž se téměř ukazuje nevyřknutelná přítomnost, ve které se koupají všechny věci.

Proto je nejvyšší tvar řeči poesie, ve které shrnují s průzračnou zvучností obrazy a rytmy sugestivní moc slov, zjevující vše z onoho světa.

Hudba dovršuje tento postup, upouští od přesných významů, aby mohla vyjádřiti nevystihlý pohled na vesmír.

A tu pochopíme, proč je báseň a hudba v srdci liturgie, je to odpověď na výzvu Pramene. Báseň a

⁶⁷ Myslíme především na postavu Petra Termiera. Ostatně dobře víme, že mystikem není učenec pokud je učenec (to je pouhá abstrakce), nýbrž učený člověk, který je jako tolik duší - vědomky nebo nevědomky - zajat milostí. Když je učlivý (a to předpokládáme), nabývá jeho vědecká postava jistého nadpřirozeného magnetismu a mystického zaměření k Pravdě samé v sobě. Totéž platí o básníku.

hudba, které v pokorném klanění nehledají sebe a na sebe zapomínají, báseň a hudba, které nazírají a naslouchají, vnitřní báseň a hudba, které uklidňují, povznášejí a očišťují nejtajnější kouty duše.

V mlčenlivých prostorech, které v nás otevírají, mohou naukové texty zazníti s větší šíří.

Není tedy divu, že se s poesií a hudbou setkáváme po čtení z apoštola. Je důležité, aby ukončené čtení přineslo plody v osobním rozjímání, až do tajemného střetnutí s Přítomností Boží, kterým jsou texty naplněny. Je důležité vyslechnouti toto jediné Slovo, pravý jejich smysl, které žádné slovo nevyřkne.

Zpěv graduale je období ticha a chvíle odpočinku, ve které se modlitbou rozvíjí přijatá nauka mírným vzletem písně, která dechem světla rozstříkuje božskou rosou.

*Slyš, dcero a pohleď,
nakloň své ucho,
neboť Král touží po tvé kráse:
Ve své spanilosti a kráse vystup,
šťastně kráčeš a vládni.⁶⁸*

Ale, Pane, jak snesu beze smrti slávu (a hanu) tohoto vyvolení?

*Vrhni svou starost na Pána
a on tě zachová
Když jsem volal k Pánu,
vyslyšel můj hlas,
před těmi, kdož se mi nepřátelsky blíží.⁶⁹*

Nenapojil jsem lid na poušti, nesílil jsem umdlévajícího Eliáše až k Horebu, nenakrmil jsem prchajícího Davida chleby ze svatyně?

Věřím, Pane, a Tvůj prorok mi zvěstuje totéž:

*Oči všech Tobě, Pane, důvěřují,
a Ty jim dáváš pokrm v pravý čas.*

⁶⁸ Sv. Cecilie 22. listopadu.

⁶⁹ Třetí neděle po sv. Duchu.

*Otevíráš svou ruku
a naplňuješ všechny tvory požehnáním.⁷⁰*

Odkud se však ve mně vzala tato neznámá rána
a samota jako bezbřehý oceán?

*Rozmnožilo se trápení mého srdce,
Pane, vytrhni mě z mých béd.
Popatř na mé ponížení a trápení
a odpusť mi všechny mé hříchy.⁷¹*

Tvůj zármutek jsem, bratře, nesl ve svém, tvá
sklíčenost spočinula na mé úzkosti, tvou bolest jsem
vzal na sebe, jako ty jsem hledal pomoci - a nenalezl.

*Ó vy, kteří jdete mimo,
pohledte, a vizte, zda je bolest jako bolest má.
Jako miloval své ve světě,
tak je bude milovat až do konce.⁷²*

Přijmi bolest za bratry, doplň v sobě, co ještě chy-
bí mým mukám. Připojení tvé lásky ji učiní v tobě
plodnou, aby ve tvém srdci rozpráhl kříž svá rame-
na jako strom života.

*Nechť tvé studnice vytékají ven,
své vody rozlej do ulic.
Blaze člověku, který je milosrdný
a půjčuje,
který ovládá svou řeč při usuzování,
neboť se na věky nepohne.⁷³*

Musíš propůjčiti svou duši za útočiště jejich bolu,
a obětovati své srdce, protiváhu jejich chladu a hří-
chů. A abys miloval „až do konce“, musíš se zřící
i radosti z lásky až do východu Jitřenky, až se roz-
pečetí kámen náhrobku, až se po smrti vzkřísí tvá
radost před tváří Panny, tvé i mé matky.

Na naši zemi se objevily květy,

⁷⁰ Božího Těla.

⁷¹ Druhá neděle postní.

⁷² Původní mše sv. k Nejsv. Srdci.

⁷³ Sv. Jeronýma Aemiliána 20. července.

*nadešel čas prořezávání.
Hlas hrdličky je slyšet v naší zemi.
Povstaň, má přítelkyně,
má krásko,
a pojď!⁷⁴*

Každý stupňový zpěv tajemným dotekem ducha nás unáší rozvinutím textů na průsvitných křídlech zpěvu k nevýslovné Všudypřítomnosti, ke které směřuje každá bytost.

Povstaň a pojď!

ALLELÚJA!

Neznámý anglický spisovatel „Oblaku nepoznatelnosti“ klade na rty žáka, kterého připravuje na názírání, tuto otázku: „A nyní se mě otážeš: ‚Jak mám myslet na Boha a co On je?‘ A na tuto otázku mohu odpovědět jen jedno: ‚Nic nevím‘.“⁷⁵

Taková je tradice všech velkých mystiků. Nevědí. Slova jim jsou výsměch, pojmy žalář, celý rozbor vědecký stín stínu.

Je ovšem třeba odtud vyjít a především se otočit zády k širému moři a odtrhnout vesla od břehu. Je se třeba pokusit o vyjádření největších tajemství Božího života slovy, zcela lpícími na pozemském.

Víra zajisté vlila řeči nový život a čerpajíc z podivuhodného pramene obdobnosti,⁷⁶ neomezeně rozšířila její vyjadřovací možnosti. Konečně jinak by se každé přirovnání samo vyvracelo, poněvadž se nikdy v naší nynější zkušenosti neuskuteční čirý stav nějaké dokonalosti, a poněvadž právě nepřítomnost jakékoliv nedokonalosti je znak dokonalostí Božích.

Ve skutečnosti nelze rozlišovat Božství od tvorstva, jako se rozlišuje jeden tvor od druhých, ani jako bytost, která je poslední článek na vrcholu vze-

⁷⁴ Zjevení Panny Marie 11. února.

⁷⁵ Vydal D.Noetinger u Mamea str. 86.

⁷⁶ Vlastnost pojmů přesažných, převyšujících třídy a rozdělení jsoucna, která vyjadřuje podobné poměry bytostí rozdílných stupňů.

stupné řady ostatních bytostí, nýbrž jako bytost, přesahující všechny řady bytostí dohromady i jednotlivé z nich.

Ať je dokonalost tvora sebevyšší, zůstává vždy od Boha nekonečně vzdálena. Abychom jeho našli, musíme vyjít z řady, za jejíhož člena i jej velmi snadno pokládáme, a hledatí jej spíš jaksi nevymezeně než jej vymezovat, přesvědčit se, že ho začínáme opravdu poznávat tou měrou, jakou poznáváme, že je nekonečně nad každou představu a slovo a že jej nejlépe postihuje jméno Nevýslovný, poněvadž se spokojuje tím, že ho nazývá Nevyjadřitelný. Sv. Jan Chrysostom praví v krásné básni: „Ty jsi Bůh nevýslovný, nepostihlý, neviditelný, neuchopitelný.“⁷⁷ V tomto ohledu poskytne málo stránek - vyjma Dyonisia⁷⁸ - věřícímu tolik radosti, jako článek sv. Tomáše o poměru šestého blahoslavenství k daru rozumu, v němž mluví o tomto vidění, jímž „alespoň uvidíme, co Bůh není, když už nevidíme, co je“. A připojuje: „Čím dokonaleji v tomto životě poznáváme Boha, tím lépe chápeme, že převyšuje vše, co může být rozumem pochopeno.“⁷⁹

Toto „ne“ je vlastně největší klad našeho rozumu, poněvadž je to odmítnutí hranic Nekonečného.

Srdce má tím širší pole pro lásku a konečně se cítí schopné úplného přimknutí bez upadnutí v zajetí.

Tu znetrpělivěno vesly, namáhavým rytmem vědecké rozpravy, bijícími do vln, chce se dát v let, chce se nechat unášet vánkem Ducha „oblakem nepoznatelnosti“ k tichým propastem lásky, kde je kořeba všech bytostí.

Nepochopitelná vznešenost totiž Boha neodstraňuje do nepřístupné výše, nýbrž nám naopak zaručuje jeho nekonečně nezištné vztahy ke světu a vylučuje každé jiné pouto se stvořením kromě jeho rozlévající se dobroty a dávající se lásky.

⁷⁷ La Divine Liturgie de S. Jean Chrysost, vydání Meestorovo, str. 133.

⁷⁸ Ve spisech „O jménech Božích“ a „O nebeské hierarchii“.

⁷⁹ Summa 2, 2, 9, 7.

Co by mohl očekávati a přijmouti Ten, jenž je sama plnost?

Co dává, dává opravdu, ba dává to, co požaduje a dvakrát vrací, co přijímá.

Jméno Láska ho tedy vystihuje právě tak jako jméno Nevýslovný.

„Toho, jehož nemůžeme pojmenovati,“ nevede ve styku s námi nějaká nutnost. Naše závislost na něm nám dává bytí, jeho však neobohacuje.

Když nad námi zazáří jeho moc, je to vždy z jeho lásky. On je nám srdce, matka, a poněvadž ke svému bytí jsme poutáni jen jeho vůlí, stále nám bytí dávající, rodíme se v každém okamžiku z jeho lásky.

Nejhlubší theologie směřuje měrou, jakou se prohlubuje ve světle vlité moudrosti, k nejněžnější a nejsynovštější lásce a nezahazuje se tím.

A když již duše nemůže zadržeti své kypění, poněvadž překročila hranice slov, zajásá láska nasycenými melodiemi: Allelúja.

Sv. Augustin to vysvětluje: „Kdo jásá, nepronáší slova, nýbrž jásavý zvuk beze slov. To je totiž hlas ducha, zachváceného radostí. Snaží se vší silou vyjádřiti, ale nedaří se mu vystihnouti smysl.“⁸⁰

„A komu náleží tento jásot, ne-li Bohu nevýslovnému. Vždyť nevýslovné je to, co nelze říci. Jestli však ho nemůžeš jmenovati a nesmíš ho zamlčeti, co ti zbývá než jásot, aby se tvé srdce radovalo beze slov, a aby tvá nesmírná radost nebyla omezována slabikováním?“⁸¹

Nelze dokonaleji vystihnout tajemství Allelúja, tento velkolepý pokus vyjádřit Nevýslovného nevyslovováním.

Ovšem k Allelúja se připojil text, ve kterém ohebné vlny hláskových melodií pokračují skvoucím plesáním. Počátek zůstává dále nedotčen, neboť představení Nevysloveného se vniká do oné zahrady, v níž všechen souzvuk přírody, lahodnost barev, vůní a rytmů, všechny tajemné spády modliteb se spojují

⁸⁰ Výklad 99. žalmu.

⁸¹ Výklad žalmu 32.

v panenském sboru, aby přijaly „krásnou lásku“ při tiché návštěvě její Matky.

*Allelúja, Allelúja!
Přiď, naše Královno, přiď, naše Paní,
do své zahrady,
vůně Tvých okras
je příjemnější, než vůně kadidla.⁸²*

SEKVENCE

Když zmírňuje Allelúja na vrcholu vzepětí svůj rozmach a vrací se k základní melodii, rozlíjí se melodie v rosu, jako se rozlétá raketa ve hvězdičky, a dají vzklíčit sekvenci.⁸³

Victimae Paschali laudes

*Oběti velikonoční
at křesťané obětuji chvály.
Beránek vykoupil ovce,
Kristus nevinný Otce s hříšníky smířil.
Smrt a život soubojem
utkaly se podivným.
Kníže života, zemřev, vládne živý.
„Řekni nám, ó Maria,
cos na cestě viděla.“
„Hrob Krista živého
a slávu jsem viděla zmrtvýchvstalého.
Svědčící anděly,
roušku a šat sbaleny.
Vstalt Kristus, moje naděje,
předejde vás do Galileje.“
„Víme tedy o Kristově opravdovém zmrtvýchvstání,
vítězný ty Králi, měj s námi smilování.“
Amen. Allelúja.*

⁸² Panny Marie, Královny všech svatých a Matky krásného milování, 21. května.

⁸³ Podle obecného názoru byla původně sekvence pokus podepřítí tekstem hláskovou melodií Allelúja, když byla příliš dlouhá. To však neplatí o sekvencích našeho nynějšího misálu.

Veni Sancte Spiritus.

*Duše Svatý, sestup v nás,
vyšli k nám svůj nebes jas,
paprskem rač ozářit.*

*Otče chudých, sestup k nám,
dárce darů, přijď, ty sám,
Ty, který jsi srdce svit.'*

*Těšiteli ve strastech,
sladký hosti duší všech,
sladký's okřívání klid.*

*Odpočinek je Tvůj dar,
chládkem jsi, když pálí žár,
v pláči umíš potěšit.*

*Světla zář tvá přeblahá,
ve hloub srdce zasahá,
naplň jí svůj věrný lid.*

*Božstvím svým nám vyjdi vstříc,
jinak v lidech není nic,
všecko může uškodit.*

*Kalné očist od kalu,
zavlaž, co schne v úpalu,
raněné rač vyléčit.*

*Ztuhlé račiž ohýbat,
zahřej tam, kde studí chlad,
na scestí rač vůdcem být.*

*Račiž v tebe věřícím,
Duše svatý, věrným svým,
sedmero své udělit.*

*Ctnosti zásluhu rač dát,
spasně dej nám umírat,*

*ve věčné dej slasti žít.
Amen. Allelúja.*

Lauda Sion.

*Chval, Sione, Spasitele,
chval Pastýře, Vůdce, vřele,
zpěvy, písně, hymny pěj.*

*Odvážuj se jak jen možné,
větší je než chvály zbožné,
nepostačíš chválit jej.*

*Zcela zvláštní látka chvály -
živý chléb, zdroj žití stálý -
pro den dnešní nastala.*

*Chléb, jež v hodech za večera,
bratří četa dvanáctěrá
zcela jistě dostala.*

*Buď zpěv plný, buď zpěv jasný,
budiž libý, budiž hlasný,
jásot myslí, ples a vděk.*

*Dnes je slavnost, o níž se vzpomíná
kterak povstala prvně ta hostina,
hodu toho počátek.*

*Oběť nové smlouvy vzniká,
Stůl nového Panovníka
odděluje starý čas.*

*Staré ničí novota,
prchla Pravdou temnota,
noc, již zahnal denní jas.*

*Kristus při hostině svaté
děl: Co činím, činit máte,
na mne vzpomínajíce.*

*Svaté ustanovení ctíme,
chléb a víno přinášíme,
oběť spásy světíce.*

*Dogma křesťanům se dává,
že se z chleba Tělo stává,
z vína, že se stává Krev.*

*Nechápe duch, nedozírá,
horlivá však sílí víra,
ač je jiný věci zjev.*

*Pod různými vzezřeními,
věcmi ne, leč znameními,
výborný je Předmět skryt.*

*Nápoj Krve, Pokrm Těla,
v obou Kristus je však zcela,
nepřestává celý být.*

*Přijímáš-li, zůstal celý,
nezláme se, nerozdělí,
nikdy pranic neschází.*

*Bere jeden, tisíc bere.
Jako jeden, davy steré,
aniž množství dochází.*

*Dobří, špatní přijímají,
nestejný však osud mají:
Život - smrti objetí.*

*Smrt je zlým a dobrým žití.
Zříš jak různý může býti
účin téhož přijetí.*

*Když se potom svátost láme,
nechť se věrou nevíkláme,
pod úlomkem tolik máme,
kolik celek uhostí.*

*Netrpí věc těmi ději,
způsobu jen rozbíjejí,
ale věc a stavy její
potrvají v Svátosti.*

*Chléb, jenž blaží nebeštany,
poutníkům, hle, v pokrm daný,
v pravdě synům uchystaný,
pokrmem tu není psů.*

*Oběť v předobrazech známá,
Izák, žertva Abrahama,
velkonoční oběť sama,
mana našich praotců.*

*Dobrý's Pastýř, Chléb jsi pravý,
smiluj se, slyš hlas náš lkavý,
pasiž, hlídej naše davy,
dobro dej nám, Přelaskavý,
zemi živých dej nám zřít.*

*Vševědoucí, Převeliký,
jenž nás paseš, smrtelníky,
svými spolustolovníky,
dědici a účastníky
svými rač nás učinit.*

Amen. Allelúja.

Stabat Mater.

*Stojí Matka zarmoucená,
slzy prolévá a sténá
u kříže, kde Syn jí pněl.*

*Její duši bědující,
plnou smutku, bolestící,
pronik meč a v hrudi tkvěl.*

Kterak sklácena je Panna,

*jak je smutná Požehnaná,
která Boží matkou jest.*

*Jak jen lkala, naříkala,
Rodička, když nazírala
na slavného Syna trest.*

*Kdož by mohl neplakati,
když by viděl Krista Máti
v tomto ponížení zlém.*

*Komu srdce nerozdírá,
na Matku když Boží zírá,
kterak truchlí se Synem.*

*Pro hřích z rodu svého lidí
Syna na mučidlech vidí,
vidí metly, příval ran.*

*Zří jej zmírat oko Matky,
zří jak opuštěn je Sladký,
jak vypustil duši Pán.*

*Nuže, Matko, Lásky zdroji,
dej mi cítit bolest svoji,
dej, bych s Tebou zaplakal.*

*Dej, by srdce moje plálo,
dej, by Boha milovalo,
bych si Krista oblíbil.*

*Prosím o to, Matko milá,
bys mi rány v srdce vryla,
dej, by můj byl Kristův kříž,
každá rána, jež mu dána.
Muka Pána požehnaná
se mnou, Matko, rozděliž.*

*Dej mi s tebou slzy líti,
se Synem dej soustrast míti,
dokud budu žíti jen.*

*Dej mi místo vedle kříže,
společenství svojí tíže,
dej, ať sdílím bol a sten.*

*Panno panen, v celém žití
nemáš mi již trpkou býti,
se mnou, Matko, sdílej pláč.*

*Dej, bych snesl, Pán že klesl,
k účastenství muk se vznesl,
sčítat rány dáti rač,*

*bych byl ranou Syna zraněn,
křížem opojen a chráněn,
krví Syna očištěn,*

*zbaven věčných žárů trudu.
Skrze tebe chráněn budu,
Matko Páně, v soudný den.*

*Až mi bude odtud jíti,
Kriste, rač mi uděliti
Matkou palmu vítěznou.*

*Tělo bude umírati,
duši mé pak račiž dáti
slávu ráje blaženou.
Amen.^{84 85}*

TRAKTUS

Allelúja byl původně zpěv velikonoční radosti. Ačkoliv se rozšířilo na všechny neděle a svátky v roce, přece nezatlačilo staré liturgické předpisy pro postní dobu. Proto po devítníku - když po graduále následoval nějaký tekst - setkáváme se s traktem, jednou z nejstarších částí římské liturgie.

⁸⁴ Poznámka překladatele: Sekvence byly převzaty ze Schallerova misálku.

⁸⁵ Dies irae nerozvíjí Allelúja.

V době, kdy bylo obvyklé dvojí čtení, byl po čtení z apoštola, graduál byl po čtení z proroka a měl týž úkol.

Stopy tohoto uspořádání - není to zcela jisté - nalézáme v některých mších kvatembrových, kde však jsou obě čtení vzata ze Starého zákona.

Trakt zpíval jako graduál samotný jáhen u pul-tu, s tím rozdílem, že byl traktus zazpíván souvisle, bez opakování konce kůrem. Odtud se odvozuje někdy jeho jméno.

Také se v jeho jménu spatřuje překlad řeckého „heirmos“,⁸⁶ spojení, pořadí, řada, znamenalo by to melodické schema, jehož lze užít k různým textům, asi jako je to dosud u dnešních žalmů.

Časté opakování téhož námětu by snad potvrzovalo toto vysvětlení. Nápěv je opravdu méně rozrůzněn, třebaže není vždy méně bohatý než nápěv graduálu. Často se totiž zahaluje působivou vážností, zvláště patrnou u nápěvů tóniny hypodorické.

Tato vlastnost však není výlučná, neboť mohou býti tytéž nápěvy společné graduálu i traktu.

Tekst poskytly nejčastěji žalmy, jak je tomu dodnes. První neděle postní a Květná neděle mají celý žalm bez několika veršů s pečeti starobylosti, jež jim vtisklo použití překladu „vetus itala“.⁸⁷ Většinou to jsou jedna nebo dvě zhuštěné věty, které jsme ztěžka vytrhli ze souvislosti, živé to perly, jejichž záření nic neoslabí.

Miserere mihi Domine, quoniam tribulor.

Smiluj se nade mnou, Pane, neboť jsem sužován.

Pro Tvůj hněv je zděšen můj zrak, duše a srdce.

Můj život plyne v bolesti a má leta v nářku.

*Mé síly jsou tráveny bolestí a mé kosti se
rozpadávají.⁸⁸*

Je to nevyčerpatelné téma lidské bídy. Božská bída je nekonečně šířavější.

⁸⁶ Gastoué op. 1, strana 60-76.

⁸⁷ Nejstarší latinský překlad Písma.

⁸⁸ Mše sv. za nemocné.

Ego sum vermis et non homo.

*Jsem červ a ne člověk,
lidem na posměch a k pohrdání.
Kdokoliv mě shlédli, vysmáli se mi,
zkřivili rty a potřásli hlavou.
Jsem rozlit jako voda,
a všechny mé kosti jsou rozptýleny.
Srdce se mi jako vosk
rozpuští v těle.⁸⁹*

„Kdyby se matka zapomněla nad svými dětmi,
já na tebe nezapomenu.“⁹⁰ Což nebyl Bohem dán
tento slib jeho Jednorozenému? A nemohl Syn dou-
fati v hodině, kdy ho vše opustilo, v naplnění jása-
vého proroctví žalmistova?

Dextera Domini exaltavit me.

*Pravice Páně mě vyzdvihla.
Pravice Páně ukázala svou moc.
Nezemru, nýbrž budu živ
a budu zpívat o dílech Pána.⁹¹*

Nezemře zrno, než vydá plod a netrpí velmi ro-
dící žena, než se jí dostane nevýslovné radosti, ob-
jímat ve svých rukou novorozeňátko?⁹² A přece ne-
ní větší lásky než v tomto rozdělení, které ji stojí
část života, aby druhý život obdržel. A nikdy ne-
stoupaly plamenné strofy velepisně z žasnoucí ze-
mě výše než v hodině, kdy lidmi opuštěný Kristus
byl odmítnut Otcem.

Ego dilecto meo et ad me conversio eius.

*Náležím Miláčkovi
a jeho srdce je mi nakloněno.
Uvedl mě do svého vinného sklepa,
zamiloval si mě.*

⁸⁹ Starší mše sv. Božského Srdce.

⁹⁰ Isaiáš 49, 15.

⁹¹ Panny Marie, Zachránkyně nemocných.

⁹² Srovnej Jan 16, 21.

*Oblažte mě květinami,
posilněte mě vůní jablek,
neboť zmírám láskou.⁹³*

Naklání hlavu. Odevzdává ducha a s jeho skloněných víček sestupuje na svět mír. To je příchod království Božího.

Notus in Iudaea Deus.

*Znám je Bůh v pokolení Judově,
jeho jméno je veliké v Izraeli.
Stánek jeho je v míru,
příbytek na Sionu.
Tam zlomil moc luků,
štíty, meče i boj.⁹⁴*

Nyní se naplňuje vše, co zbývá a Kristus vstupuje do své slávy.

Induit eum Dominus vestimentis salutis.

*Pán ho oděl šatem spásy,
rouchem spravedlnosti,
jako ženicha, ozdobeného věncem.
Rozkveté věnec hořkosti
ve věnec slávy,
v pletenec radosti.
Obdržel království krásy,
korunu lesku.⁹⁵*

Tak se střídají nevýslovná témata, prolínají se a ladí v zázračnou hudbu bolesti a lásky. A nekonečná Bolest, tajemně triumfující, se objevuje v nebi a řídí naši cestu k tomuto „Vrchnímu Jerusalemu“, naší Matce.

*Jako jitřenka v mlhách a
jako měsíc v úplňku vydává světlo,*

⁹³ Sv. Františky 6. října (někde).

⁹⁴ Mše sv. za mír.

⁹⁵ Trnové koruny Pána Ježíše.

*jako slunce objímá chrám Boží,
jako září duha ve skvoucích oblacích,
jako květ růže v jarních dnech,
jako lilie, zasazená na břehu vody,
jako pryskyřice voní v letních dnech,
jako oheň plane,
jako kadidlo v plameni hoří.⁹⁶*

Tak se zjevuje ve slávě se svými skvoucími rameni.

*Quasi stella matutina in medio nebulae,
jako jitřenka v mlhách.*

EVANGELIUM

Evangelium je radostná zvěst.

„Pán je tu, a volá tě.⁹⁷ Pojďte za mnou a učiním vás rybáři lidí.⁹⁸ Nechte mrtvé, ať pochovávají své mrtvé.⁹⁹ Bůh není Bohem mrtvých, nýbrž Bohem živých.¹⁰⁰ Přišel jsem, aby měli život a měli hojnost.¹⁰¹ Jestliže mě poslechnete a budete mými učedníky v pravdě, pravda vás osvobodí.¹⁰² Toto jsem vám mluvil, aby má radost byla ve vás a aby se vaše radost naplnila.“¹⁰³

Pán shrnuje své poselství ve slovech: život, svoboda, radost.

Život jsou všechna dobra, naděje, sliby, sny, nespočetné možnosti, udivující naši lásku, skryté v děťátku, které nám matka s pýchou ukazuje.

Potřebuje se něčím jiným ospravedlňovati před celým světem? Nebyla navždy vykoupěna ze svého ponížení tímto živoucím zjevením, jež jí tak slavně nadlehčuje milované břímě, jehož nevýslovné tajemství zná jen ona? Komu nyní napadne říci, že je neužitečná? Je matka, má dítě.

„Hle, jak krásné poupátko!“

Neodvažuje se vysloviti svou myšlenku: Je nej-

⁹⁶ Sirach 50, 6-9. ⁹⁷ Jan 11, 28. ⁹⁸ Matouš 4, 19. ⁹⁹ Matouš 8, 22. ¹⁰⁰ Matouš 22, 32. ¹⁰¹ Jan 10, 10. ¹⁰² Jan 8, 32. ¹⁰³ Jan 15, 11.

krásnější, nikdy krásnějšího nebylo, je jedinečné.

Opravdu, sestro, je jediné, vždyť vždycky bude jen jedno Dítě.¹⁰⁴

Život se rozvíjí, robátko vchází co dítě do nového světa, který oblažuje jeho obraznost nejsvůdnějšími vymoženostmi. Může vše činit, volit, milovat.

Rozumující lidé, kteří si myslí, že jsou přeludy nutné, říkávají: „Nechme mu jeho klamy, zkušeností nabude jako všichni lidé.“

Běda, k jeho škodě je tisíc možností proti jedné, že se jedenkrát schýlí k oné tragické polovičatosti, jež uvede v pochybnost cenu života, jestliže nebude mít stále mladé oči k obrázení jeho nevyčerpatelných novot.

Přesto jsou ještě vidoucí. Jsou to všichni mladíci a dívky, kteří věří dosud v jas života, kteří si klidně myslí, že uskuteční to, co druzí učiniti nemohli, kteří mají odvahu milovati a přísahati věčnou věrnost.

O přeludech začnou mluvit, až budou vlečeni, až promarní jedinou možnost a odmítnou volání, které je neustále unáší mimo ně, k dílu, hodnému hledání a dosti velikému k naplnění všech mohoucností jejich bytosti. Či spíše - bylo by velmi kruté a nespravedlivé obviňovati je z omylu a nevědomosti, jehož obětí se stali - budou mluvit o přeludech, až budou hmotnými nutnostmi vrženi do světa, v němž není ideálních hodnot, kde je podmínka úspěchu nezdolné úsilí o vlastní zájmy.

Potom mnohdy po hrdinném zápolení, aby nebyli směšní, nebo prostě aby si dobyli chléb, přijmou „nevyhnutelný“ kompromis a budou se přes svou porážku utěšovati pohledem do kolébky na nesmrtelnou naději obnovujícího se života.

Jest je třeba velebiti pro úkon víry, který konají teď za jiného jako před tím za sebe. Lepší část jejich bytosti dosud dotvrzuje, že je život nekonečný dar a že by byl každému nejslavnější a nejbožštější dobrodružství, kdyby každý jedenkrát dospěl k objevení jeho tajuplné skutečnosti.

¹⁰⁴ Dítě Betlemské, jež se musí v každém dítku zroditi.

Tuto skutečnost nám ukazuje evangelium, zjevujíc božské nitro Života.

Pouhou pozornou četbou vysvitne, že jeho základní téma je duchovost a niternost Království Božího.¹⁰⁵

Proti nadšení svého okolí, proti předrážděnému očekávání svého národa, proti nadšenému ponoukání žáků, proti věrolomnému očerňování svých protivníků, proti nesmírné síti předpisů, obřadů a zvyků, vržené na život ústním podáním učenců, dokonce proti duchu jazyka, kterým mluvil, pojal Ježíš s božskou zatvrzelostí celou svou nauku do této ústřední věty:¹⁰⁶ „Nepřijde království Boží okázale a nebude lze říci: tu je nebo tam. Neboť, hle, království Boží je ve vás.“¹⁰⁷

Nemohl postaviti hroznějšího vyzvání před oči mocných než tato klidná slova, která je zbavovala veškeré vážnosti pro jejich vědomosti, posty a řemenky.

A přece nebylo většího dobrodiní ani větší lásky. Vždyť náboženství přestalo být majetek jednoho národa, výsada jedné třídy, zvláštnost jedné společnosti. Stalo se životem, životem otevřeným, životem daným, životem plným.

A právě to pohoršovalo lidi z Nazareta. Necháпали, jak si jeden z nich, chudý jako oni, oblečený jako oni, „tesař, syn Marie“,¹⁰⁸ může náhle mysliti, že má prorocké poslání a jak se může zabývati konáním zázraků a výkladem Písma.

Byl tak podobný ostatním, tak málo se lišil od svých souvěkovců, byl tak dokonale obyčejný ve všem, co na něm mohli pozorovati a nyní se mělo věřiti, že je Bůh jeho Otec?

¹⁰⁵ Jak stále ukazujeme, nevylučuje to svátostné zasvěcení viditelným zařízením. I samy smyslové prvky však jsou vzaty z duchového světa a jaksi zvnitřněny sestoupením Duha sv.

¹⁰⁶ Jestli je pravda, že je hlavní předmět evangelia království Boží, a že je konec konců On v nás toto království.

¹⁰⁷ Lukáš 17, 29.

¹⁰⁸ Marek 6, 3.

Posuzovali ho podle svých zvyků. Chápali o zevnějšíku slova, která řekl o nitru, slova nejnějnější, jaká kdy byla vyřčena o nejnevyslovitelnějších tajemstvích Božích.

On nemohl leč vydávati svědectví a říci, co jest: že jeho viditelné člověčenství nenáleží samo sobě, že nekoná nic samo, že je pouhý nástroj poslušnosti, živá modlitba, celopal, neustále stravovaný plameny Božství, že ani nemá možnost říci: já, neboť jeho Já není samo o sobě, poněvadž má své bytí ve Slově, poněvadž je pouze živoucí podobenství věčného Slova, poněvadž je tak prosto sebe, že může obsáhnouti celé bohatství Boha.

„Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je království nebeské.“¹⁰⁹

Jak pochopil jejich neschopnost chápati, když k němu přicházeli plni sebe, plni svých předsudků a požadavků, s hlučícím souborem svých vnějškovostí, chtějíce zachytiti mlčenlivé prameny věčného života!

„Nikdo nemůže ke mně přijíti, jestli ho nepřitáhne Otec, který mě poslal. Každý, kdo uslyšel od Otce a se dozvěděl, přichází ke mně.“¹¹⁰

Přijíti k němu totiž znamená žíti jeho život, prožít jeho smrt, znamená býti s ním víc než jedna bytost, naprosto se zbaviti sebe, v čemž jsou věčné kořeny prvního blahoslavenství.

Ó tajemství svaté chudoby v nejvnitřnější Podstatě, tajemství chudoby ve věčné družnosti¹¹¹ tří osob, při kterém je „já“ nevyčerpatelný pramen živoucího poměru, kterým se dává celé bytí.¹¹²

Tajemství chudoby Ježíšovy v člověčenství, zcela zbaveném sebe,¹¹³ aby bylo pouhou „svátostí“¹¹⁴

¹⁰⁹ Matouš 5, 3.

¹¹⁰ Jan 6, 44-45.

¹¹¹ Družnost (altruismus) je vlastnost bytosti pohybující se ke druhému, přitahované druhým, mající těžiště v druhém.

¹¹² Srovnej: Garrigou-Lagrange, Dieu, 4. vyd. str. 510.

¹¹³ Srovnej: Ch. de Condren u Brémonta, Histoire du Sentiment religieux III, str. 374.

¹¹⁴ Schwalm, Le Christ d'après S. Thomas d'Aquin str. 124.

Slova, aby to byl člověk ve stavu čiré družnosti k Bohu, jako je Bůh číře družný v sobě, k nám a ke všem tvorům.

Tajemství chudoby v Církvi, která přivádí chléb a víno k úplnému zbavení vlastní podstaty, aby jejich šatem přioděla Velikého Chudáka a aby se staly kvasem našeho zbavení sebe a pramenem věčné družnosti, jsouce zdánlivě věcmi.

Tajemství chudoby, jež není ve vyzáblé tváři, ani v nuzném oděvu, lůžku a stole - třebaže takovéto strádání, dobrovolně vyvolené, může býti užitečné - nýbrž v průsvitnosti bytosti, zbavené sebe a prozařující přítomností Boží.

Nezáleží tedy na tom, co kdo dělá, nýbrž co je.

Lidé nezaměňují jenom hmotné předměty, nýbrž i své duše. Uvolňují společenské řády a zlidšťují vládnoucí moc.

Úřad již neskrývá člověka. Člověk se objevuje, jaký je, a tam, kde je, může dáti celé bohatství svého srdce.

Tu je naše osvobození a naše svoboda. Proti těmto vnitřním hodnotám se nelze něčeho odvážit. Sám Bůh je chrání ve svém srdci.

Lze je měřit podle naší důvěrnosti s Ním, rostou úměrně s jeho vzrůstem v nás a s naším umenšováním v Něm; neboť když mu poskytneme místa, staneme se svědky a hostiteli Nekonečna.

Jako žádný duchový tvor, ani my nemůžeme dosíci účelu svého bytí a spojití se s Pramenem svého života, leč cestou, kterou vše z něho vychází, totiž nesobeckou extasí lásky.¹¹⁵

Bůh je láska, nikdy nemůže být menší než je, ani jednat jinak, než jedná. Proto nemůže vésti stvoření k jeho mravnímu cíli a dáti mu duševní dokonalost v laskavém království své lásky násilným vymáháním souhlasu bytostí obdařených rozumem, který není nic, jestli nebyl dán svobodně. Jestliže opravdu stvořil z lásky - a nemohl stvořiti z nutnosti - stvo-

¹¹⁵ Extase v etymologickém smyslu: státi mimo sebe, vyjít ze sebe. Srov. Dionisius, De Divinis nominibus c. 4.

řil také pro lásku, poněvadž pouze mohl tvorům¹¹⁶ vlítí bytí jistým způsobem podobné svému bytí, a to jest Láska ve svém věčném úkonu.

Odepříti Bohu lásku tedy jaksi znamená zhatiti stvoření.

Neběží tu o nic menšího než o mravní smysl vesmíru. Stvořil vše, aby umožnil odpověď, aby vyklíčila stvořená svoboda ze samovolné volby synovské lásky.

Celý vesmír visí na každém úderu našeho srdce nekonečnou tíhou něhy, jež jej zrodila a nám jej svěřila, abychom přisvědčili onomu „ano“, které světu dalo bytí, jako snubní prsten zahajuje věčné manželství.

Stvoření je dokonalé se stanoviska Božího, ne však se stanoviska našeho. Nežádá se od nás maličkost. Máme býti „pomocníci Boží“¹¹⁷ v díle čisté lásky, která má z každého tvora učinit útulek jeho Něžnosti a monstranci jeho radosti.

Proto nás bez ustání obklopuje svou tajuplnou přívětivostí a očekává nás ve své nevýslovné chudobě, aby nám dal živou vodu své lásky, jako čekal v hodině polední u studnice na Samaritánku.

Nevěděla o jeho Žízni. Neznala Pramen. Byla hříšnice. Přece však neztratila zcela smysl pro Božské, zakreslila pouze Boha do úzké mapy lidského slovíčkářství. Přesto na ni čekal a oslovil ji.

Přirozený symbolismus vody poskytl dostatečně srozumitelné východisko. Dal mu jemně zazníti v této duši, opíraje se o odpovědi a dobýváje duchovní obsah ze slov, které vyslovila, aby bylo světlo zažehnuto jejím úsilím a osvítilo ji zevnitř.

Těžkopádně jej sledovala.

Tu udeřil přímo a zasáhl ji uvnitř, zjeviv jí její hříchy. Právě tento průzkumný úder se dotkl duše.

Chtěla se vyhnouti této choulostivé věci.

Přijal její uhýbání, které vedlo k hlavnímu bodu otázky. Její velká ubohost byla v tom, že neznala

¹¹⁶ Pokud jsou schopní.

¹¹⁷ 1 Korint 3, 9.

Boha a její velký hřích, že ho nemilovala. Ukázal jí jeho tajemnou tvář, a odhalil jí evangelium Ducha. Odpověděl jí slovy konečné platnosti, nad která nelze nikdy vystoupiti, jako by byla největší rozjímavý duch, slovy, která žijí věčným životem, slovy, která se vyřinula z Pramene, a unášejí jeho světlo, slovy, na která srdce čekalo a v nichž záhy poznalo odpověď, naplňující jeho očekávání, konečně slovy, která vytyčují nepřekročitelné pohoří mezi pravým náboženstvím a všemi pavěrami, zdvíhajícími své odznaky:

„Bůh je duch a kdož se mu klaní, musí se mu klanět v duchu a pravdě.“¹¹⁸

Slova svatého evangelia podle Jana.

Sláva Tobě, Pane!

„Za onoho času přišel Ježíš k městu samarškému, jménem Sichar, blízko popluží, které dal Jakub svému synu Josefovi. A byla tam studnice Jakobova. Proto se Ježíš po únavě cesty usadil u studnice. Bylo kolem poledne. Tu přišla jakási žena ze Samaře vážit vodu. Ježíš jí řekl: „Dej mi píti.“ Totiž jeho učedníci odešli do města nakoupiti potravin. I řekla mu žena Samaritánka: „Jak to, že ty, Žid, žádáš ode mne, Samaritánky, píti?“ Židé se totiž nestýkají se Samaritány. Ježíš jí odpověděl a řekl: „Kdybys znala dar Boží a kdo je ten, jenž ti praví: „Dej mi píti“, prosila bys ho, aby ti dal vody živé.“ Žena mu odpovídá: „Pane, ani nemáš, čím bys navázil, a studna je hluboká. Odkud tedy máš vodu živou? Což jsi větší než náš otec Jakub, který nám dal tu studnici a sám z ní pil i jeho synové a stáda?“ Ježíš odpověděl a řekl jí: „Každý, kdo pije z této vody, bude opět žízniti. Kdo se však napije z vody, kterou já mu dám, stane se v něm pramenem vody vytryskující do života věčného.“ A žena mu praví: „Pane, dej mi té vody, abych nežíznila a nechodila sem vážit.“ Ježíš jí řekl: „Jdi, zavolej svého muže a přijď sem.“ Žena odpověděla a řekla: „Nemám mu-

¹¹⁸ Jan 4, 24.

že.“ A Ježíš jí praví: „Správně jsi řekla: Nemám muže, neboť pět mužů jsi měla a ten, kterého nyní máš, není tvůj muž. To jsi pověděla pravdivě.“ Žena mu praví: „Pane, vidím, že jsi prorok. Otcové naši se klaněli na této hoře a vy pravíte, že je v Jerusalemě místo, kde se sluší klaněti.“ Ježíš jí řekl: „Ženo, věř mi, že přichází hodina, kdy se nebudete Otcí klaněti ani na této hoře ani v Jerusalemě. Vy se klaníte tomu, co neznáte. My se klaníme tomu, co známe, poněvadž spása je ze Židů. Přichází však hodina a již jest tu, kdy se praví ctitelé budou Otcí klaněti v duchu a pravdě. Vždyť i Otec hledá takové, kteří by se mu klaněli. Bůh je duch, a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a pravdě se mu klanějí.“¹¹⁹

Evangelium tedy je pramen živé vody v hloubi tvého srdce.

*Laus tibi Christe!
Chvála Tobě, Kriste!*

5. vyznání víry

VĚŘÍM

Jáhen okuřuje knihu evangelií, kněz ji líbá, ministranti ji provázejí se svíčkami. Věčné Slovo se v něm přijímá pod závojem slov, hlučně se vítá osoba Slova, uctívá se jeho přítomnost.

Křesťanství záleží podstatně v Kristu. Není ani tak jeho nauka jako jeho Osoba.¹²⁰ Nelze texty od něho odtrhnouti, jinak ztratí okamžitě svůj smysl a život. Bystrost, trpělivost a věrnost kritiků mohly prokázati a opravdu prokázaly znamenité služby hmotnému studiu knih, z nichž původní Církev čer-

¹¹⁹ Jan 4, 5-24. Část evangelia na středu po třetí neděli postní.

¹²⁰ Christ, 4. vyd. str. 992.

pala víru. Bez víry však nemohly kritiky přivést k vnitřnímu životu textů, nemohly dát pocítit souvislost, pohyb a tajemství v záři Boží přítomnosti, jež je jejich duší.

To znamená, že podstata evangelia se nezjeví, leč věřícímu zraku, který se snaží z něho žít, jako je přístupné nejhlubší nitro nějaké bytosti jen lásce, která nás s ní vnitřně pojí.

Víra je přesně tato božská niternost zraku, jako je láska niternost srdce.

V tomto nejvyšším řádě neprospěje nějaké dokazování a hloubání, tím méně, když nevychází zevnitř a nespokojuje se s osvětlováním obsahu víry.

To právě činí dogma, jemuž se často vytýká, že je to rozumářská nástavba, která znešvařila prostotu evangelia, poněvadž někteří kritici hledí na dogma tímž tělesným zrakem,¹²¹ kterým druzí radikálnější patřili na pramen, totiž na samo evangelium.

Dogma však, jehož pouhé jméno uvádí ve zmatek duše opravdu zbožné a často hluboce upřímné,¹²² není nic jiného než úředně vyhlášené vyjádření křesťanské víry stále zřetelnějším vyslovováním důsledků, které během století ukázaly zázračnou plodnost původního základu podle toho, jak zrak lépe postřehne různá hlediska svého předmětu.

Dogma nás nechává v srdci tajemství a vede nás stále k témuž středu, k osobě Ježíšově.

Každému, kdo hledí na dogma ze zevnějšku, se přirozeně zdá nepochopitelné, poněvadž je výslovné vyjádření nejdůvěrnějšího sdělení, jež nám Bůh o sobě mohl učinit.

V očích politiků, zaujatých zdáním, byl Ježíš pouze planý nebo nebezpečný snílek. Mysleli, že ho

¹²¹ Nepochybujeme, že mají dobrý úmysl.

¹²² Ostatně zcela dobře chápeme toto zděšení, jakmile se přestane člověk obracet ke Středu, v němž se vše osvětlí. Je třeba říci otevřeně, že prohlášení dogmatu neusnadňuje vždy toto odvolání se ke Středu. Tak se často přihází, že při vnitřním pochopení záhady a vyjádření slovy, neznehodnocenými předsudky, není nesnadné ukázati duchovní plodnost nauky, která se na počátku zdála životu duše cizí.

vidí, poněvadž stál před nimi, ve skutečnosti jim byla jeho osobnost nedostupná.

Právě tak je dogma pohoršení těm, kteří k němu přistupují z vnějšku, držíce se hmotných slov. Věřícímu je chléb života.

Přistupují k němu zevnitř, z osoby, s pokorou víry a poklekem lásky, jako se přijímají důvěrnosti od milované bytosti zachycováním tlukotu srdce v každém slově.

Konec konců dogma je vždy jen On. Dogma je Osoba. Ve všech větách, které se Ho snaží vystihnout, se mu každá bytost přimyká vnitřním pohledem, stále průzračnějším a stále důvěrnějším lnutím srdce.

A věru, v dogmatu je jakýsi druh svátostného dynamismu, který z něho činí pramen důvěrnosti s Bohem, jako je též výrazem toho nejdůvěrnějšího v Bohu. Dogma je svátost světla a pravdy tomu, kdo je přijímá jako Eucharistii a nechává se vésti sbíhavými paprsky, jimiž se rozptyluje Božský jas, k Prameni, jehož světlo paprsky razí, jako se při sledování paprsků monstrance soustřeďuje pohled v nevýslovné Přítomnosti, jež svítí v Hostii.

Tak se sbíhají všechna dogmata ve věčném středu, o němž zde na zemi nelze říci, co je. Neuloupí nám nevýslovné tajemství, nýbrž naopak, vrhají nás stále hlouběji do jeho oživujících vod.¹²³

Pravda je vždy a především niternost bytosti v niternosti pohledu. Čím je tedy bytost duchovější, tím je její niternost dokonalejší a tím více se musí zvnitřniti zrak, který ji chce poznati. A když běží o nejvlastnější základ Božství, musí se prohloubiti nekonečně.

Víra, jež nám dává účast na niternosti Božského pohledu, dává nám okusiti jeho propastí.

Její světlo ovšem osvětluje naše oči jen závojem zavřených víček. Nevidíme v pravém slova smyslu, třebaže rozlitá zář naše oči oslepuje. Ze slov Zjevení

¹²³ Srovnej: Pinard de la Boullaye, Jésus, Lumière du monde str. 108.

však cítíme živé záření Přítomnosti a zázračným prolínáním se všechna dogmata spojují ve středu duše v nekonečném záření nevýslovné Tváře. Všechna pouze slabikují lidským jazykem neprozkoumatelnou skutečnost Božské lásky.

Vyznání, jež je všechny spojuje v božsky spořádanou řadu velkolepých sloh, neříká vlastně nic jiného než to, co je vše: Bůh je láska! Bůh je láska věčným rozléváním svého bytí, podstatnou družností, která vytváří Božské osoby sdíleným přisvojováním téhož bytí a téhož úkonu.

Bůh je láska, daroval svého Jednorozeného, který vskutku přijal naše člověčenství, žil naším životem, naši smrt přemohl svou smrtí, svým zmrtvýchvstáním naznačil zmrtvýchvstání naše, který žije u Otce, jsa na věky náš Bratr, jsa náš Přímluvce a Soudce, poněvadž Otec vložil vše do rukou toho, jenž byl zkušěn ve všem jako my, kromě hříchu.¹²⁴

Bůh je láska v Církvi, svém mystickém těle, utvořeném jeho Duchem, který nám odkrývá věčnou pravdu v závoji slov a jenž nám uděluje božský život v závoji znamení - z nichž křest v nás vsazuje nezrušitelným znamením svátostnou účinnost, ukládá je hned do duše křehkého novorozeňátka pravě semě věčného života, který se rozvine teprve nad stíny, obrazy a znameními, kterými nyní víra putuje, až na úsvitě.

„A my jsme poznali a uvěřili v lásku, kterou má Bůh k nám, neboť Bůh je láska.“¹²⁵

S tímto přesvědčením a v tomto vnitřním světle je třeba zpívat verše této nesmírné básně, ve které má víra svůj oltář a svátost pravosti.

¹²⁴ K Židům 4, 15 a 7, 25.

¹²⁵ I. Janův 4, 16.

HYMNUS VÍRY

I.

Kněz:

Věřím v jednoho Boha, jenž je láska.¹²⁶

Oba kůry:

Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země,
všeho viditelného i nevi-
ditelného.

v Trojici, ve které je Otec vý-
chodisko, ve vesmíru, jehož
pramen je Nejsvětější Trojice,
shrnutá v Otci, od nejvzne-
šenějších duchů až k nejniž-
ším hmotným prvkům. Slyš-
me to o celém stvoření.

2.

První kůr:

I v jednoho Pána Ježíše
Krista,
jednorozeného Syna Bo-
žího

Opěvujte tu věčné Zrození
Slova, věčně rozeného v lůně
Otcově, který poznává svou
vlastní tvář jen v něm a po-
dle něho vtiskuje obraz tváři
každého tvora.

a z Otce zrozeného před
všemi věky.

Boha z Boha.

Světlo ze Světla.

Pravého Boha z Boha
pravého.

Zplozeného, neučiněné-
ho,

jedné podstaty s Otcem,
skrze něhož všechno jest
učiněno.

3.

Druhý kůr:

Jenž pro nás, lidi,

a pro naši spásu

sestoupil s nebes.

I vtělil se Duchem Sva-
tým

Tak Bůh miloval svět, že mu
dal svého jednorozeného Sy-
na, aby nikdo, kdo v něho
věří, nezahynul, nýbrž měl ži-
vot věčný. Jsa Bůh, nehájil
úzkostlivě své božství, nýbrž

¹²⁶ Nechť není v těchto poznámkách spatřován souhrn
theologie v malém, nýbrž nárys povznesení, skromný jako
doprovod chorálu.

z Marie Panny
a stal se člověkem.

Ukřižován také za nás,
trpěl pod Pontským Pi-
látem
a byl pohřben.

4.

První kůr:

Třetího dne vstal z mrt-
vých
podle Písem.
A vstoupil na nebesa.
Sedí na pravici Otce.
A opět přijde se slávou
soudit živé i mrtvé.
Jeho království nebude
konce.

5.

Druhý kůr:

A v Ducha Svatého,
Pána a Oživovatele,
jenž vychází z Otce a
Syna,
jenž je zároveň s Otcem
a Synem uctíván a o-
slavován,
jenž mluvil skrze pro-
roky.

6.

První kůr:

A v jednu
svatou,

sebe sama zmařil, přijav po-
stavení služebníka tím, že se
připodobnil lidem a pro vněj-
ší vzhled byl pokládán za
člověka.

Ponížil se, stav se poslušným
až k smrti, a to smrti kříže.¹²⁷

Proto ho také Bůh povýšil a
dal mu jméno, které je nade
všechna jména, aby ve jménu
Ježíšově poklekla všechna ko-
lena nebešťanů, pozemšťanů i
těch, kteří jsou v podsvětí a
aby mu každý jazyk vyznal,
že Ježíš Kristus je Pán ve slá-
vě Boha Otce.¹²⁸

Opěvujeme věčný původ Du-
cha, jenž je věčný polibek
Otce a Syna, bytostní dar je-
jich věčné lásky, jejíž vytrže-
ní se na nás vylilo v celém
posvěcujícím plánu spásy, je-
jíž pramen je Duch Svatý,
hlasatelé jsou proroci, pro-
středník Ježíš, tajemný svato-
stánek Církve.

Církev jako Hostii viditelnou
a jako Hostie nevýslovnou.

¹²⁷ Jan 3, 16; Filip 2, 6-8.

¹²⁸ Filip 2, 9-11.

katolickou
a apoštolskou Církev.

7.

Druhý kůr:

Vyznávám jeden křest
na odpuštění hříchů

Církev, která je sám Ježíš,
zasnoubený s lidstvím, Cír-
kev, Osoba to,¹²⁹ jejíž tvář
načrtávají tyto čtyři známky.

Naše Matka Církev nám dá-
vá křtem svatým život, „sta-
rý člověk“ se jím pohřbívá
a oblékáme člověka nového,
stvořeného podle Boha ve
spravedlnosti a svatosti prav-
dy.¹³⁰

8.

První kůr:

a očekávám vzkříšení
mrtvých

Tento božský život je ostat-
ně příliš, nekonečně bohatý,
než aby bylo možné ukázat
celou jeho plodnost na této
straně záclony. Smrt není nic
konečného. Tělo, posvěcené
pečetí Ducha, má v sobě zá-
rodek duchovního zmrtvých-
vstání, které rozkvetne v po-
slední den, až bude neodvola-
telně obnoven řád lásky

9.

Oba kůry:

a život příštích věků.
Amen.

který Bůh připravil těm, kdož
ho milují¹³¹ a je to věčné
patření na Věčného.

¹²⁹ Srovnej: Clérissac, Le mystère de l'Eglise str. 45.

¹³⁰ Efez. 4, 24.

¹³¹ I Korint 2, 9.

II

Obřady sv. hostiny, mše věřících

1. V PŘEDVEČER SVÉHO UMUČENÍ VZAL CHLÉB DO SVÝCH SVATÝCH A CTIHODNÝCH RUKOU¹

OBĚTOVÁNÍ

Přicházíme k obřadům večeře.

Vše předchozí sem směřuje. Jsme s dvanácti apoštolů u stolu, v jehož čele sedí Ježíš.

Když se zpívalo Věřím, rozprostřel jáhen korporál, rozložil prostěradlo,² připravil posvátný rubáš. Je to hostina na rozloučenou, tajemné dostaveníčko smrti.

„Kdykoliv totiž jíte chléb tento a pijete kalich, smrt Páně zvěstujete, dokud nepřijde.“³

Což neřekl, že to bude ihned? „Ecce venio cito.“ „Hle, přijdu brzy.“⁴ „Dítky, nenechám vás sirotky, přijdu zase k vám.“⁵ „A radovati se bude vaše srdce.“⁶ „Ještě maličko a svět mne již neuzří. Vy však mě uzříte, neboť já jsem živ. I vy živí budete. V ten

¹ Nadpisy následujících kapitol jsou konsekrační slova.

² Bishop-Wilmart, *Le génie du Rite Romain* str. 40.

³ 1 Korint 11, 26.

⁴ Zjevení sv. Jana 22, 12.

⁵ Jan 13, 33 a 14, 18.

⁶ Jan 16, 22.

den poznáte, že jsem já v Otci a vy ve mně a já ve vás.“⁷

Je to teprve slib a přece již pramen života v nevýslovném závoji jeho smrti a tiché radosti jeho návratu v neviditelném světle víry.

Jsmo u stolu s Ježíšem a nasloucháme slovům, která pravil dvanácti: „Říkám vám pravdu. Je vám užitečno, abych odešel, neboť jestli neodejdu, nepřijde k vám Utěšitel, jestli odejdu, pošlu ho k vám.“⁸

Jeho lidská přirozenost se jim stala léčkou. Bylo třeba odnítí jejich očím tělo, které jej skrývalo zrakům jejich duše, tělo, k němuž zatvrzele upínali své tělesné požadavky.

Bylo jim je třeba ukázati v tajuplné svátosti věčné lásky. Bylo jim je třeba předložit ukřižované, k němuž se nelze připojit leč křížem. Bylo třeba, aby vešli do jeho muk, aby přijali jeho porážku, aby se živili jeho pohaněním až k vlastnímu odumření. Bude jim ovšem vráceno, ale z vnitřku, v podobě oslaveného a vzkříšeného těla, těla cele zduchovnělého, proniknutého Duchem, které spatří jen duch osvětlený věrou.

Bylo jim již tohoto večera předloženo pod znamením, které je skutečně sděluje, pod způsobouchleba, kterou se skýtá smyslům náležitý opěrný bod, jehož potřebují, aby poznaly svým způsobem skutečnou Přítomnost, již nám dává svátost, avšak smysly v ní nic nezachycují, jestli nezvnitřněly věrou. Jeho člověčenství jim nebude méně blízké. Bude s nimi, bude v nich, avšak jejich tělo nebude mít podílu a jejich ctižádost bude zničena jeho zničením.

Vtělené Slovo se již neukáže našim očím jinak než v podobě věci. Vtělené, věčné Slovo se stalo Slovem mlčenlivým. Božská chudoba došla k vrcholu odříkání.

*In cruce latebat sola Deitas,
at hic latet simul et humanitas.*

⁷ Jan 14, 19-20.

⁸ Jan, 16, 7.

*Na kříži se jenom Božství tajilo,
zde však člověčenství též se ukrylo.*

Pouze ztichnutí celé bytosti odumřením vlastního „já“ zaslechne toto tajemné volání ticha. Jenom chudoba duchem, kterou se duše vzdává vlastnění sebe, se domyslí propastí moudrosti a lásky této nevýslovné chudoby.

Chápeme, že má každá činnost vytrysknouti z ticha, v něm setrvati a k němu vésti; a že její moc je pouhý výron a vyzařování ticha, když nemá jiného cíle než uvést člověka do stavu, v němž by slyšel Slovo tichounce zaznívati ve své duši?

Jak by se změnila výchova, řízení, vyučování, vedení, jak by se staly účinné a osvobozující, kdyby rodiče, státníci, učitelé a kněží využili k svému úkolu tajemného sebezničení Hostie, kdyby zmlkla jejich slova, kdyby jejich autorita usilovala pouze o otevření duše mlčenlivosti Boží!

Všechny rozpravy, hloubání, výmluvnost a věda, všechny metody a psychologie, hesla a našeptávání nemají cenu minuty mlčení, v němž se bytost naprosto odevzdaně svěruje objetí ducha.

To je klanění hodné tajemství návštěvy Nejsvětější Svátosti nebo návštěvy kdykoliv uskutečnitelné, návštěvy Nejsv. Trojice v naší duši nebo v duších našich bratří.

Nemáme budovati prvotní Církev, neviditelnou katedrálu, stavěnou v našich srdcích mlčenlivému Slovu?

Není přesvědčivější theologie než toto neztvárnitelné vyučování vznešeného Učitele ticha, jehož sklopené oči nás tak ohleduplně šetří před zahanbením a jehož velkodušná chudoba zahaluje naši bídu vykupující soustrastí.

*Adoro te devote latens Deitas.
Zbožně se ti klaním, skrytý Bože můj,
milovaný Hosti duše.*

Ó Bože, jenž jsi tak jemné tajemství, že jeho še-

vel může zachytiti jen nejčiřejší, niterná a nejdůvěrnější láska!

Jaké štěstí asi pocítují chudí, kteří nic nemají, nic nevědí, nic neříkají a nic nejsou. „Všichni žízňící, pojdte k prameni, pospěšte si, kdož nemáte peněz, kupujte a jezte, kupujte bez peněz, kupujte zadarmo víno a mléko.“⁹ Nejste cizinci u stolu Chudáka.

Vždyť střed Božské liturgie je stůl Chudáka. Na čistém prostěradle není nic než kousek chleba a troška vína, což s sebou ve vybledlé mošně bere i nádeník. „Dejte mi váš život tak, jak je a já z něho udělám skutečný svůj život.“¹⁰ To je náboženství Syna člověka a jeho liturgie.

Zachytil nás v nejhmotnějším bodě, v nejzákladnější stránce našeho tělesného života, v potřebě jísti. Naučil nás jísti svatě, jísti božsky, požívati nesmrtelného Krále v křehkém Chlebě, hasiti žízeň kalichem své krve, vodou tryskající do života věčného.

Když byl předpodstatněn pokrm, když jeho podstata ustoupila tajemnému vniknutí Páně a zmizela v něm, takže je pouze nevýslovný příbytek jeho Přítomnosti, co unikne zbožšťujícímu povznesení jeho bratrského objetí?

„Religion of common place,“ jak bys řekl ty, podivuhodný kazateli u Sv. Pavla,¹¹ náboženství celého světa, náboženství pro celý svět, náboženství všech stavů, všech dob, všech okolností a počestných zaměstnání, náboženství pro každý den. Náboženství nepatrných věcí, učiněných s velikou láskou. Náboženství Ducha a náboženství v Duchu, náboženství vnitřní, které vše zevnitř osvětluje, náboženství, objevující a dávající život, náboženství svobody, náboženství lásky, náboženství, jež je vnitřní

⁹ Isaiáš 4, 1.

¹⁰ „Pro svou nesmírnou lásku byl učiněn tím, co jsme my, aby z nás učinil to, co je on.“ Irenej, Adv. haereses. Srovnej řeč sv. Augustina ve vigilií Zjevení Páně: „Bůh se stal člověkem, aby se stal člověk Bohem.“

¹¹ V anglikánské katedrále v Londýně.

držení všeho a zbavení se sebe. Náboženství božské Chudoby.

Přiblížme se nyní, bratři, a dejme božskému Chudáku kousek svého chleba a trochu svého vína, aby nám je vrátil, proniknuté svou Přítomností, sdílením celého svého života s životem naším.

A aby tato podivuhodná změna plně účinkovala a aby nás vskutku uvedla do jeho nitra, vložme v duchu na patěnu, kterou kněz obětujícím gestem pozdvihuje, vše, co máme a vše, co jsme.

Přijmi, svatý Otče, všemohoucí, věčný Bože, tuto neposkvrněnou oběť, kterou já, nehodný Tvůj sluha, přináším Tobě, svému živému a pravému Bohu za své nesčíslné hříchy, urážky a nedbalosti a za všechny přítomné, jakož i za všechny věřící křesťany, živé i mrtvé, aby mně i jim prospěla ke spasení pro život věčný.

Otec nás vyslyší skrze Syna, sloučiv nás s ním v tomže pohledu své věčné lásky. Toto tajuplné zotožnění naznačuje kapka vody, vpuštěná do kalicha.

Bože, jenž jsi podivuhodně stvořil důstojnost lidské přirozenosti a ještě podivuhodněji obnovil, dej nám tajemstvím této vody a vína účastniti se Božství toho, jenž se účastnil našeho člověčenství, Ježíš Kristus, Syn Tvůj, Pán náš, jenž je s Tebou živ a kraluje v jednotě Ducha Svatého, Bůh po všechny věky věkův. Amen.

Slyšíme tu podivuhodnou ozvěnu onoho „šťastná vina“ z Exultet,¹² jež téměř velebí vinu, která nám zasloužila tak svatého a velkého Vykupitele. V něm se nyní budeme obětovati. Naše modlitba se zbavuje tíže nás samých a nabývajíc mohutného vzletu, jista neomylným vyslyšením, obtěžkává se potřebami celého světa, předkládajíc je Otci skrze srdce jeho Syna.

¹² Zpěv při svěcení velikonoční svíce na Bílou sobotu.

Obětujeme Ti, Pane, kalich spásy - vzývajíce Tvou milostivost, aby před tváří Tvé Božské velebnosti se vznesl s líbeznou vůní pro spásu naši a celého světa.

Celého světa. Srdce Ježíšovo nemá mezí, srdce Církve nemá hranice, to je totéž.

Ani tvé srdce jich již nemůže mít. Přístup sem s bratry. Přístup sem pro bratry. Obětuj se za ně, aby byl tvůj život jejich obětí. Zúčastni se za ně, aby se oni v tobě zúčastnili. Pak poznáš cenu svého dne a že jsi též svým způsobem kněz, či spíše, že je Ježíš kněz v tobě. Budeš číst v novinách o osudu jeho a zároveň i tvých bratří, o zármutku a úzkosti „jeho dítek“, které jsou též tvoje.¹³ A ve tvém srdci ztichne všechen hluk, všechny slzy se tam vylijí v modlitbě a všechny zločiny tam budou vykoupeny tvou láskou. A každé umírání dostane poslední pokrm, Hostii, jež se v tobě usídlila.

„Pozdvihni oči a rozhlédni se. Všichni se shromažďují a přicházejí k tobě. Synové tvoji přijdou zdaleka a tvé dcery po stranách vyvstanou. Tu uzříš svou radost, podiví se a rozšíří se tvé srdce, až se k tobě obrátí množství od moře a přijde k tobě bohatství pohanů,“¹⁴ veliké množství, které ti přináší své duše, abys jim dal svého Boha.

Nelze nabídnouti tvé lásce širší pole. Výsadu víry nelze více zvelebiti. Nikdy nezapomeň, že býti katolíkem znamená nosit ve svém srdci celý svět.

Běda, příliš jsme na to zapomněli, my, kteří jsme povoláni přinést světu světlo, radost a mír. A za jeho neštěstí jsme odpovědni víc než kdo jiný.

V duchu pokory a se srdcem zkroutěným nechť jsme Tebou, Pane, přijati; a oběť naše se dnes děj před Tvou tváří tak, aby se Ti, Pane Bože, líbila.

Jak by nebyl Kristus milován, kdybychom náru-

¹³ „V každé provincii a v každé osadě mám v Bohu dítky.“ Slova mučedníka ze 3. stol. (Allard, Dix leçons sur le Martyre, 5. vyd. str. 76.)

¹⁴ Isaiáš 60, 4-5.

živě usilovali o jeho království, jak by nebyla milována Církev, kdyby se vždy zračila v našem životě tváří Kristovou a kdyby jí nebylo možno dát jiné jméno než jméno Ježíšovo?

Jak jsme Tě, Pane, nehodni a jak potřebujeme býti stráveni ohněm Tvého Ducha!

Přijď, Posvětiteli, všemohoucí, věčný Bože a požehnej tuto oběť, připravenou Tvému svatému jménu.

Nechť přijde brzy Ten, kterého očekáváme u jeho stolu.¹⁵

OBĚTNÍ ZPĚVY

Římská liturgie má v původních částech pečeť podivuhodné střízlivosti. Nelze říci, že si dává na sobě záležeti, nezná se. Vykonává předepsané úkony zcela mlčky bez ohledu na účinek. Nechce vzdělávati, modlí se. Její řeč je ostatně tak prostá jako její počínání, čistá jako její pohled, zdrženlivá jako její srdce. Zná naše potřeby, vyjadřuje je skromnými slovy, které je ukazují Bohu a dává jim míru „jednoho potřebného“, nikdy nepřekračujíc to, po čem je schopna toužit duše dobré vůle v každém okamžiku svého života.

Nepoužívá násilí, neunáhluje se, nejžhavější a nejtragičtější biblické texty se z jejích rtů řinou se svrchovaným jasnem nejčistší nesobeckosti. Vyslovuje je v Bohu a pro něho. Ví, že jen On může vyčerpati jejich smysl a způsobiti jejich splnění. Opravdu je více poslouchá než vyslovuje, střežíc se zúžití jejich šíří nějakým osobním výkladem.

Mohlo by se o ní myslit, že je značně suchá a chladná, bez obrazivosti a že se vzpírá symbolismu.

Bylo by to zcela oprávněné, kdyby byl symbolismus nezbytně jen v alegorii, ať již slovy nebo úkony, jejichž prvky by se nutně souměrně shodovaly s neviditelnými obrysy znázorňované duchovní skutečnosti.

¹⁵ Srovnej: Zjevení sv. Jana 22, 20.

Je však hlubší symbolismus než tento paralelismus, štěpící pozornost, poněvadž ji vodí po povrchu tajemství, místo aby ji ponořil do jejich propastí.

Je to symbolismus, tkvící v samé skutečnosti, je to symbolismus jsoucna, vybíhajícího z Pramene. Každá bytost v lůně vesmíru vystupuje nad sebe a noří se do živoucího ovzduší, ve kterém září Přítomnost Boží, na níž vše závisí.

Každý tvor se promítá na tajemný podklad neviditelného Světla, na němž se objevuje nitro jeho bytosti, totiž to, co má z Božího myšlení a co dostal z jeho něhy. Ponenáhlu pozorný zrak vidí, že tento jas zachvacuje celého tvora, proniká jeho hmotnost nevýslovnou průzračností, zhlazuje jeho hranice září, kterou zrodil v jeho srdci.

Tu již není bytost sama, opírá se o Tvář stále novou, ale vždy tutéž, již naše udivené srdce spatřuje, kdykoliv se zadívá na hluboký rytmus věcí.

Rodí se poesie, jež zachycuje tajemství bytí se všemi jeho vnitřními ozvěnami a se všemi vztahy k Bohu.

Všichni básníci ovšem nepoznávají nevýslovnou melodii, jejíž tiché volání slyší ze všech věcí. Všichni vědí, že ji do přírody nevkládají a že pouze poslouchají nevyčerpatelnou důvěrnost věcí, vystavující se záření jejich podstat, nechávající se uchvátiti nesmírným rytmem, který je nezadržitelně unáší k oceánu jsoucna.

Umění se neustále snaží nabrati tohoto rytmu a zavádí jej do hmoty, aby ji ztvárnil svým osvobozujícím dynamismem. Proto dílo umělecké nejbezpř středněji, nejvnitřněji a nejmlčenlivěji uskutečňuje vliv nekonečna, který dává světu jeho pravý vzhled, dílo klečící před Krásou, která je v něm, dílo, které poslouchá a otevírá v nás prostory mlčení.

Když užijeme těchto měřítek pro římskou liturgii, nezapomínající na nejvyšší tajemství, které se naplní právě jí, je nutné uznati, že římská Církev stvořila nejdokonalejší umělecká díla, kdykoliv šla ve svém duchu. Její symbolika se projevila vnitřním

úkonem a její smysl pro tajemství se ukázal v mlčení. Bouří se proti vnějškové malebnosti, proti gestu, které má zálibu samo v sobě, proti slovům, která očekávají svůj dojem.

Liturgie neskýtá nic na podívanou. Je to modlitba, vytrysklá z ticha a v tichu zůstávající, úkon pohroužený v tajemství, které se jím má naplniti, dílo naprosté pokory, uskrovnění a lásky. Proto dala mši závoj svého tajemna, ač nepostavila jinou „velesvatyni“ než mlčení kánonu. Všechny pohyby kněze, obráceného k lidu, jak je tomu dosud v nejstarších římských basilikách, mohl lid sledovat.

Asi až do XI. století přinášeli sami věřící chléb a víno, které měly být proměněny v Tělo a Krev Páně.

„Kněžský lid“¹⁶ obětuje s knězem nevýslovnou obětí,¹⁷ má přístup k oltáři obětním darem svých rukou, neboť dary přinesené z domů, věci proniknuté jeho prací, se mu mají stát tajemným pramenem zbožštělého života.

Všichni jsou kněží, mají býti „Kristem“ mezi bratřími, třebaže nemohou všichni vykonávati svátostný úkon, který zpřítomňuje mystickému tělu¹⁸ jeho Hlavu. Všichni jsou posláni jako živé ciborium do světa, hladovějícího po Bohu, aby do každého tvora vložili božský kvas, který z něho učiní „tajemství víry“, neboť v něm způsobí, pokud je toho schopný, vytrysknutí života Nejsv. Trojice.

Symbolismus skutečnosti se dokoná tehdy, až se tvorstvo, ponořené do pramene Božství, přetavené jasnem jeho tváře a vniknuvši do jeho srdce, tak zúčastní jeho propastí, že ho nebude lze dosáhnouti leč úkonem víry, který lne k tajemství tří Osob, světlem věčného pohledu, vlitý~~n~~ našim nevidomým očím, který zkoumá „hloubky Boha“.¹⁹

Obětní průvod, přivádějící věřící k oltáři, aby

¹⁶ 1 Petr 2, 9.

¹⁷ Tuto velkolepou myšlenku podržuje *Orationes fratres*: Modlete se, bratři, aby má i vaše oběť byla milá Bohu, Otci všemohoucímu.

¹⁸ Církvi.

¹⁹ 1 Korint 2, 10.

jeho chudobu zaměnil s jejich, měl vzbuditi v jejich duších takovýto postup myšlenek. Sbližuje se jím všední život s životem Božím.

Stopu toho nesou obětní zpěvy a jejich slavnostní rytmus i jejich nápěvy, hluboké jako píseň, vyrazivši ze srdce bytí, provázejí neviditelný průvod duší k tajemnému obětování, které se dovršuje v srdci Božím.

*Celopal a oběť za hřích jsi nežádal. Tu jsem pravil: Hle, přicházím. Na počátku knihy je o mně psáno, že plním Tvou vůli. Bože můj, chci to, a zákon Tvůj je v hloubi mého srdce.*²⁰

*Jako zápalná oběť skopců a býků a tisíců tučných ovec, tak buď dnes naše oběť před Tvou tváří, aby se Ti líbila; neboť nebudou, Pane, zahanbeni doufající v Tebe.*²¹

*Dobré jest oslavovati Pána; opěvovati Tvoje jméno, Svrchovaný.*²²

*Veleb, má duše, Hospodina, a nezapomeň na žádné jeho dobrodiní. A mladost tvá se obnoví jako mladost orla.*²³

*Naše duše unikla jako ptáče z osidla lovců. Osidlo se přetrhlo a my jsme vysvobozeni.*²⁴

*Duše spravedlivých jsou v ruce Boží a nedotknou se jich muka zloby. Očím nemoudrým se zdálo, že zemřeli, oni však jsou v pokoji. Aleluja.*²⁵

*Postavil se anděl k oltáři, máje v ruce zlatou kadidelnici a bylo mu dáno mnoho kadidla; i vystoupil oblak vůní před Boha. Aleluja.*²⁶

*Bože, upevni to, co jsi v nás vykonal. Pro chrám Tvůj v Jerusalemě Ti budou králové přinášeti dary. Aleluja.*²⁷

²⁰ Nejsv. Srdce Ježíšovo.

²¹ Sedmá neděle po Sv. Duchu.

²² Devítník.

²³ Pátek Suchých dnů v září.

²⁴ Rufiny a Sekundy 10. července.

²⁵ Všech svatých.

²⁶ Zjevení sv. Michaela 9. května.

²⁷ Hod Boží svatodušní.

Hospodin otevřel brány nebes a dštil jim manu, aby jedli. Dal jim chléb nebeský. Chléb andělský jedl člověk. Aleluja.²⁸

Co lepšího může mít a co krásnějšího nežli obilí vyvolených a víno, které plodí panny?²⁹

Pane, jak je veliká sladkost, kterou jsi vyhradil těm, kdo se Tě bojí. Aleluja.³⁰

Kdokoliv je nepatrný, ať ke mně přijde, praví (Moudrost) chudým duchem: Pojďte, jezte můj chléb, pijte víno, které jsem vám připravila. Aleluja.³¹

Ve mně je všechna milost k dosažení cíle a pravdy. Ve mně je všechna naděje života a ctnosti. Já jsem vydala plody jako růže, vsazená u vod.³²

Všechny tyto texty vyjadřují víru, žár a radost svaté liturgie a proto není nevhodné užítí o ní posledního, poněvadž je nejkrásnější chválou, jaká může být o jejím skromném záření pronesena.

Opravdu lze o ní říci jako o královské dceři z posvátné písně: „Omnis gloria eius ab intus“. Všechna její sláva je zevnitř.³³

LITURGICKÝ OBĚTNÍ DAR

Viděli jsme, že si stará římská liturgie přála, aby sami věřící obětovali chléb a víno, určené k zachycení přítomnosti Páně, aby u oltáře nebyli nečinní, jako by se jich netýkalo, co se tam děje.

Viditelný úkon přirozeně vyvolává vnitřní cit, který zobrazuje. Hmotná oběť měla být podle úmyslu Církve znamením oběti duchovní, znak darování sebe podle úmyslu obětovaného Krista.

Věřící si záhy zvykli přidávati k vínu a chlebu jiné dary přírody, zvláště obilí a hrozny.

Chtěli tím přispěti na vydržování svých kněží a

²⁸ Úterý svatodušní.

²⁹ Marie Markety 17. října.

³⁰ Srdce eucharistické.

³¹ Panny Marie, Královny všech svatých.

³² Královny posvátného růžence.

³³ Ža!m 44.

na potřeby chudých. Jejich prostá víra jim říkala, že nelze od Krista oddělovati ty, kteří jsou rozdělovači jeho milosti a ty, kteří následují jeho utrpení.

Jejich vznešená víra je ujišťovala, že všechny jejich dary byly povolány státi se tělem a krví Krista, ať měly posloužit eucharistickému přijímání, stolu kněze nebo k výživě chudých.

„Kdo vás přijímá, mne přijímá,“³⁴ řekl Ježíš o svých apoštolech. A ke cti svých ponižovaných údů: „Co jste učinili jednomu z mých nejmenších bratrů, mně jste učinili.“³⁵

V dobách apoštolských se vědělo, že tato slova budou soudit svět.

Když byl koncem XI. století zaveden v západní liturgii nekvašený chléb, nebylo věřícím dovoleno přinášeti z domu chléb, který si připravili pro domácí potřebu.

Obětní dary pomalu ustávaly.

Církev však věřící nabádala, aby se neobjevovali u stolu Páně s prázdnýma rukama, když On na něj snáší nekonečné bohatství svého utrpení a lásky. Tak se pozměnily dary přírodní v dary peněžité, dary přísluhujícímu knězi, aby se obdržela nějaká část plodů obětí, v daně na náklady farních podniků - moderně řečeno - v mešní stipendia a sbírky.

Nepohoršujeme se nad tím.

Peníze jsou svaté jako chléb, jako sama práce, neboť jsou náhrada za práci v nevyhnutelném kolování tělesného života. Znam nebezpečí jejich užívání, ale vím též, že si je třeba odvyknouti obviňovat hmotu z chyb, které pocházejí pouze z lidské špatnosti.

Církev ostatně dobře znala slabost naší přirozenosti, aby mohla, pokud lze, zabrániti nebezpečím tohoto zařízení.

Chtěla, aby kněží nemohli žádat něco nad stanovenou taxu a aby po přijetí daru byla odňata možnost přiřknouti mešní úmysl jinému. Od věřících zase vyžadovala, aby nesestupovali pod určenou

³⁴ Matouš 10, 40.

³⁵ Matouš 25, 40.

mez, pokud lze, aby tím nezbavovali její sluhy oprávněných prostředků k udržení jejich postavení.

Je už tomu tak: jakmile není určen způsob a míra, je otevřena cesta kupčení a prodejnosti.

Církev zná své děti, nejsou všichni hrdinové a světci, nelze od nich požadovat příliš mnoho.

Vyžadovati povinné, neukládati nic nepotřebného, tak dobře přikazovati závazné věci, aby se jim nikdo oprávněně nemohl vyhnouti, a podporovati vše, co chce vznešená vůle přidati nad přesný předpis zákona - to je dvojí míra jejího božského zákonodárství, to je zázračné vyrovnání příkazů a rad.

Příkaz je vždy otevřen radě. Co se vyžaduje, vnuká a láká to, co se výslovně nevyžaduje. Rada je výkvět přikázání - jeho nejdokonalejší naplnění - jakoby řečiště krásného toku, po němž se tiše šinou veliké lodi božských ctností, víry, naděje a lásky, obtížené mystickou žní.

Přikázání se tedy doplňuje radou a rada se opírá o přikázání.

Přikázání je pro všechny, ale rada jen pro nejvelkomyslnější. Snad si lze přát, aby k ní všichni dospěli, ale není zhoubnější obludy, než ukládati ji všem.

Příteli, držme se nejprve přikázání, potom uvidíme, zda jsme s to uskutečnit i rady.

Chcete získati pomoc Církve pro své mrtvé? Uvědomte si, že váš dar není obnos za oběť, nýbrž hmatatelný výraz vaší lásky k těm, s nimiž vás pojí víra, a vaší lásky ke knězi, jenž je totožný s Kristem, kterého zastupuje, pokud je kněz. Neříkejte: „Je to příliš drahé“ nebo: „Kolik to stojí?“ jakoby běželo o koupi nebo prodej.

A jestli vymezení předpisem tvou útlocitnou duši uráží, překroč zákonem určenou sumu a zamýšlený dar odevzdej v obálce, aby se ulehčilo duši kněze a aby v něm přijal tvou almužnu Kristus.

SEKRÉTA³⁶

Sekréta je zászvětná modlitba obětních darů a původně to byla sama modlitba k obětování. Dnes několika slovy shrnuje téma obětních modliteb, začínajících předložením chleba a vína a vrcholících v „Suscipe Sancta Trinitas“³⁷ před Orate fratres. Prosí Boha, aby milostivě přijal na oltáři ležící dary a vrátil nám je s nevýslovným přírůstkem, který jim může dát jen On, aby se nám staly pramenem života.

Před tímto zasvěcením je okuřování, odívající dary mlčenlivým posvěcením, je to jakási předchozí úcta k nejvyšší důstojnosti, které se jim dostane. Na této poctě má podíl i oltář, jejím předmětem jsou rovněž okolostojící kněží a věřící, účastníci se posvátných obřadů, pro jedinou Všudypřítomnost, která je všechny objímá.

*Ukryváš je v útočišti své tváře před nástrahami lidí,*³⁸

praví překrásně žalmista. Odvažme se však pokračovati:

Schováváš svou tvář za jejich podobu a zjevuješ se jim v míře, v jaké se ti oddávají.

Darování se tvora Bohu se vlastně stává - pokud je toho schopen - darováním Boha tvorů a darováním Boha Bohu skrze tvora. Nejen že tvor nemůže dát nic, co nedostal, a že Boží milost pohne k oběti, kterou tvor přináší, nýbrž i dar, podaný Bohu, je pouze otevření se většímu daru od Boha.

Bůh může jen dávati. A dává stále hojněji, čím dál důvěrněji objímá svou příčinností a čím dál zářněji vylévá své světlo - podle toho, čím synovštěji se poddáváme jeho působení.

³⁶ Od secernere - vybírat, žehnati dary. Sekréta je slovo téhož původu jako „collecta“, „missa“. Srv. Batiffol: Leçons sur la Messe 8. vyd. str. 13.

³⁷ Což je vlastně rozšířená sekréta. (Srov. Batiffol.)

³⁸ Žalm 30.

Čím více se nějaká bytost dává Bohu, tím více se v něm projevuje a jím se sděluje.

Zdánlivý protiklad nebe a země, Boha a tvorstva, se ruší tajemným prolínáním³⁹ Lásky.

Není zajisté neužitečné to zdůrazniti, neboť naše oči zde na zemi spočinou jen na tváři tvorů. Je potkáváme každým krokem. Chtíti od nás, abychom je neviděli, je - chtíti, abychom nežili.

Věci nám skýtají prvé zjevení o Bohu, neboť „po stvoření světa Jeho neviditelné dokonalosti jsou duhu zřejmé v Jeho dílech“.⁴⁰

Popřeme tento řád a budeme se domnívati, že milujeme neviditelného Boha, když viditelné bratry nemilujeme?⁴¹

Nebyl by názor, že lze milovati Boha a vyloučiti vesmír, popření veškeré jeho tvůrčí činnosti i samého bytí, které od něho máme a neláska k tomu, co On miluje a čemu dává bytí jedině jeho láska?

Není naopak nejuctivější postoj k jeho záměrům hledati v nejrozmanitější podívané, která nás obklopuje a je zázračný odraz nevyčerpatelného bohatství jeho bytosti a jeho věčné novoty?

Odtrhnouti se od země je tedy křesťanovi vyprostiti se ze sebe a zcela se otevřítí Bohu, který se tajemně zjevuje v srdci všech tvorů a mlčky nám ve Svém srdci ukazuje tajemství jejich bytostí.

Odtrhnouti se od tvorů je tedy rozlomit vlastní meze, objeviti své vnitřní bytí a začít milovat, to jest poslouchat Božské ozvuky ve věcech, usilovat o jejich prozáření světlem Pramene, stále je přiváděti k Přítomnosti, jež jediná je naplní.

Nemají býti zahrnuty neurčitou něhou, vztahující se stejně na všechny pro neměnný znak bytí. Tak je Bůh nemiluje, neboť každá věc od něho má

³⁹ Prolínání (circuminsessio) znamená v teologické mluvě vzájemné přebývání Božských Osob v sobě. Lze tento pojem rozšířiti na důvěrnost, která vnitřně spojuje duše v obcování svatých a lze to právem nazvati prolínání duší. „Aby všichni jedno byli, jako jsme jedno Ty a já.“ (Jan 17, 21-22.)

⁴⁰ Římanům 1, 20.

⁴¹ Srovnej 1 Jan 4, 20.

něco, co ji rozlišuje od ostatních a každá je předmětem zvláštní lásky. Milovati v Bohu znamená milovati jako Bůh, chtít celou skutečnost daru, který Bůh uštědřil, celý zázračný rozpuk, který je mu zaslíben, nezapomínati, že Bůh je neměnný život, třebaže nekonečně činný, který se má věčně celý ve své moci. Poznání o Bohu se musí naopak neustále prohlubovati a musí obnovovati svůj žár na každé stopě jeho kroků.

Milovati jako Bůh tedy znamená bdíti jako matka při zrození paprsku, který ukazuje jas Pramene, prozařuje tvorstvo. To znamená ztotožniti se s nejtajemnějším v každé bytosti, proniknouti do jejího nejhlubšího nitra, jíti shodně s jejím vzrůstem, rozkvěsti s její svobodou, otevřít se s ní milosrdným výzvám Lásky, která v ní chce najíti dosud nezachycený rys Tváře, jejíž záření nemůže náš stín vystihnout a jejíž úsměv přece může osvítiti naši noc sladší radostí než jasnost jitřenky.

Tvorové se sunou mezi prsty, nadanými duševním hmatem, zvniternělým zrakem, jako nekonečný růženec, ve kterém každý tvor prochází duší jako modlitba. Modlitba nachází na každém kroku nové odpočinutí a srdce již nemůže svému Bohu uniknouti.

Není ovšem dáno každému tvorů dospěti k průzračné čirosti Písně Slunce. K odkrytí jejího pramene je třeba vyjít na Alvernu, jest se třeba sobě zcela ukřížovati, aby bylo lze ve chvíli smrti zajásati „chválu tvorstva“.

Svatá liturgie v nás zajisté vzbuzuje tento pohled na svět, připravujíc nás na neviditelné setkání s Pánem viditelnými znaky, které právě sekreta zasvěcuje Otci, dávajícímu nám svého Syna, aby v nás způsobil rozpuk svobody dítek.⁴²

Býti svoboděn totiž znamená pohybovati se v Bohu, v nekonečných prostorách lásky, se svrchovaně niterným přilnutím, které se světu přibližuje tudy, kde je svět sklouben s Bytím a vydává svědectví Duchu.

⁴² Srovnej: Římanům 8, 21.

Velmi dobře víme, že je ještě jiná cesta, kterou svět táhne k nicotě a může nás po ní odvléci, jestliže je náš zrak zastíněn, jestliže naše lásce zavřené srdce nekonečně vnímá jen v závratí. Oddati se jí znamená ztratiti svět i sebe.

Tajemství světa je uvnitř a jeho pravé bytí je neviditelné. Naše ruce nikdy tajemství nedosáhnou.

Jeho podstatnou skutečnost zasáhneme, jen když pozdvihujeme obětní dar ve svém srdci, když se otevřeme vnikajícímu a oživujícímu Proud, když v něm posloucháme nevýslovné ozvěny věčného Slova.

*All realities will sing,
nothing else will,*

podivuhodně praví Coventry Patmore.

*Každá věc bude zpívat,
nic jiného nezapěje.*

Víra nás učí, jaké širší tato hudba může dosíci, když Ten, jenž je nevýslovná Píseň Otce, tiše zaznívá pod závojem Hostie.

Jistě jen Boží všemohoucnost může také věcem vlíti podstatný Výtvar⁴³ Otcův a jeho věčnou poesii. A právě tu je zcela nepředvídané a naprosto nadpřirozené dozrání pohybu, který každého tvora strhuje k svědectví o tvůrčí Lásce, jakmile se zamyslí nad jejím tajemstvím.

Neméně je pravda, že tento vhled do původu a duchovního povolání bytostí nás poněkud připravuje na Setkání, které slovo nevystihne - a že v nás naopak svátostný život rozvíjí mimo důvěrnosti s Bohem, jež je přímý důsledek, také stále čistší a vroucnější důvěrnost s každým tvorem.

*Všecko je vaše.
Vy však jste Kristovi
a Kristus Boží.⁴⁴*

⁴³ Totiž Slovo, jež je věčný vzor, podle něhož bylo vše stvořeno. Srovnej Summa 3, 3, 8. Titul „Výtvar všemohoucího Boha“ dal Slovo sv. Augustin. De doctrina christ. I, 5.

⁴⁴ I Korint 3, 23.

A je větší slast než moci opravdu spojit v duši všechno tvorstvo skrze Syna s Otcem?

Ponechme sekrétě celou tuto šíři a poznáme radost z obětování rukama, zbavenýma sebe v tajemném Lavabo a ztotožněnýma s požehnanýma rukama, které jen dávají.

Nechť nás tyto posvátné⁴⁵ dary, Hospodine, mocnou silou zbaví poskvrn a přivedou čistší ke svému Původci.⁴⁶

To právě je návrat, o kterém jsme mluvili - otevření se posvěcené hmoty.

Snadný přechod od hmotnosti k duchovosti přispěním svátosti je zejména zřejmý v následujícím textu, obtíženém tragickými představami, poněvadž je určen pro dobu hladu.

Bože, jenž obojí část člověka živíš pokrmem přítomných darů a svátostí obnovuješ, uděl, prosíme, aby nám nechyběla jejich pomoc tělu ani duši.⁴⁷

Jiná známější sekréta zdůrazňuje nízký původ.

Pane, Bože náš, jenž jsi nařídil, aby právě z těch věcí, které jsi stvořil ku pomoci naší křehkosti, byly ustanoveny dary, které se mají také tvému jménu obětovati, uděl, prosíme, aby se nám staly i oporou nynějšího života i věčným posvěcením.⁴⁸

Až budou oděny všemohoucí účinností Božího Slova, darem samé Věčnosti v nás připraví věčný příchod.

Prosíme, Pane, nechť naše dary se shodují s tajemstvím dnešního narození a vždycky vlévají pokoj našim srdcím, aby se Narozený jako člověk za-

⁴⁵ Není vždy snadné rozeznati, zda se darem má v sekrétě rozumět prostě chléb a víno předložené Bohu jako látka oběti, nebo zda běží již předem o chléb a víno proměněné.

⁴⁶ První neděle adventní.

⁴⁷ V různých modlitbách.

⁴⁸ Čtvrtek po neděli Smrtné.

skvěl i co Bůh, tak aby nám tato pozemská podstatu poskytl Božské.⁴⁹

Tak nalezneme v nestálých pozemských věcech oživující stálost Boží přítomnosti, která je stvořila a od nynížska začneme nebeský život.

Nechť nás, Pane, očistí oběť, kterou zasvěcujeme Tvému jménu a uschopňuje nás den ze dne k žití nebeským životem⁵⁰

Tu dospějeme k oné vnitřní svobodě, kterou naše sobectví tolikrát zostudilo, kterou nám však vždy může vrátiti Boží milost, její pramen.

Rozlom, Pane, pouta našich hříchů, a abychom Ti mohli zasvěcovati oběť chvály s úplnou svobodou a čistou myslí, uděl opět, co jsi již udělil a spas odpuštěním nás, které jsi spasil milostí.⁵¹

Máme ovšem strašnou moc opět zničiti vykupitelskou pomoc milosrdenství. Slabosti naší svobody jsou nevyčerpatelné. Avšak spásné prostředky Božské lásky nekonečně převyšují schopnost naší svobody klesnouti a mohou ji neustále vraceti původní důstojnost něžným násilím, kterým jen On působí v nejhlubším nitru našeho srdce.

Prosíme, Pane, usmíř se přijatými našimi oběťmi a podrob si milostivě naši vzpurnou vůli.⁵²

Sloužiti Bohu je milovati ho nade vše a vše milovati pro něho.

Tyto obětiny, prosíme, Pane, dobrotivě přijmi pro zásluhy sv. Jana, vyznavače svého, a uděl, abychom se ti líbili srdcem i skutkem, tebe nade všechno a všechny pro tebe milující.⁵³

V tom je dokonalá radost, kterou nemůže nic za-

⁴⁹ Jitřní vánoční.

⁵⁰ Neděle v týdnu po Božím těle.

⁵¹ Za cudnost; v různých modlitbách.

⁵² Čtvrtá neděle po sv. Duchu.

⁵³ Sv. Jana z Kentu 20. října.

sáhnouti, neboť naše srdce je nedotknutelné, dokud zůstává v Jeho Srdci.

*Přijmi, prosíme, Pane, dary jásající Církve a dej také okusiti ovoce věčné radosti té, již jsi dal příčinu takového veselí.*⁵⁴

Radost. Není to poslední slovo toho, jenž se dočkal uprostřed noci Božského setkání?

*„Radost, radost, radost, pláč radosti.“*⁵⁵

2. A pozdvihnuv oči k tobě, svému všemohoucímu otci, díky tobě čině...

PREFACE

„Co máš, cos nedostal a jestliže jsi dostal, proč se chlubíš, jako bys nedostal.“⁵⁶

Málo slov má v sobě tak osvobozující moc jako toto upozornění sv. Pavla neposlušným v Korintě. Vše, co máme a vše, co jsme, je Dar.

Pýcha, která se pokouší přisvojit si něco z tohoto bohatství tedy popírá bytí. Vždyť popírá to, co opravdu jsme a jak jen může, odděluje nás od Prameně. Kdyby v nás mohla dokonati své dílo, přestali bychom býti.

Na štěstí však nemáme moc zkaliti čistotu Prameně. Bůh je stále víc nekonečně dávající láska než my odmítající pýcha. A když se proti němu stavíme svým „ne“, vypůjčujeme si k jeho vyslovení sílu od onoho „Ano“, jež nám dává bytí. Není zajisté horší

⁵⁴ Neděle první po velikonocích.

⁵⁵ Pascal, Mémorial.

⁵⁶ 1 Korint 4, 7.

zvrácenosti, ale jaký je to také projev velkodušnosti Dárce a jaký výhled na tajemství jeho Bytosti.

Víra nám dává znáti nevýslovné napětí, jež Jej věčně vylévá v trojím vytržení bytostní družnosti. V Prameni je dar a bytí totéž. Bytí je Dar. Otec se dává Synu, jenž se dává Otcí živým díkem, v němž se jejich vzájemná něha rozvíjí v nový Dar - Ducha Svatého, jejich věčnou lásku.

Není nic prostšího a odpoutanějšího od sebe, nic není nesobečtějšího a v jistém smyslu - který vylučuje jakoukoliv nízkost a podržuje jen ustoupení druhému, což je vlastnost pokory - není nic pokornějšího⁵⁷ než osobní Život Boží ve zcela družném přisvojování nekonečných pokladů jeho Bytí. Každá záliba v sobě je vyloučena tam, kde já je čirý vztah a vše vlastní naklání ke druhému a kde nikdy nemůže zrak ztratiti svou nekonečnou bezelstnost, kterou se dává celé bytí.

S této výše se lépe chápe, jak je pýcha slepá, ubohá a zhoubná. Působí úplné rozpadnutí bytosti, její zatemnění a zneplodnění. Bytost v mrtvolném stavu.

Bůh však ví, že nechceme vynášeti opatrné vyjadřování, k němuž se uchylují často i s dobrým úmyslem lidé, kteří mají zvyk říkati, že nejsou nic. Pravá pokora totiž neví, co jest, ztrácí se v Bohu a raduje se, že On je vše. Nezdržuje se v sobě a neví, zda se v ní něco děje. Tak je její zrak obrácen vpřed s jediným přáním nezastíniti světlo, které se v ní šíří. Pokora je bytí ve své opravdovosti - se správným sebepoznáním a vědomím o vztahu k Druhému, uzavřenému v její bytosti - bytí otevřené celou číroostí svého vzletu.

Nelze ani pochopiti, že by svět nebyl alespoň ně-

⁵⁷ „Je to cosi, co zapaluje duši k milování Boha, totiž Boží pokora. Neboť se všemohoucí Bůh každému andělu a svatým duším tak podrobuje, jako by byl jejich koupený otrok a kdokoliv z nich jeho Bůh. K naznačení toho bude obcházet a sloužit jim říkáje v Ž. 81: Řekl jsem, jste Bohové. Tato pokora však je působena množstvím dobroty a šlechetnosti Boží, jako se naklání strom pod tíží ovoce.“ Sv. Tomáš, Opusc. De Beatitudine. V tomtéž smyslu mluvíme o Boží chudobě.

jak obraz svého Tvůrce a že by v sobě nějakým způsobem neměl potřebu družnosti,⁵⁸ jež se tak zářně jeví v jeho Prameni. Nemůže přece oprávněně chtít sám sebe, leč jako dar, jakmile dospívá k duchovnímu vědomí svého bytí, což je právě u nás. A poněvadž tvorstvo vytrysklo jako nekonečně nezasloužený a naprosto svobodný dar Boží vůle, má být vděčnost první plod poznání o něm. „Díky“ musí být prvý výkřik našeho srdce.

Kristus tu jde před námi jako na všech světlych cestách, na které nás volá jeho láska. V srdci jeho modlitby je vděčnost a památku na své umučení ustanovil na způsob díkůčinění. Říkáme jí Eucharistie, což přesně znamená díkůčinění.

Má umřítí onou nevylicitelnou smrtí, přicházející zevnitř, duše je jí zasažena a rozdírána v nejvnitřnějších tajích svého bytí ještě dřív, než mohlo tělo pocítit své rány. Má umřítí jedinečně krutou smrtí, tajemnou duchovní smrtí, ukřižován velikým zavržením a zdrcující odloučeností, která urychluje smrtelný zápas pověšeného těla a vydá je viditelné smrti, pouhému to odrazu duševní smrti. Má umřítí touto smrtí a začíná vzdávat díky za všechny dary, které ji umožnily, za všechnu lásku, kterou vyjadřuje, za všechnu plodnost, která je mu přislíbena.

On se stal naším Díkem a každá mše svatá dává jeho Srdcem stoupati nekonečnému díkůčinění vykoupeného tvora.

*Vzhůru srdce
Máme k Hospodinu
Díky vzdejme Hospodinu, Bohu svému.
Jest hodno a spravedливо.*

Věru hodno a spravedливо jest, slušné a spasitelné, abychom ti vždy a všude vzdávali díky, Hospodine svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, jenž jsi s jednorozeným svým Synem a Duchem Svatým jeden Bůh, jeden Pán. Ne ve zvláštní jedné osobě, nýbrž v Trojici jedné podstaty. Neboť co o Tvé slávě po-

⁵⁸ Rozběh ke druhému.

dle Tvého Zjevení věříme, to smýšlíme bez rozdílu v rozeznávání o Tvém Synu, o Duchu Svatém, takže vyznávající pravé a věčné Božství, klaníme se i zvláštnosti v osobách i jednotě v bytosti i rovnosti ve velebnosti, kterou chválí andělé a archandělé, cherubové a serafové, kteří bez ustání denně volají, jedním hlasem pravíce: Svatý, svatý, svatý je Pán, Bůh zástupů . . .

Co však je svatost než průhlednost bytostí, když je jen dar? Tak vzniká v srdci Nejsv. Trojice věčným a nekonečným sdělováním téhož bytí a téhož života nehynoucí soulad.

Poněvadž se Bohu přibližujeme, jen když se s ním jaksi ztotožňujeme účastí na jeho bytí a životě, isme povoláni ke vstupu do této nevýslovné harmonie, ve které se sobě lidé vzájemně jeví zevnitř v jednotě Prameně a ve spojení s Bohem si dávají políbení míru.

V tomto společenství Božího života je třeba hledati Boží království, jehož vznešenou vidinu vyvolává preface Krista Krále.

Věru hodno a spravedливо jest, slušné a spasitelné, abychom Ti vždy a všude vzdávali díky, Hospodine, Otče všemohoucí, věčný Bože, který jsi svého jednorozeného Syna našeho Pána Ježíše Krista, věčného kněze a krále všech, pomazal olejem radosti, aby obětováním sebe, oběti smírné a neposkvrněné na oltáři kříže, dokonal tajemství lidské spásy, když byl všechno tvorstvo své vládě podmanil, předal Tvé nesmírné velebnosti království věčné a všeobecné. Království pravdy a života, království svatosti a milosti, království spravedlnosti, lásky a míru.

K dosažení tohoto království je ovšem třeba překročiti propasti osamocení a proudy slz a mlčky postupovati údolím stínu a smrti, v němž se nám postupně poztrácejí všechny milované tváře. Je založeno na kříži a jeho měřítko je věčnost. Tělesné srdce, na kříži zmučené, pocituje věčnost jako nové umírání.

Kdy bude moci rozervaný tvor rozpřáhnouti ruce k světu podle jeho rozpětí?

Stále jít nad sebe, stále upíratí k neviditelnému oči, jež potřebují zřejmost, vzpínati ruce, stvořené k uchopení, stále odkládati na zítřek dnešní naději, stále nechávat mizet tváře, které světlem svých očí zapuzují děs! Spokojili bychom se s nepatrným štěstím, jen kdybychom je mohli podržeti a bylo uchráněno nehod osudu a útoků smrti!

Nejsme tu šáleni zdánlivostmi? Co víme o jsoucnu, než že je něco, jestliže se otevře a že není nic, jakmile se uzavře? Nesvádí nás právě to v jejich očích, tak pěkně k nám upřených, že nám poněkud dávají pocítiti osobní ráz Nekonečna, neposkvřňující je však nějakou hranicí?

A my bychom jim chtěli brániti, aby nebyli stráveni tímto plamenem, odvracetí jejich tvář od tohoto pramene a uvéstí je v jednotvárný běh bytí, zbaveného veškeré velikosti? Budeme Bohu vyčítati, že pro své děti nechtěl nikdy nic jiného než Nekonečno?

Věříme, že Bůh pečuje o náš život a mohli bychom se domnívati, že ponechává naši smrt náhodě? Svěřujeme mu život svých milých a jejich smrt bychom mu nechtěli svěřit?

„Moji synové mají téhož Boha jako já, může je zachránit,“ odpověděl Irenej ze Sirmia⁵⁹ místodržiteli, který ho hleděl odvrátiti od mučednictví, buď v něm soucit s jeho dětmi.

Oč žhavěji hoří v jeho Srdci vašeň pro dobro nám drahých bytostí, kterou vložil do našeho srdce! Jak by nebděl nad těmi, které svěřil naší pečlivosti, abychom je k němu přivedli?

Proto může doufati naše víra, ujištěná, že je jeho láska provází i v údolí stínu a smrti a zpívati:

Věru hodno a spravedливо jest, slušné a spasitelné, abychom Ti vždy a všude vzdávali díky, Hospodine svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, skrze Krista,

⁵⁹ Mučedník s počátku 4. stol., odsouzený Prohem, správcem Panonie. (Allard, Dix leçons sur le Martyre.)

Pána našeho, v němž nám zasvitla naděje na blažené vzkříšení, aby ty, které rmoutí jistý úděl smrti, potěšilo zaslíbení budoucí nesmrtelnosti. Tvým věrným se, Pane, život sice proměňuje, avšak neodnímá. A když se rozpadne dům tohoto pozemského přebývání, věčný příbytek v nebesích je připraven. A proto s Anděly a Archanděly, s Trůny a Panstvy a s celým zástupem nebeského vojska pějme chvalozpěv Tvé slávy, bez ustání říkající: Svátý, svátý, svátý je Pán, Bůh zástupů . . .

Aby víra vzdávala díky v takovém okamžiku, musí ovšem být živá.

Božskou omluvou pro naše slzy jsou slzy Kristovy u hrobu Lazarova.

Jestliže se On děsil svého kříže, co je přirozenější, než že my couváme před svým.

On však začal díkůvzdáním, tajuplnou prefací poslední Večeře.

Církev nás učí činiti totéž v prefaci mešní.

Bůh chce dobro svých dítek jen s nekonečnou něhou. Lze mu předem děkovati. Pochopíme to později, a třebaže to bude teprve po smrti, bude to dosti brzy.

SANKTUS

Bůh není nám podobný būžek, je nutně tak povznesen nade vše stvořené, že všechny představy, vzaté ze světa naší zkušenosti, jsou jeho podstaty nekonečně vzdáleny. A přece, jestli je Bůh tvůrce ve-smíru, a jeho vzor nemohl hledati mimo sebe nutně v sobě nějakým způsobem v nevyřknutelné míře obsahuje všechno bytí a život, jež jsou v tvorstvu.

Nevyhnutelně tedy musíme chápati svět co symbol, kterým se tajemně vyslovuje sám Bůh a v důsledku toho Bohu přisuzovati alespoň některé dokonalosti, jejichž náznak nám svět skýtá.

Mnozí a ne nejmenší myslitelé ustoupili před tímto důsledkem. Báli se, že je na újmu čistoty božského Bytí cokoli mu přisuzovati. V tomto jednání může

být tak ušlechtilá ostýchavost a tak veliká jemnost, že se nelze zdržeti sympatií ke vznešeným pohnutkám, které je diktovaly. Myslitelé s bystrým smyslem pro Boží přesažnost,⁶⁰ kteří si je přisvojili, nepozorují, že se je třeba odtrhnouti od agnosticismu,⁶¹ do kterého se - jak jsou přesvědčeni - uzavřeli, aby byla dána pojmu Boha jakákoliv skutečnost.

Jejich zdrženlivost a hrůza z antropomorfických⁶² karikatur jsou dosti jasný důkaz, že jsou schopni dáti pojmu Boha smysl a že živým vědomím, co Bůh nemůže býti, jaksi nazírají, co musí býti a co v důsledku Toho je. Skutečnost, ke které tak žárlivě střeží přístup, stavějí určitým směrem. A jestli termín „skutečnost“ není zbaven celého významu, když běží o Boha, proč bychom si předem zakazovali mu přisouditi čistě duchovní dokonalosti, jichž vyžaduje mravní svět v nás, ovšem se všemi nutnými opravami a bez úmyslu vystihnouti jejich způsob bytí v Něm.

Svět není uzavřen. Každá přímka jeho bytosti se prodlužuje do nekonečna a obrací pohled k neviditelnému Pólu, kterým je tajemně přitahována každá věc. Svět je zaměřen nesmírnou touhou k Plnosti, na které závisí všechno jeho dění. Jak by nedával nějakou předchuť nevýslovného Cíle, k němuž neúnavně směřuje jeho práce? Jak by jeho tvář, usilovně upíraná ke Světlu, nenesla nějaký jeho odlesk?

Je jisté, že jsme přitahováni a můžeme podle tohoto přitahování, podle jeho následků, určití poněkud povahu a pramen Síly, která nás přitahuje.

Jestliže působí ve smyslu nejvyšších mravních potřeb a jestliže nás podlehnutí jejímu vlivu činí neklamně svobodnější, velkodušnější, chápavější a laskavější, proč bychom v těchto duchovních vlastnostech nespatořovali velmi pevnou oporu pro po-

⁶⁰ Totiž skutečnost, že je jeho Bytí naprosto neomezené a že proto přesahuje nekonečně vše omezené, t. j. všechno tvorstvo.

⁶¹ Náзор, který má Boha za nepoznatelného.

⁶² Náзор, který si představuje Boha s rysy a vlastnostmi lidskými.

znání Skutečnosti, jež je působí, přisuzující jí je ve stupni, v němž náleží jenom jí?

A jestliže nemůže býti méně duchová a odpovědná než my - jimž neustále tajemným prouděním zvyšuje mravní schopnosti, jimž zvyšuje intensitu osobního záření v poměru, v jakém se jí oddáváme - jestliže musí býti nekonečně duchovější a mravnější než my, jak lze připustiti, že by neznala působení, které z ní vychází a nebyla za ně odpovědná, jak pochopiti, že by byla méně laskavá k nám než my k bratrům a že je světu uzavřena, když je jí svět otevřen?

Po té stránce je pozoruhodné, že někteří filosofové neunikli kouzlu pyramidy, jejíž podobu nám pohodlně nabízí obrazotvornost. Bůh, umístěný na zcela nepřístupném vrcholu rozvrstvení bytostí, nemá styk s nižšími vrstvami, kde jsou ony umístěny. To je příliš hmotný a přesažnu cizí pojem. Přezírá se tu, že bytost pravidelně roste niterně⁶³ a mravně⁶⁴ úměrně svému povznesení a že již na omezeném úseku své zkušenosti jsou nejušlechtilejší duše nejschopnější k léčení lidských poklesků bez ponižování jejich původců a bez vlastního pádu.

Jak lze chtíti, aby nebylo Bytí ve svém božském prameni tak mravné, jak je dokonalé, konečně tak všemu přítomné láskou, jako je všemu přítomné příčinností?

Jistě je zvláštní, jak se mohlo zapomenout, že ontologická⁶⁵ dokonalost duchové bytosti obsahuje potřebu úměrnou dokonalosti mravní⁶⁶ a že se má v Bohu, v němž je každá potřeba ukojena, jas bytí ztotožňovati se žářem lásky.

⁶³ A že tu neběží o povznesení a vzdálenost v prostoru, nýbrž v povznesení jakostní, které nevylučuje nejdůvěrnější přítomnost.

⁶⁴ A že se k tomuto povznesení druží stále větší mravní nesobeckost a touha sdělovati se, stále jemnější láska a chápavější něha. Nejpovznesenější bytosti nejsou nejvzdálenější, naopak jsou ke všem nejvlídnější a nejotevřenější.

⁶⁵ V řádu jsoucna.

⁶⁶ V řádu činnosti.

Je ovšem nesnadné udržeti tu rovnováhu, když se jednak myslí na akosmický⁶⁷ monismus,⁶⁸ ve kterém advaita⁶⁹ vyjadřuje své vznešené nazírání na Brahmu⁷⁰ - a jednak na rušivou důvěřivost prostoučkových duší, které se domnívají, že je vše nesložené a které si Boha tvoří podle svých potřeb nebo fantasmat.

Křesťanství ve své podstatě a žijící v liturgii, smířilo pojmy o Božství - jsoucno a lásku, sloučilo ve své zbožnosti pojem nevýslovné přesažnosti Boží s pojmem nejněžnější lásky a spojilo prorokovo⁷¹ „Svatý“ s „Požehnaný“ z evangelia⁷² - Isaiáše, poraženého slávou Páně a domnívajícího se, že zemře, zasažen jejím spatřením a malé děti, provázející s palmami Spasitele na oslátku.

Vznešenosti prorokově se nic neubírá, radostnou důvěřivostí dětství se přeměňuje. Bůh je stále nekonečný oceán lásky. A v jeho propastech světla věčně tluče srdce. Je to srdce mateřské.

Všechna něha mateřských srdcí pochází z tohoto božského pramene. Jaká asi je něha samého Pramene!

Bůh je nekonečně mateřštější než všechny matky. Bůh je nekonečně Matka, jako je nekonečně Otec.

Snad nejhlubší význam mariánské úcty v Církvi jejího Syna je právě v tom, že nectí ani tak Matku Spasitelovu pro její význačnou svatost, kterou je oděna nebo pro mateřství, které jí bylo přiděleno v plánu spásy - ač je nám její osoba tak vnitřně drahá a její vliv tak něžně nápomocný - nýbrž spíš, aby se v ní ukázala jako v živé svátosti mateřská něha Boží, neboť vše i v tom nejvznešenějším tvorů je zaměřeno k cíli - Bohu.

⁶⁷ Akosmický, to je popírající jsoucnost světa.

⁶⁸ Monismus učí, že je pouze jedna bytost.

⁶⁹ Advaita je monistická větev školy Vedanta (theologicko mystická škola, založená na posvátných knihách Veda).

⁷⁰ Brahma je absolutno, čiré světlo, vyvýšené, takže nemá styku s růzností ve světě, jenž je ostatně zdánlivý.

⁷¹ Isaiáš 6, 1-5.

⁷² Matouš 21, 9 a 15 „Požehnaný, jenž se ubírá ve jménu Páně...“

Křesťanskou duši neděsí pohled na jas, obklopený voláním serafů:

*„Svatý, svatý, svatý je Pán,
Bůh zástupů.⁷³
Nebesa i země jsou plna Tvé slávy,“*

vrhající se do těchto propastí, dává duše stoupati k Bohu srdcem Panny výkřiku, do něhož dítě vkládá vše, co má a vše, co je: „Matko!“

3. požehnal jej: toto jest tělo mé kánon

POZNÁMKA O KÁNONU

Liturgisté souhlasně připouštějí, že byl vývoj kánonu ukončen sv. Řehořem (590-604). Dále se ví, že k němu byly dány nevýznačné doplňky na př. sv. Lvem (440-461). Papež Symmachus (498-514) pravděpodobně zavedl nebo pozměnil *Communicantes* a *Nobis quoque peccatoribus*, možná i *Hanc igitur* bylo v poněkud jiné podobě, než je naše. (P. Batiffol, *Leçons sur la messe* str. 226-233.) Rovněž se připouští, že *Sanctus* není z prvních dob. Chybí v Hippolytově římské *Anafoře*, užívané odštěpenci kolem r. 218-235. Zavedené *Sanctus* prvně porušilo celistvost eucharistické modlitby (řecky: *anafora* — pozdvihování, obětování) a asi částečně způsobilo mlčení při kánonu. Jiný činitel ve vývoji lze uvést vliv titulárních mší, slavených v titulech, to jest v římských farách (vyjímajíc slavnou liturgii, řízenou papežem). Když ubylo přísluhujících a zpěváků, zdála se asi liturgie příliš krátká a *anafora* se rozšiřovala, jakmile zmenšení slavnostnosti přivodilo ztišení hlasu.

⁷³ V hebrejštině je *Sabhaoth*. Jsou to zástupy tvorstva. Srovnej *Genese* 2, 1, totiž samo tvorstvo v ladné rozmanitosti pořádku, přispívajícího jeho jednotě. Především se tu myslí na kůry andělské.

Je zcela jisté, že *Te igitur*, *Hanc igitur* a *Quam oblationem* mají povahu obětní modlitby, což předpokládá, že nestačilo na tento úkol *offertorium*. To by dokazovalo, jestli je to vůbec třeba, že modlitby, které dnes jsou při obětování hostie a vína, v této době ještě nebyly. Opravdu se neobjevují (alespoň ve slavné mši) před 14. stoletím (Batiffol str. 21).

Tyto poznatky jsou zajímavé. Je podivné, že z těchto různých částí vznikla vnitřním sloučením podivuhodně působivá modlitba - náš kánon. Souvislost a síla téhož života z něho učinily dokonale zladěný celek.

ÚVOD

Mešní kánon¹ nás tiše uvádí do středu tajemství. Mlčky jdeme vstříc Mlčení. Čekáme, „že se bude ubírat“.

Víme, že ho nespatří oči a ruce se ho nedotknou. Bůh je duch i ve svatém člověčenství, které nám ho dává.

Bůh je tajemství, které lze zaslechnout, jen když zmlkne „já“.

I samy texty jsou mlčenlivé. Nádherou je jim zdrženlivost. Mají pokoru chleba a vína. Ztráceti se je jim slávou.

O jejich původu a seskupení bylo mnoho dohadů. Je známe, že nevznikly zároveň a že byly různě přetvářeny až do doby sv. Řehoře, který nám je zanechal tak, jak je dnes máme. Jsou vnitřně jednotné. Žádný tekst není na čelném místě, ani nepoutá pozornost. Žádný neruší mlčení. Tajemství víry je jim tak přítomné, že se je nepokoušejí vyslovit. Celý jejich život je uvnitř.

Snad se nepozorovala při srovnávání naší liturgie s pohanskými mysteriemi pro zdánlivou obdobnost, kterou lze vždy najíti i mezi nejnepodobnějšími věcmi, v našich textech naprostá nepřítomnost onoho rozechvění, oné posvátné hrůzy, kterou mysteria působí v srdcích svých zasvěcenců.

¹ Kánon - pravidlo, pravidelná modlitba, dávající liturgii vlastní ráz a neměnnou stálost.

Křesťanské mysterium je jiného druhu. Právě čím blíže liturgie přistupuje, tím je starostlivější, aby citovým pohnutím neodvrátila pozornost, které je třeba na duchovní zbavení se sebe, Jím požadované. Slovo ani gesto nenahradí toto zasvěcení kříži křížem. Jenom mlčení postaví duši tváří v tvář ukřižované lásce jejího Boha. Teksty o tomto setkání nepraví nic. Vedou k němu, nezmiňujíce se o něm. Jsou božsky uctivé k duším, jsou „chudé duchem“.

TE IGITUR

Tebe tedy, nejlaskavější Otče, skrze Ježíše Krista, Tvého Syna, našeho Pána, pokorně prosíme a žádáme, abys mile přijal a požehnal tyto dary, tato věnování, tyto svaté, neposkvrněné oběti, které Ti přinášíme zvláště za Tvou svatou Církev katolickou. Rač ji mírem obdařiti, chrániti, sjednotiti a řídití po celém okrsku zemském, zároveň se služebníkem svým, papežem naším N, biskupem naším N, i se všemi pravověrnými a se ctiteli katolické a apoštolské víry.

Je to „společná a jednomyslná² modlitba, objímající celý svět všeobecným mateřstvím Církve. To je již jednotný úmysl, ze kterého není žádná duše vyloučena. Mnohé nepochybně životní sjednocení staví dovnitř, ač oni o sobě myslí - nebo my myslíme - že jsou vně Církve. Mše svatá je pro všechny jako Bůh. Kdož nepoznávají tvář Matky, jejíž modlitba je objímala od zrození, poznají ji třeba zítra a vstoupí podle své povinnosti do viditelné jednoty, což je nejkrásnější povinnost lidstva, vykoupeného a povolného státi se mysticky jedna osoba s Ježíšem³ podle milosrdné nezbytnosti Lásky.

Papež s biskupy, pověřenými správou částí jedi-

² Lit. S. Joh. Chrysost. (Meester 2. vyd. str. 69; srovnej tamt. str. 148-155). Prayer book, the communion: Let us pray for the whole State of Christ's Church militant here in earth.

³ Galaťanům, 3, 28.

ného stáda, je živá svátost této jednoty, jejíž pramen je pravda a duše láska. Jeho neomylnost - jako neomylnost všech biskupů společně a ve spojení s papežem - nás odvádí od bludu, jehož je člověk vždy schopen a podrobuje nás jedině Slovu, které má právo na bezvýhradné přisvědčení. Papež je s námi na kolenou před pravdou, kterou prohlašuje jako kněz před Hostií, kterou proměňuje.

V obojím odstoupí člověk, proniknutý Tím, ježmuž je pouze nástroj. „Nejsem to já, nýbrž Ten, jenž vás volá a k vám mluví.“

Papež je svátost jednoty, avšak svátost žijící, svátost lidská, jeden z nás. Modlíme se za člověka, jenž pečuje o všechny Církve, za otce všech duší. Modlíme se za biskupa, jenž se účastní této božské starostlivosti a je zvláště náš pastýř. Modlíme se za všechny věrné, kteří s sebou nesou slavný náklad katolické jednoty. Modlíme se za všechny své bratry, kteří se k ní dosud nepřipojili, kteří se k ní snad jedenkrát přidají a to tím spíše, jestliže se setkají v našem srdci s láskou Církve, naší i jejich Matky.

VZPOMÍNKA NA ŽIVÉ

Všeobecná pečlivost nezapomíná na nejbližší potřeby bytostí, které nám jsou zvláště svěřeny. Každá duše je jedinec a nemůže se Bohu přiblížiti leč osobním a přímým přilnutím. Každé duši je třeba odкрыti toto nesdílné darování a věnovati jí zvláštní část něžnosti, jež bude útočiště jejich osobních úzkostí.

Ale jak možno míti srdce cele otevřené všem a cele každému dané - jsme přece jen lidé - jestli je neobejme tajemným přátelstvím v srdci našem jeho Srdce?

Rozpomeň se, Pane, na služebníky a služebnice své N. a N. i na všechny okolostojící, jejichž víra je Ti známá a zbožnost povědomá, za které Ti přinášíme, nebo kteří Ti přinášejí tuto oběť chvály za sebe a všechny své, za vykoupení svých duší, za na-

ději ve svou spásu a bezpečnost, a kteří plní své sliby, učiněné Tobě, Bohu věčnému, živému a pravému.

Bůh je bude vždy milovati nekonečně víc než my. Naše snaha zachrániti je je jen matný obraz jeho dychtivosti. Jestliže nám unikají, jemu neprchnou, poněvadž se nemohou vzdáliti z jeho přítomnosti a neodtrhnout se tím od svého bytí. A není jeho Přítomnost totožná s Láskou?

Ó Bože, „střez je jako zřítelnici svého oka, opatruj je ve stínu svých křídel“.

COMMUNICANTES

„Bůh stvořil tvorstvo, aby bylo.“ Nelze však býti a nejednati. Čím vyšší bytost, tím vyšší její činnost. Celý vesmír je tedy přidružen k činnosti Boží a pomáhá v jeho díle, jestliže si opravdu nelze představit, že něco uniká jeho Prozřetelnosti a jestliže není činnost tvora zcela marná.

Zachovávati tento řád a dbáti na roztrídění je prostě uznávati skutečnost Božího daru a šlechetnost, s níž vlil do každé bytosti něco ze své plnosti.⁴

Božské záření, pronikající podle stupně bytí všechno tvorstvo, je jaksi uschopňuje vytvořiti ve světlych opěrných bodech zastávky našeho návratu k božskému Prameni. Blahoslavení, kteří se účastní jeho vnitřního života, budou mít na této spásné příčinnosti význačný podíl a dostanou vyhrazené místo v plánu svátostí, jenž se jeví stále zřetelněji jako velké tajemství vesmíru.

Jejich činnost vyplývá zcela samovolně z dávající se lásky a chce býti přijímána zcela svobodně otevřeným srdcem. To je smysl modlitby, kterou se ke svatým obracíme, či spíše, kterou se obracíme k Bohu, uvádějíce jména bytostí, ve kterých jeho láska zazářila nejčistěji.

⁴ Pascal odpovídá na otázku, proč Bůh ustanovil modlitbu: „... aby sdělil svým tvorům důstojnost příčiny.“ Pensées (Br. str. 513).

Jsouce ve společenství a uctívající především památku vždy slavné Panny, Rodičky Boha a Pána našeho, Ježíše Krista, ale i Tvých svatých apoštolů a mučedníků: Petra a Pavla, Ondřeje, Jakuba,⁵ Jana, Tomáše, Jakuba,⁶ Filipa, Bartoloměje, Matouše, Šimona a Tadeáše,⁷ Lína, Kléta, Klementa, Xysta, Kornelia, Cypriána, Vavřince, Chrysogona, Jana a Pavla, Kosmy a Damiána i všech Tvých svatých, pro jejichž zásluhy a prosby rač udělit, abychom ve všem Tvou pomocnou ochranou byli chráněni. Skrze téhož Krista, Pána našeho. Amen.

První je jmenována Panna, kterou zasáhla v hloubi srdce veliká rána. Dokud její synové nejsou jedno s jejím Synem, nemá její Stabat konce. Ona sbírá úzkosti našich duší, obětujíc nám v mateřském srdci kříž, nejvyšší dar Božské chudoby chudobě lidské.

Otec sesílá bolest na své dítky, jenom aby je osvobodil od nich samých, aby je otevřel propastem svého světla a radosti.

Záruka této svrchované lásky je Panna, milosrdně vklíněná mezi trnovou korunu a naše mučené tělo jako něžná záře.

Po ní zaujmají u stolu večeře místo apoštolové, pokorně triumfující v oživující smrti Páně, na kterou nyní hledí ve věčném rozbřesku Vzkříšení.

Jejich počet doplňuje Pavel, pronásledovatel, po boku Petra, který zapřel, aby se dosvědčilo vítězství lásky a úplnost odpuštění, účinnost milosti a tvárliвість duše, jež se nechává ovládati

„jako prut ysopu v ruce Páně . . .“⁸

Po nich přináší Beránkovi pět papežů mučedníků daň krve.

Cyprián z Kartága provází s Korneliem nevěstu

⁵ Bratr Janův (Jakub Větší).

⁶ Jakub Menší, syn Alfeův.

⁷ Nazývaný také Juda.

⁸ Verlaine praví doslova: „Já, jenž jsem jen ysopový prut v ruce Páně.“

Církev, o jejíž nehynoucí jednotě svědčí svou smrtí lépe než slovy.

Jáhen Vavřinec nese kalich, který obdržel z rukou Xysta, aby zachycoval drahocennou krev, pro kterou oba svou krev prolili.

Pět mučedníků zakončuje tento průvod se vzácnou svatozáří Zlaté legendy, utkané lidovou zbožností, která je uvedla na toto místo.

Tento výčet by bylo lze prodloužiti.

Postačí jména, uvedená zde na důkaz obcování svatých. Církev je jedna na nebi i na zemi. Zád' lodi je ovšem ještě ve stínu, ale příd', zářící bělostí, vyplouvá do živoucího světla věčné slávy. Naše žvatlání se rozrůstá ve chválu svatých a záření jejich pomáhající dobroty utiňuje rozechvění našeho srdce.

Jak by nemilovali u krbu lásky, jak by nejednali v plnosti života? Jestliže však jsou tak opravdově naši bratři, není Bůh nekonečně více náš Otec?

HANC IGITUR

Jsme z téže rodiny, „jsme pokolení Boží“.⁹

Modlitba, kterou jsme právě přečetli, působila hluboce v první větě zmínkou o společenství a pečlivosti našich vznešených prvorozených bratří, kterou předpokládala. Následující modlitba obsahuje slovo „rodina“ se všemi jeho jasnými myšlenkovými spojitostmi.

Rodina je jakoby osoba ve více členech. Náležeti k rodině je býti v lůně něhy, kde je každý člen jakoby věčně rozen. Ten nebo onen se snad zasvětil zcela odlišným pracím a třeba jen zřídka mluví o svých vnitřních myšlenkách a o lásce, která je poutá k jejich krbu. A ona je přece stále s nimi jako tajemný dech a jedenkrát se náhle slije v mlčenlivém nitru duší hmotný prostor, který zaujímá, různé činnosti, jimž je útočištěm, a různé tváře, jež se v něm setkávají. Nastane účast na věcech nekonečně sladkých, které nebude lze jmenovat. Nastane pocit

⁹ Skutky, 17, 28.

jednoty. Budeme ve středu. A pojednou se pozná, že nepokojná činnost, letmo spřádající pásma denního života, je jen viditelné promítnutí mlčenlivého pouta, tepla to a světla, přijetí a něhy ducha života, v nevyřknutelně průsvitném mimočasové plnosti. Vnějšek je pro nitro a posobná mnohost viditelných úkonů je zcela zařízená k pokojnému vyplnění jediného úkonu - života se svrchovaně napjatou usebraností.

Není to zřejmé v umění? Nenastává tvůrčí okamžik tehdy, když se hmota zvnitřní, když počne nazírání, když se zrak zbaví času?

Jak by se mohlo přehlédnout, že je věčnost naše vlast, že je neviditelné náš domov? Zdá se, že požíváme pozemské stravy jako anděl Tobiašův a zatím naše srdce neviditelně ochutnává nebeský pokrm. Jdeme k věčnému životu proměnlivostí smyslového světa, neustále připoutávání nejvzácnějšími nabídkami k tajemné Přítomnosti, jež ovládá naše nejvyšší oblasti, připoutávání tím, co nám zjevuje víra - nevýslovnou rodinou tří Osob, jejíž důvěrností nás láska oživuje.

Jsme opravdu jedna rodina, jak praví tato modlitba, poněvadž ve skutečnosti náležíme k jeho rodině, k jednomu rodinnému svazku s ním - neviditelně spojení s jeho Duchem. Není dojemné šlechtictví ve větě: „ Jsme jedno pokolení?“ Naše rysy musejí nésti jeho stopu a naše úkony musejí mít jeho velikost.

Není mimo to sladce bezpečné říci: „Jsme jeho děti?“ Kéž rozpražené knězovy ruce oblekou obětní dary naší naprostou důvěrou. Kéž toto gesto, prosící o milosrdenství,¹⁰ je známka naší odevzdanosti.

Tuto tedy oběť naší služby a celé své rodiny, Pane, prosíme, abys usmířen přijal a zařídil naše dny ve svém pokoji a rozkázal, abychom byli vysvobo-

¹⁰ Řekli jsme v kolektě, jaký smysl je třeba dáti modlitbě a že modlitba nechce ohnout neoblomnost Boží, nýbrž naši. „Ježíš prosil lidi - a nebyl vyslyšen,“ praví Pascal, *Mystère de Jésus*, Br. 553.

zeni od věčného zatracení a byli připočteni ke stádcí Tvých vyvolených. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Máme rodinu, máme příbytek, k němuž klíč je láska. Ať jsme vydědění, jestli je naše srdce otevřené, máme stále v Bohu svůj domov.

QUAM OBLATIONEM

Domov v Bohu jsme my v Něm, ovšem s podmínkou, že On je nejprve v nás. Jeho bohatství se musí do nás přelíti, abychom byli schopni žítí jeho život. Aby v nás onen Život vytryskl jako vrcholný výraz našeho života, musíme býti nesení po stupních jeho duchovosti a niternosti. To ovšem nebude možné bez přeměny tak hluboké, že se nám bude zdát smrtí. Odsunuvše hranice svého rodinného obzoru do nekonečna, budeme mít dojem, že jsme navždy vyhnáni z vlasti.

Naše výchova k božskému je za tuto cenu: musíme se vysvléci ze sebe a obléci božské jakýmsi mravním předpodstatněním, které činí z Božského já já naše. Nestane se to bez přisvědčení celého našeho ducha, celé duše, celého srdce, všech sil.

Quam oblationem vyprošuje milost říci toto ano v takové plnosti, jako je vyřkla požehnaná Panna v den zvěstování, když jí bylo nabídnuto mateřství, které mělo krváceti až do Stabat.

A tu oběť, prosíme, rač Ty, Bože, učiniti ve všem požehnanou, přijatou, platnou, důstojnou a příjemnou, aby se nám stala Tělem a Krví nejmilejšího Tvého Syna, Pána našeho Ježíše Krista. Amen.

Hmotná oběť, kterou jsme zasvěcovali všemi obětními modlitbami, byla zřejmě pouhý symbol duchovního předání nás samých, což je základní podmínka oběti, které se účastníme. Kristovo ano je získáno a jeho slovo na rtech kněze neomylně vykoná to, co vyslovuje.

Posvěcený chléb a víno, skutečně obklopené jeho přítomností, však nám neprospějí, jestli je naše láska duchovně nevstřebá, činíc nám¹¹ je tím, čím jsou samy o sobě - Tělem a Krví Pána našeho Ježíše Krista.

Nadešel tedy okamžik, kdy je mu třeba ponechat svobodu v naložení s naším životem a umřítí sobě, jako On umřel za nás.

Nechť Božská slova, vyjadřující a působící nevýslovný dar jeho Přítomnosti, vyjádří a způsobí také naše darování a učiní nás zcela přítomny v Tom,

PROMĚŇOVÁNÍ

... který večer před tím, než trpěl vzal chléb do svých svatých a ctihodných rukou a pozdvihnuv oči k nebi, k Tobě, Bohu, Otci svému všemohoucímu, činně Tobě díky, požehnal, rozlomil a dal svým učedníkům, řka: Vezměte a jezte z toho všichni, neboť TOTO JEST TĚLO MÉ.

Podobným způsobem, když bylo po večeři, bera i tento přeslavný kalich do svých svatých a ctihodných rukou, zase Tobě díky činně, požehnal a dal svým učedníkům, řka: Vezměte a pijte z toho všichni, neboť

TOTO JEST KALICH MÉ KRVE, NOVÉ A VĚČNÉ ÚMLUVY - TAJEMSTVÍ VÍRY - KTERÁ ZA VÁS A ZA MNOHÉ BUDE VYLITA NA ODPUŠTĚNÍ HŘÍCHŮ.

Kolikrát to budete činiti, číňte to na mou památku.

„Budete mě vzývati a já vás vyslyším.“¹² „Nenechám vás sirotky, přijdu k vám¹³ a vaše srdce se

¹¹ Není to snad smysl epiklese byzantské liturgie, která je sice až po proměňování, ale prosí, aby se nám chléb a víno silou Ducha sv. staly Krev a Tělo Páně? Srovnej Chrysost. (Meester str. 144.).

¹² Jerem 29, 12.

¹³ Jan 14, 18.

bude radovati.“¹⁴ „Není Pán Bohem mrtvých, nýbrž živých.“¹⁵

Upomínka na smrt je pramen života. Zmínka o minulém naplňuje přítomné Jeho Božskou skutečností, neboť věčná Láska zahrnuje všechny časy týmž matěřským objetím, ve kterém spočinul milovaný učeník při poslední večeři.

„Hle srdce, které tolik milovalo lidi.“¹⁶ Bůh je Srdce, Bůh je zcela Srdce, Bůh je jen Srdce, „Bůh je Láska.“¹⁷

Pane, co jsi učinil - a jak tvé Slovo splynulo s mých rtů?

Poslechl jsem - „to číňte“ - vykonal jsem dílo, které mi svěřil můj Otec. Můj pokrm jest plniti jeho vůli¹⁸ - číňte totéž, abyste se mohli mnou živiti. „Slova, která jsem vám mluvil, jsou duch a život.“¹⁹ Musíte duchovně jísti mé Tělo a pít mou Krev a vejít do Mne, svrchované Chudoby věčného celopalů. „Tělo neprospívá.“²⁰

Naše ovšem. Tvé však, Pane?

Mé tělo je svátost Ducha, mé tělo je jen průhledný závoj nad propastmi Ticha, vyplněnými Slovem. Bylo by bezpráví chtít je pojmouti vaším tělem.²¹ Mé tělo je třeba zasáhnouti duchem, obětováním, podobným mému, sebezřeknutím, které vás přivtělí k živé hostii mého člověčenství.

Pane, vysvobod mě ode mne a ať žiji v Tobě, pro Tebe a Tebou, jako Tvé lidství přebývá ve Slově, svém vlastním já, ať jsem závislý na Tobě, svém pravém já a vysvobozen od svého sobeckého a tělesného já.²²

¹⁴ Jan 16, 22.

¹⁵ Matouš 22, 32.

¹⁶ Zjevení sv. Markéty Marie.

¹⁷ 1. Janův 4, 16.

¹⁸ Jan 4, 34.

¹⁹ Jan 6, 64.

²⁰ Jan 6, 64.

²¹ „Nemáme tedy o těle Kristově souditi podle svého těla“ (Sv. Augustin).

²² Srv. Bérulle (u Brémonda III, 84-85). Na Ježíše máme hleděti jako na své naplnění, je jím a chce jím býti, jako je

To ti od té doby stále nabízím. Neřekl jsem tvými rty:

*Toto je mé Tělo,
Toto je má Krev?*

Nejsem já ve vás kněz - jediný Kněz a jediná Oběť? Nepochopili jste, že vaše kněžství spočívá v tom, abyste nebyli vy, nýbrž Já, abyste Mě nechali vyslovit Já svými rty, svým srdcem, svým životem?

Neustanovil jsem umýváním nohou nový smysl hierarchie - sloužiti na kolenou, aby byl pokorou a láskou dokonce v duši zrádce a odpadlíka vzbuzen obraz Otce? Věru není hlubší stav chudoby než váš, neboť jste se chudobou zřekli sebe.

Můj Bože, je to tak? Kéž se vzdám sebe, abych Ti popustil celé místo, kéž jsem zcela průhledné okno, kterým prozařuje Tvá tvář.

Tu je mé tělo, výměnou za tvé, tu je má krev, aby se ve tvých rukou staly živou hostií, ve které moji bratři zachytí světlo tvého obličeje a postihnou tlukot tvého srdce.

Tajemná výměna nastává právě na vrcholu liturgie, když je chrám naplněn tichem, když s posvěcených rtů tiše sestupují slova, zmocňující se podstaty, když ruce kněze vyzdvihují živé odznaky Velikého Chudáka, když hostie proráží obzor jako ranní slunce, když kalich shrnuje celý prostor v perličce Krve, když zvuk zvonu spojuje v ladném víru svých vln všechny hlasy jednotvárným úderem, podobným jiskřivému kovářovu bušení na zvučné stěny zvonu, jenž zpívá:

Tajemství víry!

V tomto okamžiku je zastaven život vesmíru. Církve, dychtící učiniti i ze starců novorozeňátka, za-

Slovo naplněním lidské přirozenosti, která v něm přebývá. Neboť jako tato přirozenost, vzata ve svém původu, je v rukou Ducha Sv., který ji vytrhl z ničeho a zbavil ji vlastního bytí a dal ji Slovu, aby ji Slovo přijalo, ji si přisvojilo, doplnilo ji svou vlastní Božskou podstatou, tak jsme my v rukou Ducha Sv., který nás vytrhl z hříchu, připoutal nás k Ježíši jako Ježíšova ducha, vycházejícího z něho, získaného jím a jím poslaného.“ Srovnej dále str. 404.

chycuje vodu a krev ze srdce, otevřeného přehlubokou ranou.

UNDE ET MEMORES²³

Co nyní říci, aby to neznescvětilo nesmírné tajemství a nezranilo pokoru Ticha, v němž se sám Bůh snížil?

Církev našla zázračně oproštěná slova, zamezující jakýkoliv vpád lidského „já“.

Bylo by tak snadné rozplývati se dosvědčováním nehodnosti a vyvolati si hrůzu proroků před tváří Boží slávy, když se právě proneslo ústy hříšného člověka věčné Slovo. Poněvadž však to chtěl Bůh, je lépe uchýliti se k jeho moudré lásce: „Rozpomněli jsme se na Tvé přikázání a poslechli jsme v upomínce na Tebe.“

Proto také, Hospodine, my, Tvoji služebníci, ale i lid Tvůj, pamatujíce jak na blahé utrpení a zmrtvýchvstání, tak i na slavné nanebevstoupení téhož Krista, Syna Tvého, Pána našeho, přinášíme přejasně Tvé velebnosti z Tvých darů a údělů²⁴ obět čistou, obět svatou, obět neposkvrněnou, svatý Chléb života věčného a Kalich trvalého spasení.

Tajemství bolesti se opírá o Tajemství oslavení, které je dokonává. Alespoň On má vše dokonáno! Zbožnost se utěšuje myšlenkou, že On již nemůže zakusiti mučení, kterým Ho křížovaly všechny naše hříchy, kterým na něm spočinuly všechny naše smrtelné úzkosti, leda že je zakouší v nás.

Jeho rány, věční svědkové, trvají dále. Jsou živá modlitba, jejichž pět křížů, knězem naznačených nad posvátnými dary, rozprostírá do prostoru neomylnou účinnost.

Naše přilnutí k Oběti, jejíž stopy jeho rány stále nesou, nám dává jejich sílu. Kristova smrt je v nás.

²³ Tato modlitba se označuje jménem anamnese, připomínka.

²⁴ Podobná formule je i v liturgii sv. Jana Zlatoústého.

Život a jeho láska naplňuje svou plností naše srdce. Jemu obětujeme ve své lásce. Ježíš je náš dar. Obětujeme Ti, Otče, svůj dar z Tvých vlastních darů a není menší než Tvůj.

SUPRA QUAE

Zmínka o starozákonních obětech zdůrazňuje vznešenost Oběti Nové úmluvy a tak zahrnuje do její nevyčerpatelné působnosti všechny doby. Kříž všechny objímá tajemným rozpětím, na všechny se rozlévá křtem života Krev Božského mučedníka.

Všechna století jsou křesťanská nadějí, jež je naplňuje, všechny duše jsou křesťanské podle míry své dobré vůle.

Třebaže Krista neznají, přece k němu lkají svými nezřetelnými vzdechy a třebaže dosud neznají jméno Spasitelovo, On volá každého vlastním jménem s vrcholku Kalvarie, na němž vyvrcholily dějiny.

Každý pravý duchovní život z Něho povstává, každé světlo a milost vychází z jeho plnosti.

Dies irae přiznalo Sybille prorocký ráz a při tom nevyšlo z rámce křesťanství, čtvrtá Vergilova ekloga platila za Bohem vnuknutou věštbu, právě tak se rozumělo u věřících humanistů samo sebou, že každý výhled na lepší budoucnost je předtucha příchodu Toho, „jenž byl naděje a očekávání národů“.²⁵

Dějiny jsou kristocentrické a vesmír neméně, jestliže je pravda, že všechno stvoření očekává, „že bude osvobozeno od poroby porušení ve svobodu slávy synů Božích“.²⁶

Všennáleží Kristu, Kristus je pro všechny a pro vše.

Víra jásá, že Ho mohla dáti všem tvorům, volajíc k jeho oltáři všechny, kteří Ho uslyšeli, všechny, kteří Ho hledali, všechny, kteří byli v srdci žáky „Boha neznámého“. Abel přichází k jeho oltáři s prvorozeným beránkem svého stáda, Abraham k němu přivádí svého syna, předka Ježíšova jako

²⁵ Vergil 4. ekl.

²⁶ Řím 8, 21.

on sám, Melchisedech přináší chléb a víno. Beránek věčné oběti bude Syn a pod obrazem chleba a vína síla jeho oběti se bude věčně rozlévatí od západu na východ.

Nedivme se tomuto spojení, ve skutečnosti nejsou prorocká jen slova, nýbrž i samy události a osoby, které je prožívají a věci jim přidružené.

Vše je zařízeno k Duchu, „jenž naplňuje svět a zná vše, co se říká,“²⁷ k „Moudrosti, která silou sahá od jednoho konce světa ke druhému a vše dobrotivě pořádá.“²⁸

Stvoření není ponecháno náhodě. Nekonečně různé bytosti, jež zahrnuje, tvoří vesmír, jakousi jednotu, jejíž tajuplná vzájemnost neustále obnovuje rovnováhu a jejíž duchovní touha řídí vývoj.

Může se ovšem zdát, že dějiny vesmíru, pokud je známe, nemají vztahu k duchu, jenž se objevuje tak pozdě a tak pomalu se vyvíjí, a že hra světových sil nemá ani v nejmenším zájem o ducha.

A třebaže je velmi nesnadné vědět, jakou součinnost světu přinášíme pouhou svou fyzickou jsoucností, připouštějící v tomto pořádku možnost dosud nepoznaných změn - můžeme si mysliti, že tajemný vzlet, který proniká každou bytost a urychluje její hmotný vývoj, odpoutává ve ní velikou vášeň k bytí a životní dravost, je svou mocí, svou stálostí, hmotným rázem své výbušnosti, důkaz, že je tu zúčastněna nekonečná hodnota a že uvnitř hoří oheň.

Zdá se zcela rozumné připustiti, že nesmírná vůle k bytí, prokvašující celou přírodu, směřuje k uklidnění, v němž se jakostně vyjadřují zduchovnělé, rozbouřené síly v průzračné tváři, zcela otevřené, ve světle pohledu, soustřeďujícím všechny hloubky moře v jednom průhledném bodě.

Svět je jistě ospravedlněn, když se někde rodí světec.

Svatost totiž korunuje svobodou titánský jásot sil, hnětoucích hmotu. V člověku, v němž je zastoupeno

²⁷ Moudrost 1, 7.

²⁸ Moudrost 8, 1.

všechno stvoření,²⁹ nekonečná vidina, za kterou nejasně spějí, přichází k uvědomení svého tajemství a dosud nepojmenované Skutečnosti, jejímuž neodolatelnému přitahování podléhá, se otevírá brána.

Člověk se musí uvědoměle chtít ztráceti před touto Skutečností. Jakmile se jí oddá, jakmile se bez výhrad odevzdá jejímu objetí, sám svět se osvobodí v duši zbavené sebe, ve které životní síly, ve vesmíru odpoutané, zvniterní, očistí se a soustředí, tiše lnouce ke svrchovaným požadavkům posledního cíle.³⁰

Co vlastně Ona Skutečnost je a jak se jeví její činnost? Je méně důležité vědět, co je, než býti vnímavý na její popudy.

S tohoto hlediska duše, které kdykoliv a kdekoliv přisvědčily bez výhrady, přilnuly zcela, alespoň zahrnutě, k tajemství kříže, na němž si vše k sobě táhnoucí Láska zvolila projevit své propasti.

Všichni se nyní účastní Tajemství oltáře, na němž pokračuje věky táž Oběť s biblickými hrdiny, vyvolenými to předobrazy věrnosti a zárukou naší naděje - s Abelem, Abrahamem, Melchisedechem.

A shlédni na ně milostivou a vlídnou tváří a oblib si je, jako sis oblíbil dary svého spravedlivého sluby Abela a oběť našeho praotce Abrahama a onu svatou oběť, neposkvrněnou obětinu, kterou Ti přinesl Tvůj nejvyšší kněz Melchisedech.

V těchto několika slovech se nám naskytuje celý rozvrh náboženství: tajemná jednota dějin, duchovní význam vesmíru, ustavičná naděje a věčná láska.

SUPPLICES

Tvorstvo není jen ve světě viditelném.

Zázračná rozmanitost, jejíž podívanou nám tento svět ukazuje, je jen matný obraz bohatosti světa čirých duchů.

²⁹ Sv. Řehoř 91. homilie (Nanebevst.).

³⁰ Myslíme na sv. Františka a jeho Píseň slunce.

Vědouce, že Bůh je duch, divili bychom se, kdyby nestvořil svět duchový podle svého obrazu, dříve než vtiskl hmotě stopu svého jasu. Divili bychom se, kdyby tento duchový svět byl jen v nižším stupni a těsně spojen s hmotou (příklad je naše člověčenství). Naopak, jistě je neporovnatelně bohatší, rozmanitější, krásnější než svět viditelný.

Víra potvrzuje tuto předtuchu rozumu vnuknutou smyslem pro hodnoty a potřebou souladu - je to předmět víry v anděly.

Nezhmotňujme představy bytostí, jejichž přirozenost nemá rozsáhlosti a nebude nám nesnadné pochopiti - jestli dětinsky neomezíme stvoření na to, co lze zachytiti očima - nesmírné rozšíření, které našemu pohledu na svět dá tento tajemný biblický přínos.

Do naší bytosti nevnikají stálým přítokem jenom proudy světového života, nýbrž jsme též neustále obklíčeni povznášejícím nebo svádějícím našeptáváním, kterým nás ovlivňuje podle své dobré nebo špatné povahy svět duchů. Naše svoboda tu má ovšem neporušitelné právo volnosti, které nemá vzhledem ke světovým vlivům, jimž je vydán náš organismus.

Jisté je, že je vlastní sázkou v boji svoboda a že se tam ocitá podle svého dobrého nebo špatného zaměření a podle každého díla Božího, ponechaného našemu přisvědčení. To činí neviditelný souboj, jehož stálé dějiště je naše duše, ještě napínavější.

Láska, rozlitá v našich srdcích Duchem Svatým, jenž nám byl dán, nás činí v míře, v jaké v nás žije, schopné uniknouti neblahému ponoukání - zlý duch je totiž oslepen Láskou - a nechává nás otevřené všem dobrým vlivům.

Jak je sladké myslet na světlé svazky a vznešená přátelství, která nám lze uzavírat s věrnými anděly tichým prostřednictvím modlitby.

Modlitba, o které uvažujeme, se doprošuje jejich přispění, aby zanesli na nebeský oltář obět, podanou na našem. Jejich množství spojujeme v andělovi,

jenž se zjevil vidoucímu na Pathmu, stojí před oltářem se zlatou kadidelnicí v rukou.³¹

Tento nebeský oltář je zřejmě jen obraz. Není však obraz spasitelná činnost nebeských duchů, jejich ustavičná ostražitost, nehynoucí láska a neviditelná účast na posvátné liturgii.

Není to nejvhodnější chvíle k obnovení přátelství s našimi vznešenými bratry - anděly?

Pokorně Tě žádáme, všemohoucí Bože, rozkaž, aby tyto dary byly přeneseny rukama Tvého svatého anděla na Tvůj vznešený oltář, před tvář Tvé Božské velebnosti, abychom, kdož přijmeme z této účasti na oltáři svatosvaté Tělo a Krev Tvého Syna, byli naplněni všelikým požehnáním nebeským a milostí. Skrze téhož Krista, Pána našeho. Amen.

Kristova oběť má ovšem sama o sobě nekonečnou cenu, ke které přispění andělské nic nepřidá. Naše omezená schopnost vnímati však může zmenšiti její účinnost.

A právem se obáváme, aby nebylo naše srdce příliš malé pro takový Dar.

VZPOMÍNKA NA MRTVÉ

„Není Bůh Bohem mrtvých, nýbrž živých.“³² Zesnulí zmizeli našim očím. Jeho očím nezmizeli. On zná místo jejich pobytu, jejich osud zná Ten, jenž „je miloval až do konce“. Můžeme však se s nimi spojití my, můžeme se s nimi stýkati?

Zaujímalí přece v našem životě tak důležité místo, byli světlo našich očí, pramen naší radosti, duše naší duše - a to že by bylo navždy skončeno?

Jak by to mohlo skončiti, jestli je člověk spíš duch než tělo a jestli jsme se opravdu zúčastnili toho nejvnitřnějšího a nejduchovnějšího v nich.

Jak jinak je opět naléztí a kterou cestou k nim

³¹ Zjev. Sv. Jana 8, 3.

³² Matouš 22, 32.

dospěti, když ne právě usebráním v nejhlubším nitru?

Jestliže opravdu zesnuli v Kristu - a můžeme v to stále doufat - stalo se to jistě proto, aby unikli rozdílů prostoru a času, všem hmotným potřebám, veškeré vnější proměnlivosti. A tu je jediný účinný prostředek k spojení s nimi, totiž vyšinout se do roviny niternosti, ke které oni dospěli, snahou žítí jejich život.

Poněvadž tento život zpropastnil důvěrností s Bohem a poněvadž zároveň Bůh je jejich příbytek, potřava a odpočinek, jak něžně praví naše modlitba, proto těsným přimykáním k Němu, hlubokým pronikáním do jeho života, pronikneme do jejich života a obnoví se styk, přerušovaný ve stavu viditelném, daleko živěji v tichém přátelství duší.

Jistě je třeba hledat uvnitř, nechceme-li se ztratit ve vnějšku, zbudovaném ze stínů viditelného světa, pro představování si poměru k našim milým, který by je udržoval na vnějším dějišti, kterého se je třeba pro pokrok duchovního života již zde na zemi stále dokonaleji zbavovati. Jestliže jsou vysvobozeni od proměnlivosti světa smyslového, zrozeni životu Ducha, jestliže jsou v Bohu, nedovedeme si představit mezi nimi a námi krásnější pouto než stále užší společenství vnitřního života, jehož pramen, střed a dar je Bůh.

Naše láska nezachrání tak pouze svou hlubokou opravdovost, nýbrž ještě rozvine svou možnost jednání, neboť jim můžeme jaksi dáti Boha, když jsou dosud zadržováni na očištných zastávkách tajemného očiště - nebo do jisté míry napětím naší lásky k Němu můžeme zvětšit jejich blaženost z toho, že jej mají, když došli k blaženému patření.

Nejbezpečnější prostředek stálého spojení s nimi je: žít tak, abychom stále byli hodni Boha.

Není pochyby, že ve své lásce k nám neodložili nic, co *zasluhovalo věčného života*. Můžeme tedy připustit, že jejich touha po důvěrnosti s námi je daleko větší než naše vlastní touha - s jedinou vý-

hradou, která se vždy v opravdové lásce sama sebou rozumí³³ - neboť jsou v ohnisku Lásky samy.

Avšak i my se k Němu můžeme přiblížit, neboť „v něm žijeme, se hýbáme a jsme“.³⁴ Jsme i my v Bohu, třebaže ne tak plně, a Bůh je v nás. Není však Bůh nebe věrných duší? Tedy je v nás nebe v tom stupni, v jakém je v nás Bůh.

Je nám tedy dovoleno dovozovati, že je naše duše chrám svatých duší právě tak jako svatyně Boží. Nejsme oprávněni se domýšlet, že je v sobě jakýmsi způsobem nosíme a že jsou nepoměrně blíže naší duši než dítě srdci matky, svému tajuplnému stánku?

Kristus převýšil naše nejodvážnější naděje, učiniv z prolínání Božských osob pouto našeho vzájemného pronikání, „aby byli jedno v nás, jako jsme jedno Ty a já“.³⁵

Není bezpečnější útěchy než toto činné a posvěcující společenství s našimi drahými v důvěrnosti neustále rostoucí podle našeho sjednocování s Bohem.

Bůh nám je nevzal. Ukryl je ve svém srdci, aby byli našemu srdci blíže.

„Bůh není Bohem mrtvých, nýbrž živých.“

Rozpomeň se také, Pane, na své služebníky a služebnice N. a N., kteří nás předešli se znamením víry a odpočívají spánkem pokoje. - Prosíme, Hospodine, abys jim a všem v Kristu odpočívajícím popřál místa občerstvení, světla a pokoje. Skrze téhož Krista, Pána našeho. Amen.

Prosme Boha, aby naše nynější city byly takové, aby mohly věčně trvat a rozšířme svou vzpomínku, zahrnující do ní všechna úmrtí, o nichž nám dnes přinesly zprávu noviny, všechny duše, na které nikdo nepamatuje, všechny hrdiny³⁶ dějin, jejichž jména jsou vepsána v našich srdcích, neboť nepřestali

³³ Je vyslovena v předchozí větě.

³⁴ Skutky 17, 28.

³⁵ Jan 17, 21-22.

³⁶ Modlitba za hrdiny dějin je znamenitý příklad, jak zobraziti dětem postup náboženství, účinnost modlitby a obcování svatých.

býti a žíti tam za záclonou noci, která zahaluje poslední osud lidí, aby vše bylo přivedeno k Bohu.

NOBIS QUOQUE PECCATORIBUS

Ve shromáždění, spojujícím všechny věky, světy a duše jmenuje kněz hlasitě na posledním místě konečně i sebe hříšníkem a bije se v prsa jako publikán.

Ví velmi dobře, že je nehoden svátostného ztotožnění, které ho navždy přidružuje k osobě Ježíšově. Neustále v duchu klečí před slovy, jimiž Kristus jeho rty vyslovuje Já, před slovy obtěžkanými božským odpuštěním, před dušemi, které ho nazývají otcem a zasluhují mu světlo, které jejich šlechtnost v něm zapaluje, před všemi bolestmi, které nezlehčil, před všemi opuštěnými, které nevyhledal, před celým světem, který od něho čeká vykoupení.

Klečí na posledním místě mezi hříšníky před velikým Chudásem, od něhož přijal čest, jehož potupu však nechtěl snášet.

Nobisquoque peccatoribus. - Také nám hříšníkům.

Jak pociťuje pravdu tohoto obvinění tváří v tvář svrchovanému sebezapření Božímu, jak se mu jeví nicotná všechna jeho kázání, když zmlklo věčné Slovo a jak se mu zdá ubohá všechna jeho domýšlivost, když si Učitel a Pán vyvolil poslední místo.

De multitudine miserationum tuarum sperantibus - doufajícím v přemíru Tvého milosrdenství.

Není ubohost předmět milosrdenství? Sv. Pavel praví: „Budu se tedy spíše velmi rád chlubiti svými slabostmi, aby ve mně přebývala síla Kristova.“³⁷

Jak podivuhodné útočiště. Je jako lék v zápětí nemoci, jako slunce, odhalivší ránu, ale také jako láska, která jí uzdraví!

„Šimone, synu Jonášův, miluješ mě více než ti to?“³⁸

Jak mírnou ironií a zářivým úsměvem šetrně na-

³⁷ 2 Korint 12, 9.

³⁸ Jan 21, 15.

rážejí tato slova na pyšné prohlášení, které se tak slavnostně zhroutilo: „Kdyby se nad Tebou všichni pohoršili, já se nepohorším.“³⁹ A přece se apoštol odvažuje ještě říci: „Pane, Ty víš vše, Ty víš, že Tě miluji.“⁴⁰

„Když jsi byl mladší, opásal ses sám a chodils, kam jsi chtěl. Když však zestárneš, vztáhneš své ruce a jiný Tě povede, kam nechceš.“⁴¹

Vlastně jádro každé chyby je vůle být vlastní silou to, co lze být jen silou Boží, co jen Bůh může býti v nás, neboť žítí je nám nechati jeho žítí v nás, poněvadž býti konec konců je: dáti se.

Podivuhodně jasné! Hřích je přilnutí bytosti k sobě, zesobečtění, které bytost činí světlu neprostupnou, držení, které ji uzavírá v sebe a úžasně zneplodňuje, jako je naopak pokora otevřená a tím se šíří a rozlévá, shromažďujíc všechno jas.

Můj Bože, chci už konečně být! Býti jako Ty jsi, věčně sám sebe rozlévaje, máje nevýslovně prostý pohled s nekonečně průzračnou láskou, máje ve Svém Já třikrát podstatně jsoucí Chudobu.

Můžeme se ještě dnes přeroditi pokorným vyznáním, radostí ze sebezřeknutí, které On si zvolil za kolébku.

I nám svým hříšným služebníkům, doufajícím v množství Tvého milosrdenství, dej nějaký podíl a společenství se svými svatými apoštoly a mučedníky: s Janem, Štěpánem, Matějem, Barnabášem, Ignácem, Alexandrem, Marcelinem, Petrem, Felicitou, Perpetuou, Agatou, Lucií, Anežkou, Cecilíí, Anastazií a všemi svatými, v jejichž společnost nás rač, prosíme, připustiti, ne podle zásluhy, nýbrž jako štědrý Dárce smilování. Skrze Krista, Pána našeho.

DOXOLOGIE

Přímluva svatých má sílu z prostřednictví Kristova. Jejich prosby se ztrácejí v jeho prosbách jako řeky v moři.

³⁹ Marek 14, 30. ⁴⁰ Jan 21, 17. ⁴¹ Jan 21, 18.

Jeho jméno uzavírá všechny naše modlitby a jediný záměr posvátné liturgie je sjednocení s jeho Osobou.

Kánon zakončuje doxologie, v níž je Kristus, Prostředník, vyvýšen plným výrazem, upomínajícím na lyrickou⁴² zhuštěnost kristologie⁴³ sv. Pavla.

Každé dobro sestupuje od Otce Kristem a každá chvála jím stoupá k Otci. Tím se praví, že je Ježíš zároveň Bůh, dávající se člověku a člověk, dávající se Bohu nevylicitelným soutokem dvou lásek, vzájemně se sobě odevzdávajících. Je Bůh, odpovídající a odpovědný za člověčenství, které je jen odpověď na výzvu jeho lásky. Je Bůh, rozprostírající nad ním družnost onoho Já,⁴⁴ které je pouze Dar, a to člověčenství je pouze celopal, strávený tímto plamenem, živoucí družnost, namířená k Bohu, svému já.

Kánon se zakončuje tímto setkáním, v němž tajemství kříže ukazuje své propasti - Bůh, ukřižovaný v člověku a člověk, ukřižovaný v Bohu, v jednotě jediné božské Osoby.

*Hledte a popatřte, zda je bolest, podobná mé.*⁴⁵

Křesťanstvo opravdu neustalo poslouchati tuto výzvu a „hleděti na Toho, jehož probodli“.⁴⁶ Neustalo bojovati proti všelikému zlu, které je počátek bolesti a přece přijalo bolest „jako božský lék na naše bolesti“. Snad nic nezpřítomní citelněji Krista a jeho věčnou působnost jako samozřejmá slova dělníka, stíženého nevyléčitelnou nemocí, pronesená s tváří, prozářenou vnitřním světlem: „Lze snadno trpěti, neboť trpěl dobrý Bůh.“

Není vznešenější theologie.

Kristus není postava z minulosti, stále se s ním setkáváme v hlubinách duše.

Skrze něhož, Hospodine, všechno toto dobré, vždy

⁴² Lyrický - vycházející z nadšení a nadšení sdělující.

⁴³ Nauka o Kristu - kristologie.

⁴⁴ Osoba Slova.

⁴⁵ Lam 1, 12.

⁴⁶ Jan 19, 37.

tvoríš, posvěcuješ, oživuješ, požehnáváš a nám uděluješ.

„Toto dobré“⁴⁷ je vše, co jsme přijali v řádu přirozeném i v řádu milosti, vše, co bylo stvořeno v samotném svém Prameni, který je pod způsoby proměněných darů označován trojím znamením kříže.

Které díkůčinění za takový Dar postačí kromě sama Daru?

Skrze něho, s ním a v něm jest Tobě, Bohu, Otci všemohoucímu, v jednotě Ducha Svatého všechna čest a chvála po všechny věky věkův. Amen.

V dřívějších dobách zdvihl po těchto slovech jáhen kalich se dvěma držadly, dostatečně veliký pro přijímání věřících pod způsobem vína, zatím co papež pozdvihl proměněný Chléb. Jejich úkony se zkřížily a splynuly v jediný obětní úkon, nejvýznamnější doprovod doxologie.

Z tohoto obřadu se zachovalo přiblížení obou způsob paterým znamením kříže a pozdvižení obou zároveň.⁴⁸

Obětujeme Otci, co je mu nejmilejší a co máme nejlepšího, určujete si zároveň životní program, který v nás dovrší tajemství oltáře:

Skrze Něho, s Ním, v Něm. Amen.

POZNÁMKY O SVATÝCH Z K Á N O N U

A) V C o m m u n i c a n t e s.

Mimo Panny Marie a apoštolů jsou v tomto výčtu tři první nástupci Petrovi: *Línus*, *Kletus* neboli *Anakletus*, a *Klement*, proslavený listem Korintanům (asi r. 95-96), napsaným při příležitosti neshod, vzniklých v jejich církvi. Je v něm (hl. 59-61) nejkrásnější dochovaný příklad liturgické improvisace. *Xystus II.* (píše se též *Sixtus II.*), papež, za Valeriána (254 až 260) byl přepaden na hřbitově *Pretextata* a nablízku stát r. 258. *Kornelius* pravděpodobně náležel k rodu *Korneliů* a

⁴⁷ Srovnej: Batiffol str. 272-274; Fortescue, *La Messe* str. 471.

⁴⁸ Říká se tomu malé pozdvihování.

byl by to potomek Syllův. Byl za Galla vypovězen do Centumcellae (Civita Vecchia), kde r. 253 zemřel. Byl ve styku s Cypriánem z Kartága, který mu poslal list, blahopřeje mu za slávu „vyznání“. „Jestliže jeden z nás, zavolán Božím milosrdenstvím, předejde druhého smrti, ať naše přátelství setrvá před Pánem a ať neustane naše modlitba před Otcem za naše bratry a sestry.“ (Ep. 92.) Cyprián sám, ke křesťanství obrácený asi r. 246, z advokáta biskup asi r. 250, je jedna z nejušlechtilejších osobností křesťanského starověku. Jeho vážnost v polovině 3. stol. lze přirovnati k vážnosti Ambrožově. Nešťastně se dostal s papežem Štěpánem do zapleteného sporu o křtu heretiků, jehož neplatnost dokazoval dialekticky, důvěřuje příliš vlastním obrazům. „Církev má jako ráj plodné stromy, které uzavírá ve svých zdech. Tyto stromy zavlažuje čtyřmi řekami, totiž čtyřmi evangelií, jimiž rozlévá spásným a nebeským zaléváním křestní milost. Může, kdo není v Církvi, zavlažovati ze zřidel Církve?“ (Ep. 73, 10.) Papež Štěpán se drží církevního podání: „Nihil innovetur nisi quod traditum est.“ Cyprián ostatně uznal, že „Pán nejprve Petrovi, na němž založil Církev a v němž složil a ukázal původ její jednoty, dal moc, kterou je opravdu na zemi rozvázáno, co rozvázal Petr.“ (Ep. 73, 7, 1.) Myslel si však, že Petr v Antiochii ustoupil, napomenut Pavlem (Ep. 71, 3) a měl za svou povinnost zaujmout ke Štěpánovi jeho postoj. Bylo nebezpečí že spor skončí rozkolem, ale Štěpán umřel. Cyprián byl několik dní potom vyhnán do Kurub a následujícího roku odsouzen ke stětí. Prokonsul Galerius Maximus se ho ptal: „Ty jsi Thascius Cyprián?“ - „Jsem,“ odpověděl biskup. - „Ty jsi papež bezbožníků?“ - „Jsem.“ - „Nejsvětější císařové ti nařizují, abys jim obětoval.“ - „To neudělám.“ - „Pamatuj na sebe.“ - „Vykonej předpis, věc je jasná a není třeba dlouhých rad.“ Prokonsul skončil: „Thascius Cyprián bude ztrestán mečem.“ Biskup Cyprián nato řekl: „Budiž Bůh požehnán!“ Poprava vykonána týž den. Cyprián očekával ve lněné tunice popraveného, dal mu vyplatit 25 zlatých mincí, zavázal si oči a obdržel smrtelnou ránu 14. září 258.

Vavřinec, jáhen Sixta II., byl umčen několik dní po něm 9. či 10. srpna 258.

Chrysogonus, původem Řek, žil v Římě za Diokleciána (285-305), stal se rádcem Anastasia a zemřel mučednický v Aquilei.

Jan a Pavel, důstojníci Konstance II., byli štáti ve svém domě na Celiu v Římě za Juliána Odpadlíka (361-363). Podle jiného názoru náležejí pronásledování předešlému a jejich ostatky byly do Říma přineseny z východu. *Kosma a Damián* zemřeli mučednický za Diokleciána (285-305) v Aegeae v Cilicii. Je snadno patrné, že ve volbě dvou posledních se zúčastnila lidová zbožnost. Je to jeden z několika málo případů, v němž lze ve staré římské liturgii zjistiti její zásah.

B) V Nobis quoque peccatoribus.

Jan, prvně jmenovaný, je Jan Křtitel, který je „hlas a volání“, jeho život a smrt je obsažen v jeho slovech: „Kdo má nevěstu, je ženich. Ženichův přítel však, který stojí a slyší ho, se velice raduje pro hlas ženichův. Nuže, tato má radost se naplnila. On musí růsti, já se menšiti (Jan 3, 29-30).“

Matěj je apoštol, jehož označil los v náhradu za Jidáše (Skutky 1, 15-26).

Štěpán prvomučedník (asi r. 36). Mladý muž, jménem Šavel byl při jeho kamenování (Skutky 7, 58). Kristova milost, vyprošovaná umírajícím Štěpánem, z něho učinila Pavla.

Barnabáš, levita z ostrova Kypru, záhy v Jerusalemě obrácený, (Skutky 4, 36), uvedl obráceného Pavla k apoštolům (Skutky 9, 27). Apoštolové ho poslali do Antiochie, kde byli Kristovi učedníci po prvé nazváni křesťané (Skutky 11, 22 až 26). Poznav Pavlovo nadání, přivedl ho z Tarsu do Antiochie (Skutky 11, 25) a podnikl s ním apoštolskou cestu na Kypr, po které následovalo prvé proniknutí na jih Malé Asie (Skutky 13, 14). Nějaká neshoda je později oddělila (Skutky 15, 39) a pro Pavlovu slávu se poněkud zapomnělo na toho, jenž jej velkomyslně přivedl k uplatnění.

Ignác, biskup v Antiochii, byl za Trajána odsouzen k předhození zvěři (asi r. 107). Zanechal sedm krásných listů, překypujících láskou ke Kristu. Římanům, jejichž přímluvy ve svůj prospěch se bál, napsal tato nenapodobitelná slova: „Když o mně budete mlčet, stanu se slovem Božím, jestli však příliš milujete mé tělo, budu opět zvuk. Není mi vhod nic, leč býti podán v obět svému Bohu, dokud ještě je oltář připraven. Jsem zrno Boží a budu mlet zuby zvěře, abych se stal neposkvrněným chlebem Kristovým. Přidejte se k mému názoru, vím, co je mi prospěšné. Nyní začínám být učedník. Přibližuje se mé zrození. Nechte mě dojít k čistému světlu. Když ho dosáhnu, budu pravý člověk. Dovolte mi napodobit

umučení mého Boha. Když ho někdo v sobě nosí, ať pochopí, co chci a ať zakouší soucit, znaje, co mě leká. Pozemská láska je ve mně ukřižována a není již ohně pro hmotu, bublá však ve mně živá voda a praví uvnitř: Pojď k Otci!“ (Ř. 2, 7.)

Alexander je pravděpodobně jeden ze sedmi synů sv. Felicity, „jež byla věrou služebnice Kristova a napomínáním se stala matkou Kristovou“. (Sv. Řehoř, Homil. in Evang. lib. 1. hom. 3.) Byl se svými bratry umučen před matčinými očima v době Marka Aurelia (asi r. 162). Fortescue a Dom Van-deur vidí spíše v tomto Alexandrovi prvního papeže tohoto jména (106-115).

Exorcista *Petr* a kněz *Marcelín* byli za Diokleciána umučeni na místě nazývaném „Černý les“, od té doby se mu říkalo „Bílý les“.

Felicitas a Perpetua byly dány v divadle v Kartágu zvěři za Septima Severa (193-211) na počátku III. století. Perpetua ukázala nepřemožitelnou statečnost. Píše: „Poněvadž jsme byli všichni odsouzeni k předhození zvěři, šli jsme do žaláře radostně.“ A měla přece malé dítě, které v žaláři kojila. Její životopisec vypravuje, že když byla na místě svého umučení povalena rozzuřenou kravou, sepjala si vlasy sponou, „aby nevešla do slávy ve smutku“. Felicita dala v žaláři život dítěti. Když křičela bolestí, řekl jí kdosi z přítomných: „Jestli nemůžeš v této chvíli snést bolest, co budeš dělat před divými šelmami?“ - Ona odpověděla: „Nyní já snáším bolest, ale potom ve mně bude někdo jiný, jenž bude za mne trpět, poněvadž já budu trpět za něho.“

Agata z Palerma nebo Katánie na Sicilii byla umučena za Decia (251). Vypravuje se o ní, že pronesla k zhýralému soudci, který jí dal uřezati prsa, toto vznešené oslovení: „Ukrutníku, nestydíš se zraňovat ženě to, co jsi ssál u své matky?“

Lucie byla za Diokleciána vydána plamenům a štata (304).

Anežka „dala slovo nebeskému ženichovi, který ji živí mlékem a medem“ za Valeriána (254-260) nebo za Diokleciána (285-305). Praví se, že byla umučena ve dvanácti letech. Legenda je o tom lépe zpravena než dějiny.

Cecilie dosáhla mučednictví pravděpodobně za Marka Aurelia (177), když právě v Lyoně umírala Blandina, Pothin a druhové. Někteří dějepisci její umučení kladou do doby Alexandra Severa. Je to nepravděpodobné, poněvadž byl tento císař částečně křesťanům nakloněn.

Anastazie byla umučena v illyrské Palmarii za Diokleciána. Její jméno, znamenající zmrtvýchvstání, bylo tajemně přidáno do jitřní mše vánoční.

4. . . . rozlomil jej . . .

MODLITBA PÁNĚ

Spasitelnými rozkazy povzbuzení a božským naučením vedeni, osmělujeme se říci:

OTČE NÁŠ, JENŽ JSI NA NEBESÍCH,
POSVĚŤ SE JMÉNO TVÉ,
PŘIJĎ KRÁLOVSTVÍ TVÉ,
BUĎ VŮLE TVÁ
JAKO V NEBI, TAK I NA ZEMI.
CHLÉB NÁŠ VEZDEJŠÍ
DEJ NÁM DNES.
A ODPUSŤ NÁM NAŠE VINY,
JAKOŽ I MY ODPOUŠTÍME
NAŠIM VINNÍKŮM.
A NEUVOĎ NÁS V POKUŠENÍ,
ALE ZBAV NÁS OD ZLÉHO.
AMEN.

„Když však přišla plnost času, Bůh poslal Syna svého, učiněného z ženy, podřízeného zákonu, aby vykoupil ty, kteří byli pod zákonem, abychom obdrželi přijetí za syny Boží. A poněvadž jste synové, Bůh poslal Ducha Syna svého v srdce vaše, který volá: Abba! Otče! Proto již nejsi služebník, nýbrž syn. Jestli však syn, tedy i dědic skrze Boha.“⁴⁹

⁴⁹ Galat. 4, 4-7.

„Nepřijali jste zajisté ducha služebnosti, abyste se zase strachovali, nýbrž přijali jste ducha synovství, ve kterém voláme: Abba! Otče!“⁵⁰

„Kdysi jste byli tma, nyní však jste světlo v Pánu. Jako synové světla žijte.“⁵¹

To je výklad svatého Pavla. Kristus podal svůj v podobenství o marnotratném synu: „Když byl ne-daleko, spatřil ho jeho otec, byl jat milosrdenstvím, běžel, padl mu okolo krku a zlíbal ho.“⁵²

Otče náš! Jsme opravdu jeho děti a jeho život je náš. Naše děti jsou jeho děti, v duši maličkého, kterou křest spojil s Jednorozeným Synem, můžeme navštívit věčnou Trojici.

Matky, jaký to chrám se stal z vašeho domu, jakou monstranci vložil Bůh do vašich rukou, jakou modlitební knihu!

Otče náš! Je tak krásné, že duše, dostatečně prosté, aby daly plný význam těmto slovům, byly k nim přitahovány s neutuchajícím podivem jako k nebeskému střetnutí. „Matka de Ponçonas, zakladatelka reformovaných bernardinek, v mládí se v Ponçonas setkala s chudou pasačkou, zdála se jí tak zdivočelá, že si o ní myslila, že o Bohu nemá ani ponětí. Zavolala ji a srdečně se snažila ji poučiti. Podivná dívka ji prosila se slzami, aby jí naučila, co třeba činiti, aby dokončila Otčenáš. Pravila jí svým horáckým nářečím: „Nemohu se dostat ke konci. Již přes pět let, když vyslovuji slovo Otec a připomenu si, že ten, který je tam nahoře - ukázala prstem - že ten je můj otec. Pláču a celé dny zůstávám při hlídání krav v pláči.“⁵³

Jak veliké mravní požadavky bylo třeba splniti, aby tato nevýslovná něha mohla býti svědkem nekonečné bolesti, jež od počátku lidstvo trýzní? Zde na zemi to nemůžeme vědět. Kříž, který učinil samého Boha nerozdílným společníkem naší bolesti,

⁵⁰ Řím. 8, 15.

⁵¹ Efez. 5, 8.

⁵² Lukáš 15, 20.

⁵³ Brémond, Hist. du Sentiment relig. 2, 66.

je nám největší záruka, že je nám bolest mravně nutná a že je nejtajuplnější milosrdný dar jeho lásky.

Když nám byla bolest dána, nadešla naše hodina. „Kdyby nám Bůh dal vlastní rukou pány, jak bychom je poslouchali celým srdcem! A to jsou jistě nutnosti a na nás nezávislé události.“⁵⁴

Ostatně nám není zakázáno vyjádřit dojem, který nám vnuká utrpení a žádati Boha se sv. papežem Řehořem,⁵⁵ abychom byli vysvobozeni ode všeho zla minulého, přítomného a budoucího.

O vše lze prosit. Co nám Bůh dá, bude nám nejvhodnější, jestliže chápeme věci vnitřně a noříme svůj zrak do jeho zraku.

Zbav nás, prosíme, Hospodine, všeho zla minulého, přítomného i budoucího. A na přímlovu blahoslavené a přeslavné vždy Panny, Rodičky Boží Marie, a Tvých svatých apoštolů Petra a Pavla, Ondřeje a všech svatých, uděl milostivě pokoj ve dnech našich, abychom - jsouce podporováni přispěním Tvého milosrdenství - byli vždy prosti hříchů i zabezpečeni přede vším zmatkem. Skrze téhož Pána našeho, Ježíše Krista, Syna Tvého, jenž s Tebou žije a kraluje v jednotě Ducha svatého, Bůh, po všecky věky věkův. Amen.

LÁMÁNÍ

Políbení pokoje, uvedené slovy „Pax Domini“, lámání Chleba, Otče náš a přijetí Nejsv. Svátosti bylo bez pochyby před Řehořovým přemístěním Otčenáše spojeno ve vyjmenovaném pořadí.

V dobách, kdy byl ještě zvyk sloužit mši sv. společně,⁵⁶ vynikla asi myšlenka jednoty, jež proniká tyto úkony, velmi plasticky. „Poněvadž je to jeden

⁵⁴ Pascal, *Mystère de Jésus*. Br. str. 553.

⁵⁵ On asi zavedl do liturgie „Libera nos“ - alespoň v dnešní podobě - a dal dnešní místo Otčenáši. Původně se říkal po lámání chleba.

⁵⁶ Alespoň v Římě o hlavních svátcích až do 9. století. Duchesne, *Origines* str. 480.

chléb, jsme my mnozí jedno tělo, neboť jsme všichni účastní jednoho chleba.“ Tato slova sv. Pavla Korintánům osvětlují velkolepě původní obřady.⁵⁷

Aby se naznačilo, že je jen jeden chléb, papež vpouštěl do kalicha částčku Chleba, proměněného ve mši předešlé - několik dní před tím⁵⁸ - a uchoval částici z hostie pro příští liturgii, ponechal též několik částí, které klerici donesli kněžím ve vzdálených farnostech, kteří se nemohli účastnit liturgie ve staci.⁵⁹ Pro tento kvas, jak nazývali každou z těchto částek, byla týž den jen jedna mše svatá. Pro tyto částice byla jen jedna liturgie po všechny neděle, jako se přijímal jen jeden Kristus pod různými způsoby, což se naznačovalo obřadem smíšení. Papež ve chvíli přijímání vpustil část právě proměněného chleba do kalichu, vyslovuje modlitbu, kterou se modlíme dosud:

Toto smíšení a posvěcení Těla a Krve Pána našeho Ježíše Krista budiž nám, přijímajícím, k životu věčnému. Amen.

Políbení míru, kterého se účastnilo celé shromáždění, bylo před lámáním Chleba. Jednomyslná láska připravovala srdce na nevyličitelné navštívení. Potom byl rozlámán Chléb. Biskupové a kněží si vzali části, obdrževše proměněný Chléb od akolytů, kteří jej nesli s oltáře ve lněných šátcích. Papež k tomu dal ze svého křesla znamení a zpěv Agnus Dei⁶⁰ vyjadřoval tajemství.

Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi.

Potom se modlili Otčenáš a bylo rozdáváno sv. přijímání za zpěvu antifony.

V tomto obřadu se nejlépe vyjádřila dychtivost

⁵⁷ 1 Korint 10, 17.

⁵⁸ Původně se slavila mše sv. jen v neděli (v Římě až do 5. století).

⁵⁹ To byla slavná liturgie, řídil ji papež, v kostele, určeném při předchozí mši sv. Říkalo se mu stace. (Duchesne.)

⁶⁰ Alespoň od dob papeže Sergia (687-701).

po jednotě v té Církvi, kterou Ignác z Antiochie nazval „Předsedkyní hodů lásky“.⁶¹ Sem táhl lyrismus lásky ukázněně a římsky důstojně Matčino srdce.

Myslí na Emauzy a na ono podivné zaslepení, jež zabránilo učedníkům poznati Mistra, až jim láska k Poutníkovi otevřela oči.

„Audiendo ergo praecepta Dei illuminati non sunt, faciendo illuminati sunt.“

„Dokud naslouchali božským příkazům, nebyli osvětleni, osvětleni byli, jakmile je počali plnit. A Boha, kterého nepoznali při výkladu svatých Písem, poznali při lámání chleba.“⁶² Jejich láska jim dala spatřit lásku jeho.

Obřady se poněkud změnily, pořad se nezměnil. Duch Kristův je stále týž a láska je stále prvé přikázání.

Nemělo by se odtud začít vyučování ve víře a řešení všech jejích nejasností?

Právě tak by se stalo vyznání hříchů nejúčinnější a vedení duší nejbezpečnější, kdyby se vždy zůstalo u neomylného pravidla:

„Podle toho poznají, že jste moji učedníci, jestli se budete vzájemně milovat.“⁶³

Jsmo snad dnes příliš svádění, abychom viděli ve sv. přijímání úkon, který se týká jen nás a který konáme k vůli své osobní zbožnosti.

Svatá liturgie, nezneuznávajíc nezadatelná práva na důvěrný poměr k Bohu, v nás živí pečlivost o všechny. Nikdy jí nesejde s myslí mystické tělo, jehož nevyčerpatelný pokrm je svaté Tělo Páně.

Přijímání - když zůstaneme věrni jeho duchu - má být úkon mystického těla v nás spíše než vlastní dobro naší duše, nebo ještě lépe - osobní splynutí, po kterém toužíme, bude tím důvěrnější, čím dokonaleji zachováme ve svém srdci katolickost⁶⁴ křesťanské modlitby.

⁶¹ Ignác, Ep. ad Rom. (Lelong str. 54.)

⁶² Velikonoční pondělí, homilie sv. Řehoře.

⁶³ Jan 13, 35. ⁶⁴ Katolický - vše objímající.

Oč by bylo snadnější, mocnější a krásnější splnění velikonoční povinnosti, kdyby byli věřící zváni k účasti na „osobnosti“ Církve a ke společenství se svatými!

To je smysl velkolepé modlitby dnes po lámání Chleba a před políbením míru.

Pane Ježíši Kriste, jenž jsi řekl svým apoštolům: Zanechávám vám pokoj, svůj pokoj vám dávám, nehleď na mé hříchy, nýbrž na víru své Církve a rač jí podle své vůle udělití mír a jednotu, jenž žiješ a kraluješ, Bůh, po všechny věky věkův. Amen.

Je těžké představit si prostší prosbu, jež by lépe a nám přiměřeněji vykládala Ježíšovu modlitbu za jednotu.⁶⁵

Táž tužba je dojemně vyjádřena starou syrskou liturgií, opírající se o přirozený symbolismus svátostného znamení: „Jako tento chléb, nyní rozložený, roztroušený v klasech po pahorcích, se stal jedno, tak nechť se shromáždí Tvá Církev z končin země v Tvém království.“⁶⁶

Když se snažíme tuto nauku prožít a uvědomujeme si, že „jsme vespolek údy“,⁶⁷ můžeme bez obav vstoupiti do nejosobnějších končin svých potřeb a své nehodnosti.

Pane Ježíši Kriste, Synu Boha živého, jenž jsi z vůle Otce spolupůsobením Ducha Svatého svou smrtí oživil svět, sprost mě tímto svatosvatým Tělem a svou Krví všech mých nepravostí a veškerých běd a učiň, abych vždy lnul ke Tvým přikázáním a nedopust, abych se kdy od Tebe odloučil, jenž s tímž Otcem a Duchem Svatým žiješ a kraluješ, Bůh, na věky věkův. Amen.

*„Ježíš Kristus!
Ježíš Kristus!
Já jsem se od něho oddělil,*

⁶⁵ Jan 17.

⁶⁶ Didaché (Hemmer str. 16-18).

⁶⁷ Efez. 4, 25.

*uprchl jsem od něho,
zřekl jsem se ho,
ukřižoval jsem ho.
Kéž bych se od něho nikdy neoddělil.
Lze si ho uchovat jen cestou,
označenou evangeliem -
úplným a sladkým odřikáním,*

napsal Pascal v Memoriálu. Umírající Giacomone da Todi ještě žhavěji pro svou stručnost:

*Io piango perchè l'amore non è amato. - Pláču,
poněvadž Láska není milována.*

Kéž se, Pane, v Tobě ztratím a vzdálím se od všeho, co mě vzdaluje od Tebe.

*Požítí Těla Tvého, Pane Ježíši Kriste, jež se já
nehodný odvažuji přijmouti, nebudiž mi k odsouze-
ní a zatracení, nýbrž prospívej mi pro Tvou dobro-
tivost k ochraně duše a těla a k vyléčení, jenž žiješ
a kraluješ s Bohem Otcem, v jednotě Ducha Svaté-
ho, Bůh, po všechny věky věkův. Amen.*

5. A DAL JEJ SVÝM UČEDNÍKŮM

PŘIJÍMÁNÍ

„Mé Tělo je vpravdě pokrm a má Krev vpravdě nápoj.“⁶⁸

To bylo tak neobojetné prohlášení, že je nemohli rozluštit mnozí jeho učedníci. „Tvrdá je tato řeč, kdo ji může poslouchat?“⁶⁹ Kéž by byli vytušili to, nač jsme vrozeně sváděni zapomínat - že je Eucharistie svátost právě tak jako oběť a potud svátost,

⁶⁸ Jan 6, 56.

⁶⁹ Jan 6, 60. Srov. sv. Augustin: „Když slyšeli tato slova, mysleli jen na tělo, jako byli oni.“ V oktávě Božího těla (pátek 8. lekce).

pokud oběť, oběť kříže v srdci Církve, to jest v našich srdcích a v našem životě přimknutím celé bytosti k ukřižovanému Mesiáši, jenž nám dává své Zmučení za pokrm.

„Kdykoliv budete jísti tento chléb a pít tento kalich, budete zvěstovati smrt Páně, dokud nepřijde.“⁷⁰

Neznamenalo ono tajemné propuknutí Božského já našimi rty právě ono: Toto je Tělo mé. Toto je krev má?

Aby tato slova měla plný význam, aby v našich ústech nebyla svatokrádeží, je záhodno, aby bylo proměnění - vyproštěním z hmoty, které zbavuje chléb a víno podstaty - nějaký znak našeho sebezřeknutí,⁷¹ svátost sebevzdání, svléknutí našeho já, právě jako bude požití proměněných způsob svátostí našeho zcela vnitřního a zcela duchovního připojení ke Spasitelovi, jenž vniká do naší duše, svátostí oblečení Krista.

Jísti Tělo Syna člověka a pít jeho Krev je ono tajemství života na mystické hoře Alverno, kdež naše ukřižovaná duše svlékla sebe a oblékla Krista.

Proměňování a přijímání nelze myšlenkově oddělit a Hostie má stále podstatný vztah ke kříži.

Království Boží není dnes méně vznešené než za dnů událostí v Galileji a ačkoliv jest si nesmírně přát, aby bylo sv. Přijímání stále hojnější a denní, přece to nikdy nesmí být na újmu podstatného významu.

„Tvrdá je tato řeč, kdo ji může poslouchat?“

Je však to, Pane, Tvé slovo a Tvé Slovo je věčný Život. Čeho se odvážím, když se vrhnu do Tvých propastí?

Přijmu nebeský Chléb a budu vzývati jméno Páně.

Ať je má duše sebecudší, otvírá se ti jako dům

⁷⁰ 1 Korint 11, 26.

⁷¹ P. Condren praví: „Dejte se Kristu, abyste nejen obětovali v jeho úmyslu a duchu, nýbrž i jeho jménem a v jeho osobě. Při tomto úkonu se musíme zapřít a býti tu pouhé údy Krista.“ (Brémond III. str. 405.)

Zacheův, abys v ní žil svým životem v záři svého světla.

Pane, nejsem hoden, abys vešel pod mou střechu, řekni však jen slovo a má duše bude uzdravena.

Kněz před sebou učiní kříž Hostií, kterou drží a říká:

Tělo Pána našeho Ježíše Krista zachovej mou duši k životu věčnému. Amen.

Potom odkryje kalich a sesbírá drobečky ze vzácné hostiny a vpustí je do kalicha.

Čím se odplatím Hospodinu za vše, co mi učinil? Vezmu kalich spasení a budu vzývati jméno Páně. Chválit a vzývat budu Pána a budu osvobozen od svých nepřátel.

Uchopí kalich a žehnaje jím, opět praví:

Krev Pána našeho Ježíše Krista zachovej mou duši k životu věčnému. Amen.

Přijímají věřící, pozdvihující ke knězi tváře, tváře z hory Tábor, upřené k Hostii, tváře zcela produševnělé, které obkličuje vnitřní světlo nehmotným jasem. Tváře květín, otevřených jitřní září. Tváře nehybným závojem víček proměněné v modlitbu, tváře nevýslovného mládí na výsluní otevírající se věčnosti. Tváře zmrtvýchvstání. Tváře, které mi ukázaly krásu Božského dětství člověka. Tváře jež jsou odraz jeho Tváře.

ANTIFONA K PŘIJÍMÁNÍ

Po návratu k oltáři kněz vykoná obmývání, aby se zabránilo znesvěcujícímu styku částech proměněných způsob, které snad ulpěly na jeho rukou nebo rtech. Očišťuje rty:

Kéž čistou myslí, Pane, pojmem, co jsme ústy pozili a nechť se nám stane z daru časného lék věčný.

Očišťuje prsty:

Necht, Pane, utkví v mých útrobách Tvé Tělo, jež jsem požil a Krev, kterou jsem pil, a dej, ať nezůstane poskvrna hříchů ve mně, jehož občerstvily čisté a svaté svátosti, jenž žiješ a kraluješ na věky věkův. Amen.

Tyto úkony mají symbolický význam - nic není samo o sobě znesvěcující nebo nečisté. Přítomnost Boží je pramen všeho bytí a vše je v ní život. Naše používání věcí činí je mravně dobré nebo špatné. Určité sdružení obrazů a představ vtisklo věci náš mravní postoj a věci promluvily. Pravidelně tedy zařídíme nebo vyjádříme správně vztahy svého vnitřního života k okolnímu světu vhodným použitím znaků.

Naše péče i o nejmenší částičky hostiny Páně svědčí o hodnotě, kterou jí přisuzujeme a podporuje v nás něžnou lásku, jejíž klenotnice je úcta.

Týž cit vybízí k uctivému zacházení s nářadím k posvátné liturgii, jako by neslo čerstvou pečeť dokonaného tajemství.

Proto nyní kněz uctivě zastírá kalich rouškou, jako byla Veroničinou rouškou zastřena zmučená tvář a kůr zatím zpívá antifonu k přijímání.

Původně to byl žalm, zpívaný pravděpodobně na způsob vstupní modlitby tak dlouho, dokud trvalo přijímání věřících.

Je dnes zúžen na antifonu, a když antifona zmizela, na jeden či dva verše, jejichž tekst je nejčastěji z žaltáře. Nápěv i obsah bývá nevystihle krásný.

Vrabec si našel domov a hrdlička hnízdo, kam by uložila svá mláďata; já pak našel Tvé oltáře, Pane zástupů, Králi můj a Bože můj. Blahoslavení, kdo přebývají v Tvém domě. Budou Tě chváliti na věky věkův.⁷²

V nevýslovné chvíli duše spočine v Bohu, jako spočinul Jan při večeři na srdci Mistra:

⁷² Třetí neděle postní.

*Posadila jsem se ve stínu Toho, po němž jsem toužila. Jeho ovoce je mým ústům sladké.*⁷³

V duši nastává opojné vytržení velepísně průhledným žářem božsky vášnivé lásky, jež dává žhavým výzvám biblické svatební písni svátostnou průsvitnost v tajemné samotě nejosobnější důvěrnosti úkonem všeobecného přijímání.

Člověk je v Církvi stále sám, třebaže je zároveň neodlučitelně spojen s druhými, neboť spojení je v Bohu, jenž ovšem oživujícím vanem svého Ducha působí vzájemné pronikání duší, ale otevírá každé neomezené prostory svého Srdce. Duše se dotýkají, ale v proudivém ovzduší, v němž každá podivuhodně svobodně vydechuje, zahrnuta jsouc nekonečnou něhou, která je tak osobně věnována každé, jako je všem podstatně společná.

Již umění a věda se stávají obecným majetkem v míře, v jaké byly největší důvěrnost.

Jak by tedy nebylo mystické sjednocení ještě nedotknutelnější tajemství největší důvěrnosti v míře, v jaké její záření zasahuje do hloubky všech duší?

Právě tak tajemné „oblečení“ Krista-Hostie, v němž dosahuje mlčení takové plnosti, že se zdá býti tlukotem Jeho Srdce v srdci našem, je neomylně pramen nejvroucnějších přímluv a nejvšeobecnější péče.

*Okuste a vizte, jak je sladký Pán. Blahoslavený člověk, jenž v něho doufá.*⁷⁴

Nepostačí svolávat všechny duše, celý vesmír má být svědkem jeho přítomnosti a celá příroda má jásati při jeho příchodu.

*Kvette, květy, jako lilie a vydejte vůni. Zazeleňte se mile, prozpěvujte píseň a dobrořečte Pánu v jeho dílech.*⁷⁵

Stále tomu tak nebude. Nemůžeme stále žít v jásavém rytmu svátku Božího Těla. Přijde vyprah-

⁷³ Srdce Panny Marie.

⁷⁴ Osmá neděle po sv. Duchu.

⁷⁵ Růžencová slavnost.

lost a hořkost opuštěnosti, kdy bude třeba znova vyrušiti ze spánku usnuvšího Pána, aby věděl o nebezpečí svých.

*Všimni si mého volání, zpozoruj hlas mé modlitby, můj Králi a můj Bože, neboť se k Tobě, Pane, budu modliti.*⁷⁶

*Odejmí ode mne pohanění a potupu, neboť vyhledávám, Pane, Tvé zákony, neboť rozjímám o Tvých nařízeních.*⁷⁷

*Nakloň své ucho a rychle mě vysvobod.*⁷⁸

Je možné, aby od nás byl vzdálen kalich, když nemohl býti ušetřen jediný Syn?

*Otče, jestli mě tento kalich nemůže minouti, leč bych jej pil, staň se Tvů vůle.*⁷⁹

„Ježíš jediný na zemi, vydán mukám ne lidskou, nýbrž všemohoucí rukou, nejen nese své trápení, nýbrž je vůbec zná. Tato muka a opuštěnost trpí v hrůzách noci.“⁸⁰

*Mé srdce očekává již jen pohana a bída. Hledal jsem někoho, kdo by se se mnou rmoutil a není nikoho; někoho, kdo by mně potěšil a nenalezl jsem.*⁸¹

Láska musí být ochotna dáti vše, i když nic nedostane. V odumření srdce dosahuje celé své pravdy a touto smrtí povstane s věčným prohloubením a uplatní touto smrtí celou svou tvůrčí plodnost a svou vykupitelskou schopnost. Jistě jedenkrát s úžasem objeví, že právě v největší opuštěnosti přispívá Kristu, jenž je „ve smrtelném zápase až do skonání světa“.⁸²

Byl jsem nemocen a navštívili jste mě. Amen, a-

⁷⁶ Druhá neděle postní.

⁷⁷ Pátek Suchých dnů v září.

⁷⁸ Sedmá neděle po sv. Duchu.

⁷⁹ Květná neděle.

⁸⁰ Pascal, *Mystère de Jésus* (Br. 553).

⁸¹ Původní mše sv. Nejsv. Srdce.

⁸² Pascal, tamtéž.

men, pravím vám, pokud jste to učinili jednomu z těchto mých nejmenších bratří, mně jste učinili.⁸³

Největší tajemství mystické „noci“, ve které se duše vzpírá ve strašné opuštěnosti, kdy se zdá Boží přítomnost na vždy ztracena, kdy jí všechny modlitby nevyslyšeny padají zpět, až konečně víra objeví ve zraněném srdci jednoho z bratří, před nímž pokleká celá bytost, Tvář, která na čas zmizela a očekávala nás v skrytu v bolestné svatyni této duše, je:

Když mě nenacházíš v modlitbě, hledej mě v bratřích.

*Tanto tempore vobiscum sum
et non cognovistis me?⁸⁴
Jsem s vámi tak dlouho
a neznáte mě?*

6. Díkůčinění

POSTKOMUNIO

Ať je Bůh sebeblíže, je přece nevystihlý. Dar, který nám dal, je nepochopitelný. Jeho láska je nekonečné tajemství. Žádná duše je nikdy nevyčerpá. Každá odhalí jen tu jeho část, kterou je naplněno její bytí. Toto porozumění je pro každou duši zvláštní a je její tajemství. Nechť se mu jen v tichu odevzdá a žije v něm. Teď nebo nikdy je třeba naslouchati jedinému Slovu, přitisknouti se k němu, nepřimísiti nic ze svého já, býti pouhé „ano“ a živé „amen“.

Posvátná liturgie nám nevnucuje city pro tento okamžik, ani nepředbíhá nepředvídatelné a samovolné odhalení, jež nám snad učiní milost. Naopak vnitřně nás uzpůsobuje jejímu vlivu, soustřeďujíc celou naši bytost v modlitbu dosti všeobecnou k vy-

⁸³ Sv. Kamila 18. července.

⁸⁴ Filipa a Jakuba 1. května.

jádření myšlenky všech a dosti zdrženlivou, aby se ponechala naprostá svoboda Duchu Svatému: „Podobně však i Duch přispívá naší slabosti. Nevíme totiž, zač bychom se měli modlit, jak je třeba, ale Duch sám se za nás přimlouvá vzdechy nevyslovenými.“⁸⁵

Kněz říká: Dominus vobiscum a uvědomuje si, že se nyní tento povzdech tajuplně naplnil. Neshromažďuje přítomnost Páně celou Církev ve vnitřní, téměř hmatatelné jednotě v produševnělém ovzduší? Jaká slast v tomto pozdravu, jaká radost a něha!

Pán s vámi.

Oremus - Modleme se!

*Nasyceni jsme, Pane, svatými dary. Dej, prosíme, abychom v ustavičném díkůčinění setrvali.*⁸⁶

Jen několik slov na oslavu nevystihlé návštěvy. To je nejvyšší zanícení, jemuž se oddává římská zbožnost „ve střízlivém opojení Ducha“. V modlitbě jako ve starých basilikách je táž prostota, nečiní se tajemnou, lze v ní vnitřně vyčísti krásu na prvý pohled a každým novým popatřením se bez mezí dostávají hlouběji. Je to táž dobrovolná chudoba jako ve čtení o umučení, v němž se neodvažuje lidské vzrušení přimísiti se k dojmu z Božské tragedie.

Nač množiti slova, když žádné nestačí? Právě díkůčinění je život podle tajemství, jež jsme právě slavili.

*Nasyceni, Pane, nebeskými sladkostmi, prosíme, abychom vždy toužili po tom, čím vpravdě žijeme.*⁸⁷

Když je život vnitřní, svébytné dění, jehož počátek a konec je uvnitř, jak lze usilovněji a svobodněji žíti, než se neustále ztotožňovati s božským Pramenem?

Připuštění, Pane, k posvátnému stolu, čerpali jsme s radostí vodu ze zřídels Spasitele. Krev jeho, prosí-

⁸⁵ Řím. 8, 25.

⁸⁶ Neděle v týdnu po Nanebevstoupení.

⁸⁷ Šestá neděle po Zjevení Páně.

*me, budiž nám pramen vody, vytryskující do života věčného.*⁸⁸

Tento pramen, otevřený na kříži, se však v nás nerozlije, leč jestliže je v našich srdcích zasazen sám kříž.

*Přijali jsme, Pane, božskou svátost, ustavičnou památku Tvé nesmírné lásky. Uděl, prosíme, abychom zásluhami a následováním svatého Pavla čerpali z Tvých pramenů vodu, která vtéká do věčného života, a obsahovali v mravech a životě Tvé přesvaté umučení, do našich srdcí vtisknuté.*⁸⁹

Bůh si nelibuje v utrpení svých dítek, ale nemůže jim odepřít účast na tajemném rození svého života, jež je nejúžejí spojuje s jednorozeným Synem. Mateřství duše je bolestné jako mateřství ženy. Tato bolest nemá účel sama v sobě, nýbrž v prostoru, který životu otvírá. Kříž je strom života, jehož tajemství něžně vyjadřuje alegorie o vinném kmeni: „Každou ratolest na Mně, která nese ovoce, můj Otec očistí, aby nesla ovoce více.“⁹⁰

Není se třeba zmenšovati, nýbrž naopak uskutečňovati stále dokonalejší plnost bytí scelováním duše a těla.

*Prosíme, Pane, nechť okoušíme z přijetí Tvé svátosti pomoc duši i tělu, abychom se mohli radovati - na obou uzdravení - z bohaté hojivosti nebeského Léku.*⁹¹

Této plnosti nelze zřejmě dosáhnouti rázem v životě, podrobeném vývoji. Dosáhne se jí jen za cenu neustále obnovovaného úsilí, aby se celou bytostí opětoval Dar každého okamžiku odhalováním Božské skutečnosti za závojem věcí.

Prosíme, Pane, nechť v nás dokonají Tvé svátosti,

⁸⁸ Nejsv. Krve Páně.

⁸⁹ Sv. Pavla z Kříže 28. dubna.

⁹⁰ Jan 15, 2.

⁹¹ Jedenáctá neděle po sv. Duchu.

*co v sobě obsahují, abychom v pravdě a skutečnosti dosáhli toho, co teď slavíme v obraze.*⁹²

Postihnouti ostatně neznamená vystihnouti. Budeme věčně přesahováni a naše srdce se bude moci stále radovati, že Bůh je nekonečně větší, než jej naše schopnost obsáhne, lnouc k Bohu pro Boha, zcela bez ohledu na naše blaho⁹³ a k sobě jen jako k odlesku Boha.

A právě Bohu na tom záleží, aby si naše duše uchovala úplnou čirost skla a šíři velké katedrály.

*Bože, jenž své velebnosti připravuješ věčný přibýtek z živých a vyvolených kamenů, pomoz svému pokorně prosícímu lidu, aby bylo zvelebeno duchovním vzrůstem, co prospívá k hmotnému rozpětí Tvé Církve.*⁹⁴

Je tu nepochopitelný prostor, který nikdy nezúží žádné otroctví, v němž na břehu božského oceánu naše duše zhluboka vydechuje. Schopnost lásky je míra naší svobody. A kdyby nás chtěl celý svět spoutat, nezabrání nám otevření srdce. „Když je tísněna nádoba těla, šíří se prostory lásky.“⁹⁵

Jana z Arku shromáždila ve svém srdci i na hranici celou Církev, nevykloučila ani své soudce z ohnivého křtu svého mučednictví.

*Vlej v nás, Pane, ducha své lásky, abys svou dobrotivostí sjednotil ty, které jsi nasytil jedním nebeským chlebem. Skrze Pána našeho, Ježíše Krista, Syna Tvého, jenž s Tebou žije a kraluje v jednotě Ducha Svatého na věky věkův. Amen.*⁹⁶

⁹² Sobota Suchých dnů v září.

⁹³ P. Condren krásně praví: „Jsme více zavázáni Bohu za jeho vlastní blaženost a zalíbení než za to, že nás činí v sobě blaženými.“ (Brémond, op. cit. III. 399.) „Je lépe skrýti se v Bohu a přitisknouti se skrze Ježíše k neznámému v Bohu.“

⁹⁴ Posvěcení chrámu.

⁹⁵ Sv. Augustin, na sv. Matouše 7. čtení.

⁹⁶ Mezi různými modlitbami - za svornost.

7. modlitby k rozpuštění či rozeslání

MODLITBA NAD LIDEM

Společnost dobře spořádaná, křesťanské shromáždění, se nemůže rozejítí jakkoliv. Předpokládá od začátku do konce obětování osobních, třeba i oprávněných zálib. Jsme tu spíš k vůli bratřím než k vůli sobě, abychom s nimi utvořili v Ježíši jedinou osobu vzletem jediné modlitby, modlitby Ježíše v Církvi. Je tudíž nemyslitelné, aby se bez platného důvodu odcházelo před znamením k rozchodu, na jehož místě je dnes odchod kněze. Vystřídaly se různé zvyky, v naší liturgii jsou po nich viditelné stopy.

Modlitba nad lidem, jež je dnes v postních dnech za postkomuniem, je asi modlitba propustná. Je vždy přímo před rozpuštěním a jak se zdá, bylo to původně jediné žehnání,⁹⁷ obvyklé v římské liturgii.

Možná, že k jejímu vymizení přispělo zavedení slavnostního požehnání po *Ite missa est*. Ve dnech postu se udržela dodnes asi proto, že v nich obyčejně řídil liturgii jen kněz, a pro toho byl daleko vhodnější její prosebný ráz. Požehnání v pravém slova smyslu byla výsada biskupská.

*Kněz říká: Oremus, diakon: Humiliate capita vestra Deo. Skloňte hlavy před Bohem!*⁹⁸

*Bože, obnovovateli a příteli nevinnosti, veď k sobě srdce svých sluhů, aby byli shledáni stáli ve víře a v díle činní, zapálení jsouce ohněm Tvého Ducha.*⁹⁹

⁹⁷ To znamená, že dnešní požehnání po *Ite missa est* je poměrně pozdní zvyk. Vandeur, *La sainte Messe* str. 296, Duchesne, *Origines* str. 483, Batiffol str. 300, Fortescue 514.

⁹⁸ Taktéž v liturgii sv. Jana Zlatoústého (Meester 164), toto požehnání však bylo před modlitbou k přijímání, jako to bylo zvykem ve staré galské liturgii. Duchesne 235.

⁹⁹ Středa po 2. neděli postní.

Je to sloh našich kolekt a nauka je tu obsažena také tak stručně a plně.

*Bože, jenž se nad doufajícími v Tebe raději smilováváš, než hněváš, dej, ať hodně oplakáváme zlo, které jsme učinili, abychom si zasloužili naléztí milost Tvé útěchy.*¹⁰⁰

Je možné vyjádřiti lépe neobmezenou naději, kterou v nás toto milosrdenství vzbuzuje, než to činí modlitba v úterý svatého týdne?

Bože, nechť nás Tvé milosrdenství očistí od veškeré skryté staroby a učiní, abychom byli schopni svaté novosti.

Nekonečno se nikdy nevyčerpá. Jak by mohla Božská Tvář v našich srdcích ztrnouti? Je stále nová, čím dál mladší a krásnější. Každý den nastává nový podiv nad jeho poznáním s pocitem, jako bychom ho dosud neviděli, se svěžestí nového objevu a s radostí zrození.

Oči naší duše podržují vzácný jas dětství, zář tváře, na níž božská novost věčného zahlazuje známku času.

Naše mladost je před námi, blížíme se svému zrození.

ITE MISSA EST

Missa¹⁰¹ znamená poslání, poslání živé Velepísně

¹⁰⁰ Sobota po 4. neděli postní.

¹⁰¹ Missa místo missio: poslání nebo propuštění, totiž zde znamení k rozloučení shromáždění dané. Původně bylo dvojí missa - dvojí rozpouštění: rozpouštění křtěnců před obětováním, či lépe po evangeliu (Liturgie sv. Jana Zlatoústého op. cit. str. 94-97) a rozpouštění věřících po přijímání. Křtenci zůstali až do „missa catechumenorum“, pokřtění věřící, alespoň nestížení nějakým trestem, vylučujícím ze svatých tajemství, měli zůstat až do „missa fidelium“.

Odtud se snadno první část liturgie začala nazývat missa catechumenorum a druhá missa fidelium. Když zaniklo katechumenství, neměl tento rozdíl odůvodnění a celá liturgie dostala jméno missa. To ovšem platí jen pro západ. Východ si

Otci, o němž píše, posláním dítek na božskou ženn „Staršího bratra“.

„Vše je vaše, vy však jste Kristovi a Kristus Boží.“¹⁰² Dosud nespátřené hvězdy, nepostihnuté mlhoviny, neznámá slunce a všichni třpytiví poutníci nebeských cest - neviditelné soustavy v drobnohledném prostoru jediného atomu, tajemné záření, plynoucí z jeho ran¹⁰³ a nespočetné vlnění, jež poutá všechna tělesa v nekonečném rytmu neslýchané hudby, což je sama jednota vesmíru, všechny tyto prostory, síly a zmary tě volají. Chtějí být v tvé chvále jediný hlas, jediný výkřik lásky ve tvém srdci s řičícími tvory pouště a zamlklými tvory moře, se všemi temnými boly domácích zvířat.

Oči odkryjí ještě širší oblasti. Kmitající se hmyz, s bzučením sem a tam poletující, moudří mravenci, pracovití a tiší, jemní motýli, tyto slavné nápěvy mlčení, květy vzduchu, jež naplňují jitro zpěvem a květy bez křídel a bez hlasu, jež skýtají světlu ve svých skvoucích kalíšcích odpočinek - celý soulad vůní, barev a zvuků hledá ve tvé duši útočiště.

Cím spíše pak duše tvých bratrů!

Všichni hrdinové dějinám známí, všichni hrdinové neznámí, je jich velký počet, všichni svatí, mocní, slabí, všechny oběti a všichni hříšníci, neboť v knihách je „kdysi“, v lásce je „teď“. Všechny tyto duše opravdu žijí a tvá modlitba k nim může dospět, ať jejich kosti odpočívají v dávnověkých jeskyních nebo pod čerstvou hlinou tragických bojišť. Po věky všechny duše i ty, které dosud nejsou a jež božským tajemstvím budoucí lásky budou. Především však zachoval jméno liturgie, jež znamená veřejnou službu, zejména bohoslužbu. (Fortescue str. 526 velmi jasně tuto otázku vysvětluje a připomíná, že v řeholi sv. Benedikta není ještě missa jméno mše, nýbrž že znamená dovolení k odchodu z jakéhokoliv úkonu.) Srovnej Řehole hl. 17; 9, 13, 22, 25 a Peregrinatio Etheriae u Duchesne, Origines str. 513. Mystický výklad, který podáváme, opírá se o vnitřní Život slova a ne o jeho hmotný vývoj.

¹⁰² 1 Korint 3, 23.

¹⁰³ Poněvadž radioaktivita vzniká samovolným rozpadem atomů radioaktivních prvků.

ty, které tě obklopují, které ti dnes Bůh poslal do cesty, ty, které žijí v těle, jemuž jsi povinen obstarávat chléb, světlo, odpočinek, zdraví, radost ze života.

Hlad těla totiž brání v pocitu hladu duše a nechává trápiti božským hladem Toho, jenž dychtí se dávatí ve skrovné způsobě chleba.

Tvá mše, tvá liturgie, když nyní sestupuješ s Kalvarie, nesa v srdci nevýslovného Hosta, Božský to kvas, je: odíti všechno tvorstvo Jeho přítomností, včleniti je celé do Jeho bytosti, učiniti z každého podle jeho schopnosti Jeho Tělo a Jeho Krev.

Vyslov ono amen, jež lpí v každé bytosti na všem, co má od Boha. Buď „ano“, jež ukazuje a působí to nejlepší, buď živý úsměv, který otevírá brány světla, buď tvář matky, jež vlídně přijímá prvou lásku dítěte.

Jděte, mše není skončena, dokud hladoví jediné tělo, dokud je jediná duše soužena, dokud je jediné srdce zraňováno, dokud se jediná tvář uzavírá a dokud nebude „Bůh vše ve všem“.¹⁰⁴

Hle, celý svět je ve vašich rukou jako hostie, aby byl proměněn vaší láskou, a vrácen svému božskému poslání - lásce a opěvování.

„Vše je vaše, vy však jste Kristovi a Kristus Boží.“¹⁰⁵

Jděte, jste božsky posláni na Boží žeň, abyste po pahorcích sesbírali všechny roztroušené klásky na jeden živý chléb.

Ite missa est.

Deo gratias.

POŽEHNÁNÍ

Kněz se naposled shýbá k oltáři.

Nechť se Ti, Svatá Trojice, líbí služba mé poddanosti a dej, aby Ti byla příjemná oběť, kterou jsem

¹⁰⁴ 1 Korint 15, 28.

¹⁰⁵ 1 Korint 3, 23.

já nehodný přinesl Tvé Božské velebnosti, a aby byla mně a všem, za které jsem ji přinesl, pro Tvé milosrdenství na odpuštění. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Políbí posvěcený kámen na rozloučenou se slavným hrobem a obrátí se k věřícím.

Požehnej vás všemohoucí Bůh, Otec, Syn a Duch Svatý. Amen.

Udělá ve vzduchu kříž, otevíraje celému světu ramena kříže, která sama jsou dosti široká, aby jej obsáhla. Kříž, nekonečný do výše i do šíře, rozlévá na čtyři strany neomezené záření lásky.

Kdo by unikl tomuto tajemnému objetí, kdo by nenašel útočiště v tomto nesmírném odpuštění? Žehnající znamení provází všechny lidi jako rozpřážené ruce matčiny doprovázejí bázlivé kroky dítěte. Pozdvižená ruka vylévá na všechno tvorstvo neviditelné posvěcení sedmi Darů a kněz cítí, že se mu srdce nesmírně otevírá, jsouc tajemně rozšířeno jako živoucí kolébka duší.

8. slovo se stalo tělem

POSLEDNÍ EVANGELIUM

„Znáte tu milost Pána našeho Ježíše Krista, že se totiž pro vás stal chudý, jsa bohatý, abyste vy zbohatli z jeho chudoby,“ píše sv. Pavel Korintánům.¹⁰⁶

Není velkolepějšího výkladu tohoto textu než velezpěv o Slovu v srdci sv. Jana.

*Na počátku bylo Slovo
a Slovo bylo u Boha
a Bůh byl Slovo.*

¹⁰⁶ 2 Korint 8, 9.

*To bylo na počátku u Boha.
Všecky věci povstaly skrze ně
a bez něho nepovstalo nic
z toho, co jest učiněno.
V něm byl život
a ten Život byl Světlem lidí
a Světlo ve tmě svítí
a tma ho nepojala.
Vystoupil člověk, poslán Bohem,
jménem Jan.
Přišel na svědectví,
aby vydal svědectví o Světle,
aby všichni skrze něho uvěřili.
On nebyl Světlo,
nýbrž měl o Světle vydat svědectví.
Bylo však Světlo pravé,
které osvětluje každého člověka,
přicházejícího na tento svět.
Na světě bylo
a svět povstal skrze ně,
ale svět ho nepoznal.
Do vlastního přišel
a svoji ho nepřijali.
Kdož však jej přijali,
těm dal moc
státi se dítkami Božími.
Těm totiž, kteří věří v jeho jméno,
kteří se nezrodili z krve,
ani z vůle těla, ani z vůle muže,
nýbrž z Boha.
A Slovo se stalo tělem
a přebývalo mezi námi.
A viděli jsme jeho slávu,
slávu jako jednorozeného od Otce,
plného milosti a pravdy.*

Na světě byl a přece přišel na svět. Naplnil vše, poněvadž vše žilo v něm. Jeho sláva mu však byla závoj očím, tonoucím ve tmě, a lesk Daru učinil ruku Dárce neviditelnou.

Byl však Láska a Láska se projevuje jen láskou a jenom jí může On vládnouti. Mysleli jsme, že není přítomen a On zatím stál u brány našich srdcí, co tichá oběť lásky. Tu vyšel ze svého mlčení, a stal se v čase živou parabolou, v níž se krvavými písmeny zjevuje nekonečná milost věčné lásky. Vyšel ze svého ticha, nepřestáváje totiž býti Neviditelný a Nevýslovný, přece vyjádřil tajemství těchto vlastností nejzapomínanějšími a nejnevýmluvnějšími věcmi zde na zemi - chudobou, svatostí a smrtí.

*„Do vlastního přišel
a svoji ho nepřijali.“*

Nelze tragičtěji vysloviti tajemství naší svobody a naší moci odmítnouti i samého Boha. Nijak do ní nezasáhne. A příště bude staletí ještě chudší a tišší, ve způsobě Hostie pokračovati ve svém nevyličitelném žebrání o lásku.

„Stojím u dveří a tluku. Jestli kdo uslyší můj hlas a otevře mi dveře, vejdu k němu a budu s ním večeřeti a on se mnou.“¹⁰⁷

¹⁰⁷ Zjevení sv. Jana 3, 20.

III

Pramen vody, tryskající do života
věčného

1. u kolébky symbolismu

CARO VERBUM FACTA EST¹

Kdo hledí z venku na okna katedrály, tomu je neznámá pohádka světla. A právě tak je temný článek víry tomu, kdo na něj hledí z venku.

A přece každý článek víry obsahuje rozřešení nějaké životní záhady.

Nerozlišovaly se ovšem vždy výslovně části, které měly být uvedeny ve shodu, ale kdykoliv se jim dala jejich plná platnost, byly bez násilí uvedeny v jednotu.

Pudově se dospělo k tajemnému pořádku, v němž smířené protiklady svědčí o Moudrosti a Lásce.

Bylo známo, že Bůh nestvořil svět, aby jej ponechal ve zmatku.

Klidně se přijímaly viditelné i neviditelné věci do vlastnictví, jako se to děje s rodinným majetkem.

Bylo to ono veliké vítězství, o němž mluví sv. Jan,² a stonásobné nalezení všeho, co se muselo opustit.

Jest třeba pohleděti na věc zblízka, abychom lépe pochopili, že neběží o ošálení naší dychtivosti.

Obyčejně se myslí, že se dělení provádí takto: Zbožným nebe, chytrým země.

¹ Tělo se stalo Slovem.

² 1 Jan 5, 4.

To je nesprávné. Země je část království Božího, jež je nedílný celek, dokonale spoutané společenství.

Tomu, kdo neuznává svou omezenost a zdráhá se zmizeti v Lepším než on, zdráhá se též svět a nemůže mu poskytovat své radosti.

Snad se zdá toto tvrzení upřílišené. Alespoň ukazuje, že jsme si vědomi záhady a úzkosti, obsažené v úsilí o ladné spojení smyslového a duchového, o uvedení těla a ducha ve shodu.

Jaká je to úzkost a jak důležité vyzvání pro citlivé svědomí.

Vždyť tu nelze být nerozhodný. Nelze předstírat, že máme zavřené oči před smyslovým světem. Tím méně můžeme zneuznávat šíři vůle.

Vykonati lidský skutek vlastně je ucházeti se o nekonečno. Předmět má cenu pokud je buď sám Svrchovaný, nebo alespoň pokud v sobě má jeho odlesk. Bez tohoto přitahování není možná žádná touha, žádný čin. Z toho následuje, že naše vybírání může být v našich očích ospravedlněno, jestliže je stupněm v hledání nejvyššího Dobra, které si každý představuje podle svého a nazývá je Štěstí.³

Proto běda věcem a bytostem, které my milujeme. Nedopřejeme jim klidu, dokud nám nezjeví tajemství hlubin, dokud se nenapijeme z Pramene, z něhož vše vychází a k němuž se vše vrací.

Stačí jmenovati Fausta, aby se vědělo, kam až tyto žádosti vedou.

Celý význam Goethovy tragedie a její zvláštní poslání mezi díly světové literatury je v tom, že obnažila toto veliké tajemství a lidskou neschopnost k jeho rozluštění.⁴

Celý viditelný svět, uvržen do lisu a pošlapán nohama obra, vydá jen slzy a krev.

³ V plné šíři tohoto výrazu je ono vznešené štěstí souhlas k obětování svého štěstí, když je to (pravděpodobně) nutné ke štěstí někoho lepšího.

⁴ Srovnej Edmond Joly, Théotokos str. 184-190 a Le Cantique du Vitrail str. 159-210.

Zohavená věc, porušená přirozenost, zbaveny prostě svého lesku, jsou neproniknutelné.

Tělesnému zraku se nekonečno nezjeví a ruce je neuchopí.

Je třeba jiného pohledu, jiného hmatu. Svět je třeba překročiti, aby byl nalezen.

Vždyť Bůh je ve věcech - ne jako jejich podstata, jen co jejich Příčina, jejich věčné zdůvodnění a tajemné světlo, z nich vyzařující po dobu jejich trvání a podle stupně jejich čirosti.

Také ony na nás volají: Vystupte výše, my to nejsme. Ipse fecit nos, On nás stvořil.

Jak by mohla květina ručiti za svou krásu, která hyne dřív než ona, když není s to ručiti za své bytí právě tak prchavé?

Je to pouhý zákmit, pouhá stopa jiné nádhery.

Snad jsi to tušil od prvního okamžiku podivu. Tvá radost by nebyla tak plná, kdyby ses v této kráse nesetkal s Krásou.

Hranice mizejí, zprůhlednělá hmota je pouze světelný závoj na nevýslovné Tváři.

V zablesknutí jsi uviděl pravou podobu věcí, poznals radost ze světa a potkal ses s nekonečnem.

Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine. Dedisti laetitiam in corde meo.⁵

Zazářilo nad námi, Pane, světlo Tvé tváře. A mému srdci jsi dal radost.

Vskutku je to tak, ve věcech jsou dokonalosti, které nemůžeme dobře chápat, leč jsou-li zbaveny omezení.⁶ Již jejich pojem nás vede nad jejich přítomnou jsoucnost k bezbřehému oceánu jsoucna, a to nejdokonalější v přirozeném řádě obsahuje ve své vlastní hodnotě hodnotu znaku.

Poněvadž má každý tvor nějakou dokonalost, je třeba říci, že všechny věci mají podstatnou působnost přivést k poznání Boha.⁷ Tímto způsobem je

⁵ Žalm 4, 7.

⁶ Ve čtvrté cestě důkazu jsoucnosti Boží u sv. Tomáše je metafysický základ symbolismu.

⁷ Srovnej Řím 1, 20. V podstatě každé věci je přesažný

nekonečno ve věcech. Tak se stává každá věc úctyhodnou a svět nabývá velikosti.

Nová země a nové nebe.⁸

Především však jiný pohled, plný lásky a úcty.

Příroda se již nehájí, již neříká: Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum.⁹

Nedotýkej se mě, neboť jsem ještě nevystoupila k svému Otci.

Se srdcem člověka vystoupila k Otci.¹⁰ A člověk již nemyslí na utržení květu, který by v jeho ruce jen zvadl.

Ví, že duchovně opravdu má vše, co oči objevují.

Každá věc je mu vše.

Žádné však neutročí. Neboť i když uschne květ poledním žářem, přece mu odráží Boží tvář rozžhavená skála.

Tím spíše lidé - v nejkrásnějším smyslu slova - nacházejí v jeho očích milost.

Zachvěje se štěstím, když přispěje žebrákovi, neboť o něm ví, že to byl Ježíš Kristus.

Potom půjde světem zpívati píseň Slunce, a ponese věcem i lidem týž pozdrav: Dominus vobiscum - Pán s vámi!

Jméno sv. Františka tu vyvstává samo.

Přece však toto symbolické¹¹ zření vesmíru není Františkovi vyhrazeno.

Účastní se ho nejprostší žena, poznamenávající se křížem při vstupu do kostela.

Církev je jeho pramen.

Říká nám, že mocí Krista vede hmota k Duchu a dává jej.¹²

vztah ke Tvůrci, jenž věc nechává jaksi Bohu otevřenou jako tajemné okno. Symbolismus tkví v jádru bytosti.

⁸ Zjevení 21, 1. ⁹ Jan 20, 17.

¹⁰ Je samozřejmé, že tak čistý pohled a taková svoboda ve styku s tvory předpokládá opravdové znovuzrození, o němž se mluví u Jana 3, 3-6. Přirozený symbolismus se plně neuplatní, leč v nadpřirozeném a vnitřně účinném symbolismu svátostí. Přirozený symbolismus přece poněkud naznačuje nadpřirozený a je jeho vznešenou plností dojemně odůvodněn.

¹¹ Ještě lépe - toto svátostné zření.

¹² Ve svátostech.

Vyzývá všechny tvory k chválení jejich Pána,¹³ dbá svým žehnáním¹⁴ o uvolnění duchovních pramenů, jež v sobě má každá bytost.

Kdož na ni hledí z vnějšku, nemohouce věřiti, že je v ní tolik radosti a víry, obviňují ji ze zhmotňování ducha. Ve skutečnosti však oduševňuje hmotu, znamenajíc ji pečetí Boha.

Vztahy ke smyslovému již nám nejsou nebezpečné. Nepotřebujeme se již oddělovati od okolního světa.

Jednota duší a srdcí nám dává poznati celou skutečnost jména Spasitel, jež právem dáváme

*Slovu, které se stalo tělem,
„aby se tělo mohlo stát Slovem.“¹⁵*

2. *mysterium fidei*¹⁶

NÁPLŇ KŘÍŽE

Není prostší, duchovější a mlčenlivější věci nad mši svatou. Žádný úkon na světě není tak nasycen tajemstvím¹⁷ a životem.

Kdo v ní vidí pouhé divadlo, tomu se ovšem zdá,

¹³ V breviáři.

¹⁴ Ve svátostinách.

¹⁵ Není třeba zdůrazňovati, že se to děje účastí. Srovnej sv. Augustin: Factus est Deus homo, ut homo fieret Deus (In vigil. Epiph. 4. lect.).

¹⁶ Tajemství víry - slova zavedená Církví do slov proměňujících víno.

¹⁷ Tomuto slovu se ovšem musí dát význam, který mu dáváme, když mluvíme o Nejsv. Trojici. Liturgie se povznáší do této výše. Mše sv. je v nejpřesnějším slova smyslu tajemství víry, dosažitelné pouze zraku, jenž pronikl jaksí do Zraku „zkoumajícího propasti Boha“. Celá posvátná liturgie je uzpůsobena svlečením našeho já a oblečením Krista, které má v nás provést, abychom prožívali život Nejsv. Trojice, v níž je nekonečné bohatství jsoucna, věčný dar lásky v nejsvětější a nejnevylíčitelnější chudobě.

že obřady jsou cizí, podivné zvyky a nesrozumitelné mluvení.

Je pravda, že se někdy naříkává, že všechny tyto šťastně vyvolené texty nejkrásnějších míst Písma svatého, nejsou přímo přístupné méně poučeným věřícím, kteří by jim mnohdy nejlépe porozuměli.

V tomto ohledu je krásný příklad povolnosti nádherná liturgie byzantská, přijímající jazyk kterékoliv země k neměnitelně ustáleným obřadům.

Snesla by latinská liturgie bez úhony podobné přizpůsobení, jehož jiný příklad je liturgie anglikánská? Zdá se, že je těžko přisvědčiti.

Nechme nezodpověděnou otázku, kterou nedovedeme rozřešit, zdůrazněme však symbol obecnosti, obsažený v jednom, všude rozšířeném jazyku.

Je třeba uznati, že je jazyková jednotnost činitel jednoty sám o sobě a vytváří jakousi všeobecnou vlast, která se laskavě nabízí cestujícím věřícím a kněžím. To nahradí v přemíře nevýhody, které snad s druhé strany vznikají. Ostatně úplné překlady, vydané k užívání všem v nescíslném počtu misálků, zmenšují dnes velice nebezpečí nesrozumitelnosti, jež snad vzniká z používání mrtvého jazyka.

Posvátná roucha, jež původně jsou prostě ustrnulý světský oděv,¹⁸ zrovna jako svědčí udržení latiny

¹⁸ „Shoda církevních rouch s šatem občanským je ještě v osmém století“, poznamenává Batifoll (*Études de Liturgie* str. 47). Liturgický oděv je v podstatě „pokračování v občanském šatě římském ze IV. stol.“ (Tamtéž str. 83.) Námitky papeže Celestýna v dopise biskupům viennské a narbonské provincie proti zavádění rozlišného oděvu pro biskupy a klerus, předkládají již v této době (r. 428) snahu rozlišiti oděvem kněžstvo od laiků. Řím této novotě odporoval, ale na konec vlivem řeckého východu ji přijal, hlavně co se týká palia. (Batifoll, tamt. 30 a 69.) Vývoj nastával udržováním a ustalováním občanského šatu již neobvyklého, a ne vynalézáním nových tvarů. Tyto poznámky se ovšem věci týkají jen po stránce hmotné. Hluboký smysl posvátných rouch je zřejmě v symbolickém vyjádření „oblečení Krista“ a svlečení sebe. Znamenají svým způsobem, že kněz jedná v osobě Kristově, a že je pouze živá svátost jediného kněžství věčného kněze, jenž v něm říká: Já. Jsou odznak slavné chudoby, která kněze zbavila vlastního já a připojila jej k Slovu Otcovu.

o odporu spisovného jazyka k rychlému přizpůsobování a k značnému rozlišování řeči mluvené bez nějakého skrytého úmyslu dodatí posvátnému úkonu rázu tajemnosti¹⁹ - vyhovují hlubokému názoru víry, že má člověk-kněz zmizet v osobě věčného Kněze, poněvadž je jeho živá svátost. Toto roucho, jež nosí jen k oltáři, znamená oblečení Krista, který jeho úkony jedná.

Obřadům se konečně snadno porozumí, když jsme si vědomi, že je mše svatá až k obětování v hlavních rysech bohoslužba synagog,²⁰ z nichž mělo křesťanství své první přívržence - modlitby, čtení,²¹ zpěvy, a že od obětování rozvádí proměňující slova, slova to Spasitelova, obsažená v krátké zprávě o poslední večeři.

V předvečer své smrti vzal Ježíš chléb do svých svatých a úctyhodných rukou. - Obětování se všemi modlitbami před prefací a po ní.

A pozvedl oči k Tobě, svému všemohoucímu Otci, vzdáváje Ti díky. - Preface, jež vrcholí v Sanktus.

Požehnal jej se slovy: Toto je mé tělo. - Proměňování.

Rozlomil jej. - Lámání chleba.

A dal svým učedníkům. - Přijímání.

Nynější texty, snad poněkud složitější, se spojí v dokonalou jednotu, jakmile je oživíme ve své duši.

Je ovšem třeba na jejich vyslovování času a je třeba zachovat gestům celou jejich hlubokou niternost a střízlivou důstojnost. Neběží tu o obřadnost zdvořilostní, tím méně o magický ritualismus, nýbrž o nejduchovnější a nejbožštější tajemství.

Výraz „plnost kříže“, jenž přivádí posvátnou liturgii k jejímu pravému prameni, to vyjadřuje.

Tento výraz značící úplnost, naplnění, doplnění,

¹⁹ Je známe, že v římské liturgii a v aktech papežů byla až do poloviny III. stol. obvyklá řečtina. (Fortescue str. 166; Allard 16.)

²⁰ „Křesťanská liturgie vychází značným dílem z liturgie židovské a je její pokračování.“ Duchesne str. 47.

²¹ Ke čtení lze také připojit homilii, jeho výklad.

dokonalost, dovršení, je vzat z listu k efezským.²² Sv. Pavel, mluvě o vynikajícím postavení Kristově, praví, že Bůh podrobil jeho nohám vše a jej že „ustanovil nade vším hlavou Církve, která je jeho tělo, *plnost* toho, jenž vše ve všem naplňuje.“

Výběr obrazů vede sám sebou k tomuto smělému výrazu. Tělo nemůže žít bez hlavy a přirozený doplněk hlavy je tělo. Jejich spojení je jednota jediného celku.

Apoštol si byl nepochybně vědom, že se Církev zrodila z probodeného srdce Kristova, jako byla vyvedena biblická Eva ze žebra prvního Adama a o několik řádků dále srovná poměr manželů s poměrem Krista k Církvi.²³ Církev je naplnění Krista, poněvadž z něho bere vše, co jest - a vše, co mu dává. Vzájemná závislost tedy není na obou stranách stejná: Církev je jenom skrze Krista a má sílu jen v Kristu, kdežto ani jsoucnost, ani svatost Kristova není podmíněna jsoucností nebo svatostí jeho údů.

Jeho vykupitelské dílo však do jisté míry je ve stavu možnosti, dokud se síla jeho utrpení nestane účinným hybatelem života v lidstvu, tvořícím s ním jedno tělo.

Takto je Církev Kristu nepostradatelná a je část jeho mystické bytosti, jsouc přirozený cíl jeho vykupitelské činnosti a neodlučitelný předmět jeho nejněžnější lásky.

Síla Církve ovšem nic nepřidává síle Kristově, ale vydává o ní svědectví, jsouc její plod. A poněvadž tato plodnost přirozeně vyjadřuje svatost pramene, jehož plnost je příčina veškeré svatosti, nelze si bez násilí představit Krista bez Církve.

Úkol Spasitele je spasiti.

Tento úkol, sám o sobě všeobecný, se uskutečňuje jen pokud lidstvo poslouchá jeho výzvy a poddává se jeho působení. Z toho následuje, že přilnutí lidstva, duše k duši, uskutečňuje poněkud a dovršuje jeho vykupitelskou moc mlčenlivým rozvíjením ta-

²² Efez 1, 23.

²³ Efez 5, 22.

jemství Církve, neustálým udílením nového spádu posvěcujícímu toku, který se tísí v srdci Spasitelově. Církev je opravdu naplnění, dovršení, plnost, „pléróma“ Krista.

Mše sv. má ke kříži týž poměr. Uskutečňuje oběť, kterou připomíná a naplňuje ji, přivádějíc nové přívržence.

Neopětuje, co bylo jednou provždy učiněno, ani neobnovuje, co je věčné. Nás otevírá tomuto tajemství, zpřítomňuje nám je a nás zpřítomňuje jemu. Přivádí nás k patě kříže, aby se dokonala Kristova smrt naším odumřením sobě, a aby rána jeho srdce krvácela naším otevřeným srdcem.

Kristus si předsevzal při poslední večeři obléci Církev křížem, nabídl jí účast na své oběti.

A jestli je pravda, že sám okusil ze svátosti své Oběti, zdá se, že to učinil, aby se spojil se svou Církví, aby načerpal z tohoto spojení odvahu ke zdolání smrtelného zápasu pro ni, který již vnikal do jeho srdce.

Ač velmi toužil, aby byla ušetřena - a můžeme právem říci s anaforou sv. Hypolita,²⁴ „že rozpráhl ruce v utrpení, aby od muk osvobodil ty, kdož v něho uvěřili“ - přece ji nemohl uchrániti od mravně nutných podmínek k nabytí pravého dobra. Toto nejvyšší dobro, zasazení jeho života do života našeho, tento nekonečný dar, předpokládá svou nesmírností rozdrčení našeho já, bez něhož v nás nebude zřízeno království Boží.

Proto nabídl apoštolům a všem budoucím věřícím trpký, ale zároveň sladký pokrm - své ukřižované Tělo a prolitou Krev.

Nemohl nám předložit nic menšího než pokrm, kterým se sám živil v tajemné chudobě svého lidství, cele náležejícího Slovu Božímu a cele zbaveného sebe, „Můj pokrm je činit vůli mého Otce.“²⁵ Povolal nás a stále nás volá k nevýslovné chudobě, v

²⁴ Batifoll, Leçons sur la messe, 8. vyd. str. XV. - Vendeur, La sainte messe, 8. vyd. str. 319.

²⁵ Jan 4, 34.

níž mu naše sebezřeknutí dovoluje našimi rty, naším srdcem, naším životem říci: „Toto jest mé Tělo. Toto jest má Krev.“

Co by bylo přivlastnění vykupitelské smrti Spasitele, jejíž připomínka jsou tato slova, kdyby nebylo spojeno s oproštěním od našeho já, úměrným vkořeněním jeho tajemné životnosti v nás?

Účinnost svátostným slovům ovšem nedává naše způsobilost. Vykupitelský úkon je nám předložen a opravdu zpřítomněn v celé plnosti²⁶ každým proměňováním, ať k němu přistupujem v jakémkoliv stavu. Právě tak je jisté, že si jej nepřivlastníme, dokud si jej nepřisvojíme svlečením svého já, které tak mocně vyjadřují proměňující slova: Toto je mé Tělo. Toto je má Krev.

V jaké míře uskutečníme toto svlečení, v takové míře nastane oblečení, vyjádřené a splněné přijímáním.

Právem se zdůrazňovala skutečná eucharistická přítomnost. Nikdy nebude dosvědčována s dostatečnou vděčností a obdivem. Je to nejdojemnější styk s tím, co se mystik odvážil nazvat „pokora Boží“²⁷ a co sv. Pavel nazývá ještě odvážněji „sebezničení“ Boží.²⁸

Avšak tento všemohoucí a zmařený pramen, který naplňuje ticho němým voláním, který má své vření tak pokojně v moci, že se zdá soustřeďovati žár jako plamen lampičky - tento pramen věčného života zjevuje své tajemství pouze pokorným srdcem, učedníkům ticha, kteří dovedou naslouchati dokonale účelivou a cele vnímavou duší.

Obává se slov a činí to důvodně.

Někdy se věru příliš zapomíná, že eucharistická přítomnost, ač nekonečně skutečnější než jakákoliv přítomnost místní, přece není totéž co místní přítom-

²⁶ Krásně to vystihuje sekretá 9. neděle po Sv. Duchu. „Pane, prosíme Tě, dej, ať se hodně přibližujeme k těmto svatým Tajemstvím, neboť kdykoliv se slaví památka této Hostie, naplňuje se dílo našeho vykoupení.“

²⁷ Maritain, *Art et scolastique* str. 245.

²⁸ Filip 2, 7.

nost.²⁹ Tím se však také nutně zapomíná, že se nám tato přítomnost zjevuje v závoji způsob a že dotýkati se způsob není dotýkati se eucharistické přítomnosti. Vskutku hmotný dotek způsob je pouze svátostí duchovního doteku milovaného Hosta duše, jestli je jinak duše této božské návštěvě přístupná.

Takového doteku není schopno ciborium, obsahující způsoby a právě tak zdráhající se duše, která „jí a pije své odsouzení, neboť nerozeznává Tělo Páně“.³⁰

Nechceme se déle zdržovati u nevyjadřitelného způsobu eucharistické přítomnosti, spokojující se s přáním největší čistoty řeči ve vystihování toho, co navždy zůstane „duch a život“.³¹

Měli jsme jen úmysl ukázati mši svatou co plnost kříže, totiž tajemství, jež má celou účinnost z oběti na kříži, bez níž by nám účinnost oběti na kříži nebyla sdělena, rozvinutí vykupitelského úkonu v srdci Církve, ztotožnění s ukřižovaným Spasitelem při slovech připomínky, která zpřítomňuje to, nač upomíná.

Je tedy nemožné viděti v oběti mše svaté umenšení oběti na kříži, jako je nemožné viděti v plnosti Církve umenšení Krista-Hlavy. Vykupitelský úkon, jednou vykonaný, je věčně plodný, jestliže opravdové přilnutí k jeho tajemství dá z něho do nás vytrysknouti nevyčerpatelné Síle.

Božská liturgie vytahuje stavidla proudu života, otvírajíc vchody naší duše a zpřítomňujíc nám jedinou a věčnou kalvarskou oběť, jí zpřítomňujíc naše srdce.

Lze se pokusiti o výměr - slovu svátost se dává obdobný význam „znamení“, které v jakémkoliv stupni³² znamená a nadpřirozeně uskutečňuje božské: Oběť mše svaté je svátost oběti kříže, znamení představující a uskutečňující oběť kříže, znamení před-

²⁹ Summa 3, 76, 5.

³⁰ 1 Korint 11, 29.

³¹ Jan 6, 63.

³² Zde v stupni nejvyšším.

stavující a skutečně zpřítomňující oběť kříže, nebo též znamení, představující oběť kříže a nás jí skutečně, to jest duchovně, zpřítomňující.

To vše lze shrnouti v obsažný výraz podle apoštola: Mše svatá je náplň kříže.

Mše svatá je pravá oběť, je to sama oběť kříže, přivlastněná však Církvi, ztotožnění Církve s Hlavou, dávající tímto přivlastněním zdar její věčné plodnosti,³³ umožňující její naplnění a působící její dovršení, plnost, pléróma. Kristus, obětující se v Církvi tajemným předložením oběti, uskutečňuje nekrvavou oběť oltáře, jež je podání oběti kalvarské ve svátostném přilnutí.

Když se chápe šestá hlava u sv. Jana o eucharistii oběti a svátosti zároveň, napovídá božsky krásně tuto nauku. Duchovní požívání Těla a Krve znamená zároveň naše přimknutí k oběti kříže, její tajemnou přítomnost, její naplnění v nás a její plodnost v našem připodobnění Kristu - Oběti - ovšem podle stupně našeho přilnutí k oběti kříže.

Opravdu se zdá, že tu sv. Jan vyjadřuje eucharistickými pojmy účast na kříži Spasitelově, kterou prohlásili synoptikové³⁴ za přísnou povinnost, poněvadž je eucharistie - oběť i svátost - nezbytný kvas onoho přilnutí, jež nás přitahuje ke kříži Spasitelově, aby nám vtiskl pečeť zmrtvýchvstání.

Kristus mohl zajisté zvoliti jiný způsob prisvojení, mohl se vzdáti znamení a uložit nám jen tiché odevzdání srdce.

Neustal požadovati to, co je vždy neprominutelné a co se musí stále prohlubovati, přece však ustanovil veřejný obřad v toku věků, zároveň znamení a pramen bratrského přitisknutí, v němž v našich srdcích má jakousi převahu posvěcení mystického těla nad naším osobním posvěcením. Přál si, aby nám

³³ V jistém smyslu by se mohlo říci, že každá milost, vycházející z kříže, k nám jaksi přichází mší svatou, neboť mší svatou k nám přichází kříž a my k němu. Lze to snad vyjádřiti slovy: Každá milost k nám přichází z kříže mší svatou, ať přímo nebo prostředně či přípravou.

³⁴ Matouš 10, 38; 16, 24. Marek 8, 34. Lukáš 9, 23.

byl stále přivlastňován vykupitelský úkon ve všeobsahující šíři prvního uskutečnění a aby památka jeho smrti měla ráz katolický, podstatný to znak pravé lásky.

Bylo potřeba tohoto oprostění v srdci modlitby, bylo třeba této chudoby duchem, která je první blahoslavenství.

Snad nás více přitahuje slavnostní liturgie přírody, snad soukromé usebrání tiché modlitby. Na to vše bude vhodná chvíle. Musíme přece uměti ovládati své záliby, když jimi nelze vytvořiti souzvuk našich povinností.

Při dostaveníčkách modlitby, při nichž se tyčí kříž našeho staršího Bratra v našich srdcích jako vlajka božského Bratrství, pocházející z božského Otcovství, jsme povinni svým bratřím.

Jak bychom byli učedníci velkého Chudáka, kdybychom neuměli býti chudí i ve vztazích s ním, kdyby nás nebyla prosta naše modlitba a nedala z našich srdcí vytrysknouti jeho modlitbě, výkřiku našeho přijetí za syny.

Abba, Otče?

3. opus dei³⁵

DUCH ŽALMŮ³⁶

Slova nejsou jediná složka řeči.

Přízvuk, který je pořádá a neustále mění podle stavů našeho ducha, dává jim něco z našeho života, není méně důležitý.

Na dně každého slova se skrývá osobnost. A když by nám ji chtěla slova zatajiti, prozradí nám ihned přízvuk její jsoucnost a vlastnosti.

³⁵ „Dílo Boží“ název pro církevní hodinky v řeholi sv. Benedikta hl. 43, 5.

³⁶ Uveřejněno v „La vie spirituelle“ 1. září 1934. Zde poněkud pozměněno.

Za tím, co říkáme, je to, co jsme. Proto řeč je jakýsi zpěv s rysy naší osoby, Slova tvoří ovzduší, jež ukazuje, co neříkáme, co nemůžeme říci, co nemůže říci nikdo a co je snad nejdůležitější. Slova jsou vodiči a nositelé významu. Uvádějí v nás určitý názor na vesmír a upravují náš poměr k němu. Z rozhovoru v nás zůstává často daleko více, než můžeme zopakovat - totiž změny, které v nás rozhovor způsobí.

Slova se odrážejí a rozzařují v nás, jako zanechává kámen, vržený do vody, vlnivý vír, jehož okruh se šíří, až se vyčerpá síla nárazu.

Takovým způsobem je řeč spřízněna se světem symbolů, které znázorňují nejhlubší skutečnost smyslového světa, v němž každá věc touží „výše“.

Jazyk je ovšem způsobilější vésti ducha vytčeným směrem.

Jeho vlastní poslání je v předávání postupného myšlení, ale také v naznačování a uvádění toho, co nelze říci: nevýslovného, ale opravdu skutečného. Pozorujeme, že nás rozhovor posílí anebo zbaví odvahy, že v nás vždy zanechává stopu, třeba jen nepatrnou, dojem zalíbení nebo omrzelosti. Víme, že v nás může zaslechnuté slovo vzbuditi záplavu tmy, stejně jako rozžehnouti neuhasínající světlo. Při tom, co se povídá, je často nejdůležitější, co se nepovídá, van, atmosféra, světlo nebo tma, do řeči vložené.

Proto je řeč tak blízká hudbě, řeči nevyslovitelného. Proto se tak snadno slovo stává písní, že včleněno do vlastního proudu, spojeno se svým pramenem, tryská celou svou dynamickou mohutností a výbušností.

Hudba používá a po svém stupňuje působnost přízvuku, jež řeči vrací záchvěvy jednotlivostí, živé a oživující tepy, o něž ji abstrakce připravila.

Křesťanská liturgie se neobešla bez přispění hudby a zvláště zpěvu, poněvadž nás přímo uvádí do spojení s věčným Slovem, jež stvořilo světy, skrze něž vše bylo stvořeno - bez něhož nebylo nic stvořeno ze stvořených věcí - jež se stalo tělem a přebývalo mezi námi.

Tajemství každého slova je v přibližování se Slovu a v uchovávání jeho stopy - Slovu - osobě - nekonečně nad význam tohoto slova v naší řeči - osobě jediného Syna v lůně Otcově.

Jak by mohl lidský jazyk vyjádřit toto Slovo a necítiti v každém okamžiku ránu vlastní omezenosti, necítiti nezkrotnou potřebu rozletu - která unáší skřivánka v opojném vytržení rychlého letu do prostor bližších slunci!

Je pravda, v liturgii prošla řeč ohněm, křtem Ducha byla nekonečně otevřena. Vždyť zpíváme slova Písma a naše modlitba je modlitba bible. Jestliže však v každém spise mají slova hodnotu znamení a symbolů, stávají se v bibli jakýmisi svátostmi.

Tu máme klíč všech výkladů. Bible náleží do třetího Pascalova řádu, do „řádu lásky“, k němuž má přístup jen láska, zakořeněná ve víře.

Totéž božsky krásně vyjadřuje spisovatel Následování,³⁷ přirovnávající eucharistickou Hostinu k hostině Písma svatého.

Co na tom, že má obilí lepší nebo méně dobrou jakost, že rostlo v tom nebo onom podnebí, že bylo zpracováno a dáno do pece podle dobrých zkušeností řemeslníka, nebo že nese zřejmé stopy nedbalosti? Živí se duše vnější zdánlivostí? Není její pohled upřen k jedinému Pánu, jenž k ní přichází v závoji chleba? Právě tak k nám obrací Písmo pohled Osoby.

Kolikrát jsme to vyzkoušeli, když jsme našli v misálku tekst, z něhož jsme sotva chápali hlavní rysy, jehož doslovný smysl nám zůstal utajen! A přece zahořelo srdce naše tajemným setkáním!

Písmo je osoba, Písmo je Ježíš. Před jeho příchodem i po něm je ho plné. Před příchodem je to noc, spějící ke svítání, po příchodu je to nebe, rozžhavané poledním žářem.

Proto se vždy křesťanská zbožnost cítila volná ve Starém zákoně, jehož výjevy jsou okna, v nichž se odráží jas téhož slunce, jehož každá stránka se účastní dynamického celku, spějícího ke Kristu.

³⁷ Kniha 4, hlava 11, 4.

To je důvod, proč dosud zpíváme žalmy, z nichž mnohé vyjadřují naději na Mesiáše, kterou dějinná událost tak překonala, že by nemělo smyslu se k nim dnes vraceti, kdyby v nich neobjevovalo světlo Ducha - nad smyslem slov - zaměření ke Kristu.

A tak je to vždy. Jen na kolenou lze rozumět Písmu svatému v míře, v jaké se z něho žije, v jaké se přijímá do srdce tajemné proudění, které pozdvihuje všechny jeho listy nezadržitelnou touhou k slavnostní Tváři Ježíše Krista.

Pravý smysl Písma je vždy nad slovy, nad pojmy a událostmi, jež jsou právě tak znaky, v nichž víra nalézá přítomnost Jediného.

Avšak právě proto směřují posvátné texty k melodickému rozvinutí, jež v nich skromně rozechvěje vše nevyslovitelné.

Je tedy přirozené, že liturgické texty dostaly hudební tvar a že se hudba snaží podati božskou atmosféru, jež obklopuje slova.

Zpívání žalmů je jistě nejzřetelnější z těchto snah.

Našlo tajemství, jak otevřít slova a nerozptýlit ducha, připojit zvuk a nezranit ticho, usebrati duši v nitru k nejosobnější modlitbě a spojit ji ve veřejné modlitbě ve společenství s dušemi druhých, konečně dáti člověku nejdojemnější způsob vyjádření potřeb v prosbách, jež je převyšují - a nevýslovným lkáním Ducha dospívají k chválení. Není nic pokornějšího a prostšího, vznešenějšího a víc zdarma daného, dynamičtějšího a nazíravějšího. Žádná unáhlenost, vyvyšování, vůbec žádná chtěnost nebo ohled na sebe. Je tu vědomí, že nikdy nebude Bůh vyjádřen a že je nejdůležitější nechat jej, aby se sám vyslovil v propastech ticha, v nichž je plozeno jeho Slovo.

Proto se při zpěvu žalmů více naslouchá než zpívá.

Ostatně se účastní i tělo tohoto díla chvály. Tato účast je povznáší a nevydražďuje, zaměstnává a nerozptyluje, uklidňuje a neunavuje. Zatím co se hlas poddává textu, odevzdává se duše Duchu. Jen Bůh ví, co se děje v tomto setkání.

Zdánlivě jednotvárný přednes ještě zvyšuje vnitřní přízvuk, vznešenou zdrženlivost³⁸ víry a božskou cudnost lásky.

Zpěv žalmů je v nejvznešenějším smyslu slova duchovní hudba, hudba vnitřní, božská a lidská zároveň, nadpřirozená a mystická, od Eucharistie neoddělitelný úkon, svátost, již se uskutečňuje v Církvi Kristova modlitba k Slávě Otcově a za spásu světa.

4. Liturgie života

DUCH SLIBŮ³⁹

Jen jedním způsobem lze býti svatý. Ten je - býti! Svědomí v nás je žádost býti, hlas bytí. Býti je jediná naše povinnost, jediné právo a v hloubi - naše jediná touha.⁴⁰

Třebaže však bytí máme, nejsme Bytí.

Bůh je Bytí, Polárka kompasu, jehož střelka je naše svědomí. Abychom zúplna byli, musíme se mu odevzdat. V něm je střed našeho povolání, živá skála, ze které prýští jeho pramen. Jsme-li svému povolání věrni, neustupujeme přeludu, ani nepouštíme kořist pro stín. Nemáme nic jiného činit, než se dokonale přizpůsobit požadavkům bytí, vepsaným v naší podstatě a tím se octneme v srdci skutečnosti, neboť tvor nemá jiný úkol, než vyjadřovat Boha, ne-

³⁸ Podivuhodná je tato zdrženlivost v původní římské liturgii, v níž je duše velmi skromně zařizována k božskému setkání. Je v ní taková ohleduplnost a ojedinělá nezištnost, že se v ní musí spatřovati dílo Ducha Svatého a nejryzejší vyjádření křesťanské svátostnosti, v níž je *viditelné* tak vnitřně ve vyjadřovaném tajemství, že se nás dotýká jen zevnitř, a v níž „sociální“ a „kolektivní“ v nás otvírá nejryzejší prostory božského osamocení, vzbuzujíc nejosobnější a nejnevyslovitelnější rozhovory s mlčenlivým Hostem duše.

³⁹ Otištěno v *La vie spirituelle* 1. října 1933.

⁴⁰ „To be or not to be, that is the question,“ mohli bychom říci, dávající jiný smysl slovům Shakespearovým.

má bytí, než aby je dal, aby sebe dal Bohu a celému vesmíru.

Bůh nám učinil milost - dal nám velkou touhu poznat jej a účinně prožít.

Nezbaví nás bytí, které nám dal. Naopak, „Bůh stvořil tvorstvo, aby bylo“. A rozdělil se s ním o výsady svého Bytí, pokud to snáší přirozenost tvora, Bytí, které je čirý dar, věčné vytržení lásky a čirý kon lásky.

Bůh nás tedy povolal k použití výsady „činiti ze svého bytí dar“.

Dáti se Bohu, je jedním slovem přenést do něho své já, Boha přijmouti místo vlastního já. Láska a milování tíhnou celou svou vahou ke středu - k Bohu a učí nás býti k Bohu v nerozdílné Trojici v takovém poměru, v jakém je jedna božská Osoba ke druhé. „Aby byli všichni jedno, jako jsme jedno Ty a Já.“⁴¹

Být svatý je být živý vztah k Bohu. A tu „nežiji již já, nýbrž Kristus žije ve mně“.⁴²

Proto je Ježíš po výtce Svatý. Tu solus sanctus. Jeho svaté lidství se nepotřebuje zbavovati a osvobozovati od svého já. Jeho lidství je dar, cele podávaný Slovu, v němž je jeho podstata, aby se jím mohlo Slovo osobně vyjádřiti.

Synovská láska je jakási láska rovnosti a vzájemnosti. Bůh nás miluje otcovskou láskou a my jej láskou synovskou. On přenáší svůj život do nás a my svůj do něho. „V ten den poznáte, že já jsem v Otci, vy ve mně a já ve vás.“⁴³ Bůh žije naším životem a my jeho podle míry své lásky.

Jakou míru však nabídneme nekonečné lásce, když ne míru bez míry? Běží tedy o to, rozšířiti neomezeně naši schopnost lásky.

Týž účel mají evangelické rady. Rady jsou křídla lásky. Činí poddanými tomuto přesunu lásky všechny páky našeho bytí, podávají všechno naše vlastnictví Božímu zalíbení. Vykládati je pouze záporně by by-

⁴¹ Jan 17, 21. ⁴² Galat 2, 20. ⁴³ Jan 14, 20.

lo zcela překroutiti jejich smysl. Tíhnou k životu jako vše, co vychází z Ducha Oživovatele.

Svatý Benedikt vystihl celé tajemství chudoby v krátké větice: „Na všechny věci v klášteře hleďte jako na posvátné nádoby.“⁴⁴

Svět je v našich rukou chléb, rozmnožený láskou Ježíšovou. Ani drobeček se z něho nesmí ztratiti. Nic není vzdálenější pravému křesťanskému duchu, než pohrdání hmotnými věcmi, jejichž původ je Bůh právě tak jako andělských kůrů. Duch chudoby je veliká láska a bezmezná úcta. Právem, neboť věci jsou božské svým původem a mají býti božské při používání a mají nám dávatí látku na budování města Božího, poskytovati nám kameny na oltáře a olej do lamp. Bohu musíme vše přivlastniti, zasvěcující svému použití jenom to, co je nutné, abychom ze sebe vytvořili vhodné nástroje jeho vůle. Toto „jenom“ chápějme však bez úzkostlivosti a bez vypočítavosti, pokorně se přizpůsobující potřebám daných okolností, majíce smysl pro velkomyslnost a velkorysost, jež sluší dítkám Krále králů.

Se všemi časnými věcmi, jichž používáme, „zacházeti jako s posvátnými nádobami“ znamená hleděti na ně zrakem víry a lásky, jež nám ukazuje svátostnou povahu nejnepatrnější věci. S jakou úctou a vděčností se tedy musíme posaditi u stolu, u něhož jsme Boží hosté! Jak pečlivě a starostlivě musíme spravovati dědictví svého nebeského Otce a jeho dítek, jak štědře a prostě se musíme dělit s bratry o dobro, jež náleží Bohu v druhých jako v nás!

Chudoba není pohrdání časnými věcmi, nýbrž jejich osvobození a povznesení. Dává hmotě křídla, aby mohla každá věc zpívat.

„All realities will sing, nothing else will.“ Každá věc bude zpívat, nic jiného nezapěje.

Čistota není méně plodná. Bůh nám nedal pouze bytí, dal nám též schopnost bytí dávat. Popřál nám účasti na své tvůrčí moci a svěřil nám rozdělení života. Dal do našich rukou osud nesčetného potom-

⁴⁴ Řehole 31, 19.

stva, jež se může zrodit z naší lásky a z našich těl učinil svátosti této božské síly.

Bůh, nekonečný otec a matka - poněvadž nekonečné Dobro, jež je, se dychtí nekonečně rozlévati - nás učinil otci a matkami nespočetného množství. Proto náš slib čistoty ani zdaleka není odmítnutí a zápor. Naopak, dovoluje nám (pokud je toho lidská bytost schopna), výslovně uskutečniti celé nesmírné a všeobecné božské otcovství a mateřství.

Mateřská srdce udivuje na dětech celý vnitřní svět, tajemství jejich bytosti a nevyslovitelně tajemné vyklíčení božského života v nich. Pravý cíl rození je zrození Boha v právě stvořené duši. Na neštěstí se stává příliš často, že se zapomíná na toto svátostné určení těla. Pro tělesné potřeby novorozeněte se zapomene na povolání duše. Musíme myslet na nahrazení neschopnosti tolika rodičů a ve svých duších spojití všechny duše dětí, které nikdo nezrodil Duchu a obětovati je jejich Otci co hostii chvály v něhyplném srdci matky Církve.

Není na tom dosti. Naše láska musí být přísně katolická, obejmouti všechny bytosti a skláněti se ke všem duším. Otcové a matky rodin, tísnění domácími starostmi a štvání hmotnými potřebami, potřebují otce a matky pro život svých duší a srdcí. Potřebují odložit břímě a rozdělit se s námi o jeho tíhu. Je třeba, aby mohli vždy spolehnouti na naše modlitby, naše soucítění a lásku a aby v nás opravdu našli „sladkost slavnostní tváře Ježíše Krista.“⁴⁵

Křesťanské rodiny nemají cíl samy v sobě. Jsou zřízeny k jednotě katolické Církve. Proto je třeba zasaditi každý jejich úd do této obecné rodiny, přivtělití je mystickému tělu Kristovu. Tuto obecnou rodinu máme my na starosti, my musíme roditi mystického Krista.

Jak bychom tu nepřipomněli plodnost, zaslíbenou Abrahamovi? „Pohleď na nebe, a jestli můžeš, spočítej hvězdy! Tak četné bude tvé potomstvo.“⁴⁶ Jak

⁴⁵ Modlitby za umírajícího (třetí).

⁴⁶ Genese 15, 5.

je třeba rozšířit srdce, abychom obsáhli všechny děti, jež chce Otcova láska stále z naší lásky roditi! Jak máme umět milovat, jaká božská vášeň má sžírat zasvěcené duše, když má každá duše právo cítit tep Božího Srdce!

Býti otcem a matkou všem bytostem - jako je Bůh - poskytnouti každé útulek něžné lásky, schopné dáti se cele všem, poněvadž je úplně zbavena sebe, je vlastní předmět slibu čistoty. Žalmista praví: „Spravedlivý rozkvete jako palma, rozšíří své větve jako libanonský cedr.“⁴⁷

Když tedy máme milovat věci pro odraz Božího jasu v nich, když je třeba horlivosti o duše, aby byly přivedeny k zrození v životě Božím, tu na konec je třeba přede všemi věcmi jedinečnou přítulností milovati Boha, důvod každé jiné lásky.

Poslušnost bdí nad velesvatyní, totiž čistotou úmyslu a panenstvím srdce. Vždyť se Slovo usídluje vždy v panenském srdci, v srdci, v němž si neponechalo já skryš a jehož každý tep si může Duch přisvojit. Proto Bohu záleží více na celé naší vnitřní pohotovosti než na všech našich dílech a úspěších. Neboť se nám chce dát sám dříve, než nám dá tvůrčí činnost, a v nás rozliti plnost svého života dříve, než přelije přebytek do druhého.

Poslušnost Bohu zabezpečuje svobodný vstup. Autorita je svátost ryzosti našeho úmyslu a nástroj naší opravdové svobody. Nic nás zajisté nezavazuje mysliti, že autorita neomylně vždy nejmoudřeji rozhodne, třebaže je poněkud odvážlivé domnívati se, že se klame častěji než my. Poslušnost však naprosto nemá úkol vésti nás ke konání nejdokonalejších vnějších skutků, nýbrž spíše nás tak držeti v rukou Božích, aby se v nás mohl vyjádřiti Bůh nade vše, co jsme s to pochopiti a vykonati.

Přestaneme býti otroci svých činů a děl a budeme je konati ještě lépe „pro majestát Ježíše Krista, jenž je v nás, koná a žije náš život.“⁴⁸ Budeme ke všemu

⁴⁷ Žalm 91, 13.

⁴⁸ „Maličkosti je třeba konati jako velké věci pro majestát

ochotni, ničemu se neuzavřeme, přilnutím srdce k jednomu potřebnému předstihneme věrnost rukou. Uchráníme si svátostný pohled na svět, jenž vidí jiskřiti celé Božství v kapičce rosy a sestavíme všechny úkony, které nám povinnost předpisuje do souvislých oddílů velké liturgie, v níž je „v jednotě myšlenek a souladu naší lásky“⁴⁹ opěvován Ježíš Kristus“ se Svatým Duchem ve slávě Otcově.

Bezpochyby je jen jeden způsob byti svatý, ten je - býti. Býti však je nechat v sobě Boha býti to, co jest a tak si přivlastniti naše bytí, aby mohl naším životem říci: „Já.“ „Toto je mé Tělo. Toto je má Krev.“

Podivuhodně to vyjadřuje zlomek rozmluvy Ježíše s Janem Quintanadoinem († 1634), jenž zavedl do Francie karmelitány, reformované svatou Terezií.

- Pane, jaká je ztráta Tobě nesloužit! Jaká ztráta! Kéž Ti, můj Bože, mohu sloužiti!

- Co ti brání mně sloužit?

- Sám sobě překážím. Pane, už dávno jsem Ti obětoval své tělo a duši. Vezmi si je, neboť Ti náleží.

- Jene, poněvadž jsou mé a ty jsi mi je dal, беру si je a přijímám je jako svou věc. Nyní ti je znova svěřuji, ne jako tvou věc, nýbrž mou.

- Pane, dej mi milost a budu žíti ne co má věc, nýbrž Tvá - a pro Tebe.⁵⁰

Je tedy náš život svěřen našim rukám co věc Kristova. Jak jej lze prožiti na výši jeho Srdce, ne-li žíti jej v něm? Kéž se náš zrak neustane tázati milovaného Hosta duše, aby nám ukázal svou vůli a v nás ji naplnil.

Pravidlo a míra našeho života bude také jeho pramen a cíl a vše bude obsaženo ve jménu Ježíš.

Ale Ježíš je od Církve neodlučitelný.⁵¹ Tajemství Ježíše Krista, jenž je v nás koná a žije náš život.“ Pascal, *Mystère de Jésus*, Br. str. 553.

⁴⁹ Srovnej Sv. Ign. Ant. Ep. 4, 1.

⁵⁰ Brémond, *Histoire* 2, str. 279.

⁵¹ Tajemství Církve je vyjádřeno ve slovech, jež byla řečena na cestě k Damašku Pavlovi: „Já jsem Ježíš, (kterého ty pronásleduješ).“ Skutky 9, 5. Církev je věru tajemná svátost

Ježíše se rozvíjí v tajemství Církve, jako zmnožuje slunce své světlo v barevném okně.

Žítí v Církvi je žítí pro Ježíše. Náležíme Církvi a všechny naše schopnosti jsou zasvěceny službě Boží jako posvátné nádoby oltáři.

Celá naše činnost je liturgie a všechny naše úkony jsou zvelebeny světovou ozvěnou, kterou jim dává nutně katolické (všeobecné) poslání, jímž nás Církev obdařila.

Nic se nám nemá zdáti malé v životě, určeném k takovému jasu, a není důvod k porušení jeho míru. Nedojde k matu tam, kde je hlavní podmínka úspěchu láska - alespoň když se sami nevzdáme.

Zůstaneme však lásce věrni?

Když i hlava apoštolů porušila svůj slavnostní slib, můžeme se nadýmati, že svůj dodržíme?

Milosrdenství Boží, jež z něho učinilo neochvějnou Skálu, na které je zbudována Církev, může předejít i následky naší slabosti. Apoštol podlehl úsměškům služby, poněvadž důvěřoval své vlastní síle. Když se opřel o Pána, byl s to postavit se proti císaři. A ještě my žijeme z jeho vítězství. „Když jsi byl mladší, opásal ses sám a chodil jsi, kam se ti zachtělo. Když však zestárneš, vztáhneš ruce a jiný tě opáše a povede, kam nechceš.“⁵²

Není ani zdaleka tak důležité jednati jako nechati sebou hýbati, odevzdati se tvůrčímu objetí Moci, která „milosrdně objímá naše vůle, i když reptají“.⁵³ „Přijmi mě, Pane, podle svého slibu, a budu žítí.“⁵⁴

Šavel poznal onen blažený okamžik, kdy duše, zasažená milosrdenstvím a zajatá láskou, nemá jiného východiska než odevzdati se: „Pane, co chceš abych učinil?“⁵⁵

V tomto duchu tedy musíme obnovovat své sliby, blahoslavené chudoby, jež nás zbavuje vlastního já a činí z nás živou hostii v ruce velkého chudáka. „Já jsem Ježíš.“ Je nutné vrátit se k této velké teologii a očima víry hledět na Církev jako na tajemství tělesnému zraku nepostižitelné, jako tajemství Nejsv. Trojice.

⁵² Jan 21, 18. ⁵³ Sekréta 4. ned. po Sv. Duchu.

⁵⁴ Žalm 118 (verš 116). ⁵⁵ Skutky 9, 6.

abychom ulevili své vlastní tíži a zmizeli v propastech Bytí a Lásky.

Nyní je nám jasné, že jsou evangelické rady křídla lásky - a že jsme nepřijali otrockého ducha, abychom se zase báli, nýbrž ducha synovského, v němž voláme: Abba! Otče!⁵⁶

5. píseň chudáčkova

PÍSEŇ BRATRA SLUNCE

*Nejvyšší, všemohoucí, dobrotivý Hospodine,
Tobě náleží chvála, sláva, čest a všechno požehnání.
Jedině Tobě, Nejvyšší, náleží
a nikdo není hoden Tebe jmenovati.*

*Buď chválen, Hospodine, vším tvorstvem svým,
zejména panem bratrem Sluncem,
které nám ve dne rozsvěcuješ
a které jest krásné a zářící velikým leskem,
Tvé vznešenosti nesouc podobu.*

*Buď chválen, Hospodine,
hvězdami a sestrou lunou jasnou,
kterým jsi dal na nebi záři vzácnou a krásnou.*

*Buď chválen, Hospodine,
bratrem větrem,
vzduchem, oblakem a každým počasím,
jímž udržuješ život tvorům svým.*

*Buď chválen, Hospodine,
sestrou vodou,
která jest velice užitečná, pokorná a cudná.*

*Buď chválen, Hospodine,
bratrem ohněm,
kterým osvěcuješ noc
a který jest krásný, radostný, jarý a silný.*

*Buď chválen, Hospodine,
naší matkou zemí,*

⁵⁶ Řím 8, 15.

*která nás udržuje, námi vládne
 a která rodí rozličné plody, trávy a květy ladné.
 Buď chválen, Hospodine, těmi,
 kteří pro tvou lásku mnoho ztratili
 a zakusili protivenství a strastí.
 Blahoslavení ti, kteří to snášejí v míru,
 neboť Tebou, Nejvyšší, budou korunováni.
 Buď chválen, Hospodine,
 naší sestrou, smrtí těla,
 které nikdo živý neunikne.
 Běda těm, kdož umírají ve hříchu smrtelném,
 a blahoslavení, kdož do Tvé vůle se odevzdali zcela,
 těm druhá smrt nic zlého neudělá.
 Děkujte a dobrořečte Hospodinu mému
 a s velkou pokorou služte jemu.⁵⁷*

Přeložil O. Babler.

6. EKUMENICKÁ MODLITBA

BUDEŠ MILOVATI...

Jak⁵⁸ by mohla být jen jediná duše nepojata v tuto přímluvu, být vyloučena z této modlitby modlitby katolické, to jest za všechny!

Jak bychom se nechvěli radostí a nadějí při pomýšlení, že se v tuto chvíli ozývají tytéž nebo podobné texty, vzaté z téže knihy, ve všech katedrálách, ve všech klášterích pravoslavných a anglikánů, že jsou zpívány ve všech kostelích křesťanů protestantů, a že je židé dosud opakují v jazyce svých i našich praotců u zdí sionských!

Modlitbou se uskutečňuje jakési souručenství, směřující k stále dokonalejší vnitřní jednotě, která se

⁵⁷ Originál je v Kvítkách sv. Františka.

⁵⁸ Kapitola „Duch Žalmů“ je proslov pro radio při gregoriánském triduu v kostele sv. Josefa v Ženevě 25.-28. ledna 1934. Druhá část tohoto proslovu je zde.

má na konec změnit v jednotu viditelnou, jejíž zjevení, společně přijaté, obsahuje milosrdnou závaznost.

Nesmíme však zapomenouti ani na četné národy vychovávané islamem, brahmanismem, buddhismem, a na nikoho z těch, kteří se nehlásí k žádnému vyznání, kteří nemají jména, ač jsou neméně povoláni než jejich bratři a kteří již často jsou synové Ducha. Mnozí z nich jsou trápeni tímto roztržštěním, jež pohlcuje lidské síly k neplodnému rozptylování. Mnozí touží po shodě všech duchovních sil, po jediném táboru všech dobrých vůlí proti všemu, co činí život nedůstojný člověka a Boha. Mnozí čekají jen na výzvu a odpověď: Tu jsem!

Dej Bůh, aby poznali, že jsou tyto starosti též starosti naše a že na tuto nejednotnost pohlížíme jako na hřích, za který jsme i my značně odpovědni.

Kéž nám dovolí, abychom jim připomenuli, že podle křesťanského učení je jen jediný naprosto neprominutelný požadavek k vykoupení jednotlivce i lidstva, totiž dobrá vůle, která pro neomezenou vnímavost ducha, cele otevřeného světlu, obsahuje vždy alespoň zahrnutě přilnutí k Ježíšovu tajemství v Církvi. Jestliže se každý z nás oddá na každém kroku světlu v sobě, jestliže bude činiti pravdu, jestliže se celou svou silou přičiní o vítězství toho, co je podle jeho přesvědčení věc Ducha jak ve veřejných, tak v soukromých záležitostech, v životě státním i domácím, v poměru k sobě i ke druhým - vyplní podle své schopnosti své lidské poslání a přispěje velmi plodnou a nutnou spoluprací k příchodu království Božího, „neboť Bůh je duch a kdož se mu klanějí, musí se klanět v duchu a pravdě“.⁵⁹

O budoucnosti lidstva konečně rozhodne rozhodnutí každého jednotlivce v hloubi jeho svědomí.

„Každá duše, která se povznáší, povznáší svět.“

Sjednání, po němž toužíme, se dosáhne vnitřkem, vzrůstem duchovního života jednotlivců. Vždyť království Boží je v nás. Proto jsou všichni voláni

⁵⁹ Jan 4, 24.

v antifoně k magnificat,⁶⁰ kterou zazpíváme. Lze v ní slyšet bezútěšný nářek všech nezaměstnaných, ještě drásavější nářek těch, kteří ztratili víru v cenu života a kteří se ptají, jaký má význam jejich život a jakou cenu jejich námaha.

„Pravil hospodář těm, které chtěl najmout: Proč zahálíte celý den? A oni odpověděli: Poněvadž nás nikdo nenajal. Řekl jim: Jděte na mou vinici a dám vám spravedlivou odměnu.“

Cíl života není dobývati bez ustání nové bohatství, jakkoliv je užitečné, naléhavé, nutné a závazné zlepšovati osud velikých zástupů.

Cíl života je plně uskutečniti duchovní povolání člověka, totiž státi se dítkami Božími.

Jedna věc činí důstojnost lidskou nezadatelnou, otroctví hanebným, válku bláznovstvím, sobectví všeho druhu zradou - je to neohraničená schopnost každé lidské bytosti, ať je to hodinu staré nemluvně nebo člověk navždy pozbyvší rozumu, odpověděti - zde na zemi nebo až za závojem - nekonečné Lásce, která nás stvořila, aby z nás učinila ke své podobě bytosti lásky, která nám dala jediné přikázání, zpečetěné krví jediného Syna:

Diliges! Budeš milovati!

Kapitoly třetí části by bylo lze duchovně spojití v tomto pořadí:

1. Plodnost tajemství.
2. Theologie tajemství.
3. Poklad tajemství.
4. Ochránci tajemství.
5. Pěvec tajemství.
6. Všeobecnost tajemství.

⁶⁰ Antifona k magnificat na neděli Devítník.

O B S A H

Předmluva 7

Svátostné vzezření světa 9

U pramenů hymnu *Benedicite* 9

Očistná voda 14

Pokropení 14

I. MŠE KŘTĚNCŮ - OBŘADY SYNAGOGY 19

1. *Příprava* 21

Znamení kříže 21

Judica me 23

Confiteor 25

2. *Vstupní obřady* 28

Liturgické políbení 28

Vstup 31

Kyrie eleison 34

3. *Chvalozpěv andělů* 38

Sláva 38

4. *Vlastní mše křtěnců* 43

Kolekta 43

Epištola 48

Graduale 53

Allelúja 58

Sekvence	61
Traktus	67
Evangelium	71
5. <i>Vyznání víry</i>	78
Věřím	78
Hymnus víry	82

II. OBŘADY HOSTINY - MŠE VĚŘÍCÍCH 85

1. <i>V předvečer svého umučení vzal chléb do svých svatých a ctihodných rukou</i>	87
Obětování	87
Obětní zpěvy	93
Liturgický obětní dar	97
Sekréta	100
2. <i>A pozdvihnuv oči k Tobě, svému všemohoucímu Otci, díky Tobě čině . . .</i>	106
Preface	106
Sanktus	111
3. <i>Požehnal jej: Toto jest Tělo mé</i>	115
Kánon	115
Poznámka o kánonu	115
Úvod	116
Te igitur	117
Vzpomínka na živé	118
Communicantes	119
Hanc igitur	121
Quam oblationem	123
Proměňování	124
Unde et memores	127
Supra quae	128
Supplices	130
Vzpomínka na mrtvé	132
Nobis quoque peccatoribus	135

- Doxologie 136
- Poznámky o svatých z kánonu 138
 - A) V Communicantes 138
 - B) V Nobis quoque peccatoribus 140
- 4. *Rozlomil jej . . .* 142
 - Modlitba Páně 142
 - Lámání 144
- 5. *A dal jej svým učedníkům* 148
 - Přijímání 148
 - Antifona k přijímání 150
- 6. *Díkůčinění* 154
 - Postkomunio 154
- 7. *Modlitby k rozpuštění či rozeslání* 158
 - Modlitba nad lidem 158
 - Ite missa est 159
 - Požehnání 161
- 8. *Slovo se stalo Tělem* 162
 - Poslední evangelium 162

III. PRAMEN VODY, TRÝSKAJÍCÍ DO ŽIVOTA VĚČNÉHO 165

- 1. *U kolébky symbolismu* 167
 - Caro Verbum facta est 167
- 2. *Mysterium fidei* 171
 - Náplň kříže 171
- 3. *Opus Dei* 179
 - Duch žalmů 179
- 4. *Liturgie života* 183
 - Duch slibů 183
- 5. *Píseň Chudáčkova* 190
 - Píseň bratra Slunce 190
- 6. *Ekumenická modlitba* 191
 - Budeš milovati 191

NIHIL OBSTAT Olomucii 10. IX. 1938. P. Aemilianus Soukup O. P., censor ex offio.

IMPRIMATUR Olomucii 15. IX. 1938. P. Thomas Dittl O. P., provincialis. Reg. pag. 244.

IMPRIMATUR Olomucii 16. IX. 1938. Dr. Joannes Martinů, vicarius generalis. Nro 15.534.

Dominikánská Edice Krystal . Svazek 35.

M. Zundel, V hlubinách Oběti

Přeložil P. Karel Chlad O. P. z druhého

francouzského vydání. V úpravě Ant.

Medka vytiskly Lidové závody tiskařské

a nakladatelské v Olomouci l. P. 1938

Aby věřící se stromu liturgie klidili více ovoce